

ПРОФІЛЬНА
ПОЗАШКІЛЬНА
ЕКОЛОГО-
БІОЛОГІЧНА
ОСВІТА
В КОНТЕКСТІ
ЧАСУ

100 РОКІВ НЕНЦ

**ПРОФІЛЬНА ПОЗАШКІЛЬНА
ЕКОЛОГО-БІОЛОГІЧНА ОСВІТА
В КОНТЕКСТІ ЧАСУ**

100 РОКІВ НЕНЦ

Вітання з нагоди 100-річчя Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді

Дорогі друзі, захисники природи, педагоги, науковці, організатори та всі причетні до справи позашкільної освіти! Від імені Міністерства освіти і науки України щиро вітаємо вас із визначною подією – 100річчя від дня заснування Національного еколого-натуралістичного центру та позашкільної еколого-біологічної, агрономічної освіти в Україні.

Позашкільна освіта є важливою складовою національної освітньої системи та відіграє ключову роль у формуванні екологічної свідомості, природоохоронної культури та патріотичних цінностей молодого покоління. Завдяки натхненній праці педагогів-позашкільників не одне покоління дітей отримало унікальну можливість розвивати наукові, творчі та практичні навички, долучатися до вивчення природи, дослідницької роботи, збагачуючи інтелектуальний потенціал держави.

Національний еколого-натуралістичний центр є сучасною освітньою платформою, що сприяє реалізації дитячих ініціатив, екологічних проєктів і впровадженню іновачій у сфері природничої освіти. Його діяльність підтверджує, що любов до природи, наукове пізнання та наполеглива праця здатні формувати відповідальних і свідомих громадян України.

Дякуємо всім, хто своєю щоденною працею формує майбутнє позашкільної освіти! Бажаємо вам подальших успіхів, натхнення, енергії та віри у справу, яка об'єднує дітей і дорослих навколо спільної мети – збереження навколишнього середовища та розвитку України!

Мінстр освіти і науки України

Оксен ЛІСОВИЙ

Вельмишановні педагоги та учні!

Від імені Національної академії наук України щиро вітаю колектив Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді із визначною подією – 100-річчя від дня його заснування!

За свою сторічну історію Центр став унікальним осередком української юнацької науки, який відіграє важливу роль у формуванні наукового світогляду молоді, розвитку їхнього інтелектуального потенціалу та екологічної свідомості. Юні дослідники вашого закладу позашкільної освіти успішно проводять накові дослідження та розробки, виконують проекти з проблем охорони довкілля, біології та рослинництва. Саме з подвижницької роботи працівників Центру починається шлях багатьох майбутніх науковців, викладачів, аграріїв та природознавців.

Національна академія наук України високо цінує внесок Центру в розвиток позашкільної еколого-біологічної та агрономічної освіти, у підтримку юних талантів, збереження та примноження науково-природничої спадщини України. Вірю, що ми й надалі співпрацюватимемо заради підвищення ролі науки і освіти в ім'я миру та сталого розвитку нашої держави.

Бажаю Центру багатьох поколінь талановитих і допитливих вихованців, а всім його працівникам та вихованцям міцного здоров'я та невичерпної енергії, натхнення й нових звершень, добробуту і миру!

З повагою

Президент
Національної академії наук України
академік НАН України

A handwritten signature in black ink, which appears to read 'Анатолій Загородній'.

Анатолій ЗАГОРОДНІЙ

2025 рік — ювілейний для української позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку

Століття тому започаткована система позашкільної агробіологічної та еколого-біологічної освіти в Україні, бере свій відлік юннатівський рух.

Упродовж своєї діяльності заклади позашкільної освіти пройшли непростий шлях становлення. У всі часи учасники цього першого і, без перебільшення, унікального руху були поруч зі своєю країною, навіть у найскладніші для неї роки: зберігали й відновлювали лісові багатства країни, проводили сортовипробування, вирощували нові сади. Чимало видатних учених, заслужені лісівники, агрономи, селекціонери, співробітники природоохоронних організацій досягли своїх вершин багато в чому завдяки тому багажу знань і вмінь, яких вони набули, ще займаючись у юннатівських гуртках. Під керівництвом педагогів і наставників діти пізнають і вивчають цей прекрасний світ, щоб робити його кращим. Ми віримо, що багато хто з сьогоднішніх вихованців та вихованок у майбутньому поповнить лави фахівців, які працюватимуть на благо України та її природного середовища.

А найголовніше, що впродовж усіх цих років, основна увага під час роботи з юними натуралістами приділялася вихованню у дітей любові до природи і відповідального до неї ставлення, формуванню активної життєвої позиції.

Сьогодні здобутки ваших вихованців та вихованок користуються високою повагою і забезпечують авторитет серед громад. Віковий досвід освітньої, виховної, масової роботи у поєднанні з інноваціями в освітньому процесі, забезпечує неперервне примноження інтелектуально-творчого потенціалу української нації.

Переконаний, що колективи закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку й надалі примножуватимуть свої надбання, продовжать утверджуватися як потужні заклади позашкільної освіти й,

незважаючи на всі складні обставини нашого часу, юннатівський рух їх гідно подолає.

Дорогі ветерани юннатівського руху, шановні керівники, педагоги та наставники системи позашкільної еколого-біологічної освіти, партнери! Упевнений, що разом, єдиною командою, ми виховаємо справжніх патріотів нашої країни через повагу до праці на рідній землі, інтерес до пізнання світу природи. Щиро бажаю вам здоров'я, нехай ваша велична праця приносить визнання і слугує запорукою європейського поступу України.

Директор НЕНЦ,
доктор педагогічних наук,
професор, Голова громадської
організації «Національна спілка
освітян України»

Володимир ВЕРБИЦЬКИЙ

*НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНИЙ
ЦЕНТР УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ
ЗАКАД ПОЗАШКІЛЬНОЇ БІОЛОГІЧНОЇ,
АГРАРНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ*

У 2025 року виповнюється 100 років від дня заснування НЕНЦ та позашкільної еколого-біологічної освіти в Україні.

За майже сторічну історію своєї діяльності (заклад засновано у 1925 році, спочатку це – Київська біологічна станція, яка пізніше була перейменована на Центральну дослідну агробіостанцію, потім у Республіканську станцію юних натуралістів, згодом – в Український державний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді, а з 2001 року – НЕНЦ) з цього відомого не тільки в Україні, а й далеко за її межами закладу позашкільної освіти вийшло понад 100 тисяч випускників.

Директор закладу: Володимир ВЕРБИЦЬКИЙ, доктор педагогічних наук, професор, академік Національної академії наук вищої освіти України, голова ГО «Національна спілка освітян України».

НЕНЦ - найперший державний заклад позашкільної освіти, якому **присвоєно звання «Національний»** (Указ Президента України від 17 лютого 2001 року №96).

НЕНЦ координує роботу профільних закладів позашкільної освіти (ЕНЦ (СЮН), а також роботу профільних відділень палаців та будинків творчості дітей та юнацтва, філій, дитячі ботанічні сади, понад 7,6 тис. творчих учнівських об'єднань за 69 профілями, які працюють на базі обласних, районних та міських еколого-натуралістичних центрів (станцій юних натуралістів).

Для організації та проведення організаційно-масових заходів із дітьми та учнівською молоддю НЕНЦ має відповідну матеріально-технічну базу: агрономічний, зоолого-тваринницький та квітково-декоративний комплекси,

метеомайданчик, обсерваторія, дендропарк «Юннатівський» (Рішенням депутатів Київради 10 березня 2006 р. територія НЕНЦ отримала статус

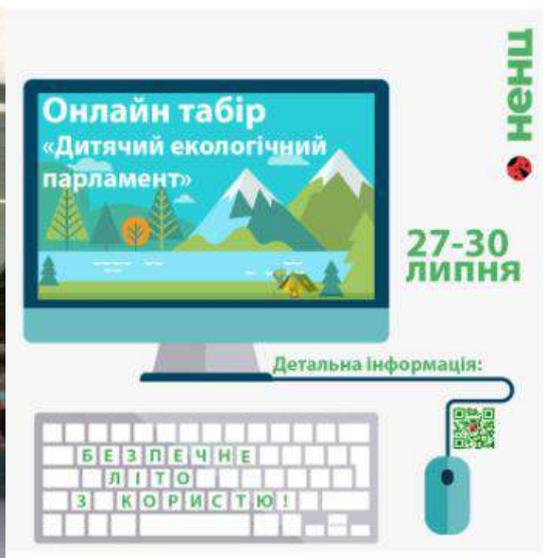

дендрологічний парк місцевого значення «Юннатський»), Народний музей хліба, Всеукраїнський профільний табір оздоровлення та відпочинку «Юннат». Тобто в НЕНЦ створений і діє як для учнівської молоді, так і для педагогів Музей цікавої природничої науки.

Дослідницька робота на навчально-дослідній земельній ділянці НЕНЦ спрямована на вивчення агротехніки вирощування сільськогосподарських культур, набуття умінь і навичок вирощування овочевих, польових, квітково-декоративних рослин та ін.

На НДЗД проводяться дослідження за сприянням фахівців компанії «Сингента», зокрема проводяться польові дослідження з вивчення сучасних гібридів овочевих культур. Цей дослідницький проєкт здійснюється у рамках програми запровадження **STEM-освіти** з агробіологічного профілю.

Вже більше 80 років в структурі НЕНЦ працює Всеукраїнський профільний табір оздоровлення та відпочинку «Юннат», на базі якого систематично проводиться зимова та літня школа, за участю переможців всеукраїнських конкурсів, акцій, операцій.

Незважаючи на військовий стан в країні, НЕНЦ проводить літні профільні зміни та зміни денного літнього табору «Незабутні враження».

Протягом двадцяти років НЕНЦ є установою, яка пройшла **афіляцію у фіналах різноманітних міжнародних конкурсів**. Щорічно юні біологи,

екологи гідно представляють Україну на міжнародній арені, посідаючи призові місця, а саме: Міжнародної науково-технічної виставки Regeneron ISEF, Міжнародному конкурсі екологічних проєктів з енергоефективності «Енергія і середовище», Міжнародному конкурсі INFORMATRIX, Міжнародній програмі GLOBE, Міжнародній олімпіаді екологічних проєктів з охорони довкілля «DreamEKO», Міжнародної науково-освітньої програми GLOBE та інші. Здійснюючи таким чином інтеграцію національної освіти в європейський та світовий освітній простір.

На реалізацію творчого потенціалу дітей та молоді в галузі природничих наук спрямовані конкурси дослідницького характеру: Всеукраїнський конкурс дослідницько-експериментальних робіт з природознавства «Юний дослідник», Всеукраїнський конкурс винахідницьких і раціоналізаторських проєктів еколого-натуралістичного напрямку, Всеукраїнський конкурс досягнень юних зоологів і тваринників, Всеукраїнський конкурс «ЕкоТехно-Україна», Всеукраїнський чемпіонат з інформаційних технологій «Екософт», Всеукраїнський форум учнівської та студентської молоді «Дотик природи», Всеукраїнський екологічний хакатон «X REALITY ECOLOGICAL HACK» (Eco-Hackathon).

На формування навичок в галузі сталого розвитку, «зеленої» економіки та «зелених» технологій, на рівні допрофесійної підготовки спрямовані всеукраїнські масові заходи для дітей та молоді: Всеукраїнський фестиваль «Україна-сад», Всеукраїнський конкурс-огляд «Дивовижна теплиця», Олімпіада випускного шкільного дослідництва (учнівських дослідницьких проєктів), Всеукраїнський конкурс «Дослідницький марафон».

Загалом для учнівської та студентської молоді НЕНЦ щорічно проводиться понад **70 організаційно-масових заходів (очного-заочного типу)**. Охоплення дітей та учнівської молоді становить понад **530 тис. осіб на рік**.

Реалізуючи соціально-педагогічну концепцію екологічної освіти, НЕНЦ започаткував на власній базі освітню платформу для закладів загальної середньої освіти **«Школа в природі» та «Зелений клас».**

З метою надання допомоги нашим громадянам у різних країнах та забезпечення права дитини на профільну позашкільну еколого-біологічну освіту, Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді МОН України ініційовано *Міжнародну освітню волонтерську екологічну кампанія «MOVE[®]»: «Філії НЕНЦ МОН екозахисників закордоном як центри просвіти для дітей та педагогів з України».*

В умовах воєнного стану педагоги НЕНЦ забезпечують психологічну підтримку дітей, організовують змістовне дозвілля, роботу із родинами ВПО.

Започатковано реалізацію наступних проєктів:

- *проєкт «Педагогіка партнерства «Краще разом».* Діти мають можливість відвідувати заняття гуртків спільно з батьками; керівники гуртків проводять спільні родинні заняття, майстер-класи, екскурсії тощо;
- *«Проєкт освітньої безбар'єрності Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді МОН України «НЕНЦ – МІСЦЕ СИЛИ»;*
- *Проєкт «Центр отримання додаткових навичок для дорослих при закладах позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку».*

З метою поширення **волонтерського руху** серед учнівської молоді в Україні, НЕНЦ у 2023 році зініціював серед закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю **волонтерський проєкт «Діти мрій»**, який спрямований на виховання таких соціально-значущих якостей підростаючої особистості, як альтруїзм, відповідальність, милосердя, гідність, ініціативність.

З метою забезпечення **доступу внутрішньо переміщених осіб до освітніх послуг**, на сайті НЕНЦ створено окремі інформаційні ресурси. Наприклад, на інформаційній сторінці НЕНЦ «Інновації позашкільної освіти» розміщені авторські розробки педагогів-позашкільників, їхній творчий внесок у справу виховання молодого покоління.

Постійно оновлюється інформація на ютуб-каналі НЕНЦ. Цей канал нараховує 2,78 тис. підписників, на якому розміщено 2,1 тис. відео освітніх матеріалів еколого-природничого змісту (відеолекції провідних вчених, освітян, тренінгові заняття, майстер-класи, презентації конкурсних робіт тощо).

Реалізується проєкт еколого-пізнавального спрямування **«Аудіо-екокіта»**, створено мобільний застосунок **«Power of EcoBubble»**, який

функціонує українською та англійською мовами. ЕкоБульбашка — спільний проєкт Міністерства освіти і науки України та НЕНЦ.

Із 2023 р. запроваджена **широкомасштабна волонтерська кампанія «Щире серце натураліста»**. В рамках кампанії зібрана база даних профільних закладів ПО, творчих учнівських об'єднань, яким надається волонтерська допомога закладами ПО еколого-натуралістичного профілю; дітям з прифронтових та деокупованих територій — допомога канцтоварами, посадковим матеріалом для організації освітнього процесу.

В рамках цієї кампанії на базі НЕНЦ створений **Освітній хаб «Донеччина» та Освітній хаб для освітян м. Енергодар Запорізької області**.

На сайті НЕНЦ створена **рубрика «В єднанні наша сила»**, де розміщується інформація разом із фотографіями щодо здійснення волонтерської діяльності, збору коштів («донатів») тощо на підтримку Збройних Сил України, переселенців.

З метою виявлення, фіксації доказів для подальшого притягнення до відповідальності російського агресора за спричинені в Україні злочинні дії, що можуть призвести до екологічної катастрофи (екоциду), створений на сайті НЕНЦ екологічний інформаційний вісник «ЕКОНАБАТ»; net-art (віртуальний) музей злочинів держави росія в ході розгорнутої воєнної агресії проти суверенної держави Україна «Опалена весна»; інтернет-часопис «ГЕРОЇ ПОРУЧ» - опис подвигів захисників і захисниць України (воїнів, волонтерів, партизанів, окремих громадян); інтернет-часопис «ДІТИ-ГЕРОЇ» - опис героїчних вчинків дітей, які заслуговують на повагу та популяризацію.

Як державний заклад позашкільної освіти, НЕНЦ виконує завдання щодо наукового та методичного забезпечення профільної позашкільної освіти на загальнодержавному рівні.

Реалізація цього напрямку здійснюється через:

- організацію та проведення заходів із післядипломної педагогічної освіти педагогічних працівників закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку;
- організацію та проведення науково-методичних заходів із педагогічними працівниками закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку;
- поширення і впровадження наукових знань, культурно-освітньої та просвітницької діяльності.

Для освітян НЕНЦ пропонує курси підвищення кваліфікації, тренінги (з питань впровадження національно-патріотичного, екологічного виховання,

громадянської освіти, освіти сталого розвитку, STEM-освіти тощо), різнопрофільні стажування (екологічні, ботанічні, ґрунтознавства, ландшафтного дизайну та інші) на базі профільних науково-дослідних інститутів НАН України та закладів вищої освіти.

З метою популяризації своєї діяльності НЕНЦ започаткував серію **підписних періодичних видань**:

- 30 років видається науково-художній журнал для дітей та юнацтва «Паросток», який щоквартально розповсюджується по всіх регіонах України. Журнал виходить щоквартально, його можна передплатити в будь-якому поштовому відділенні за передплатним індексом 74561;
- із 2016 року щомісяця видається еколого-природнича газета «Юний натураліст». Передплатний індекс 98146;
- із 2022 року щоквартально виходить Всеукраїнський науково-педагогічний журнал «Освітній фактор».

У 2024 році Національною Радою України з питань телебачення та радіомовлення Національний еколого-натуралістичний центр та ГО «Національна спілка освітян України» внесено до Державного реєстру суб'єктів у сфері друкованих медіа.

Контактна інформація: 04074, м. Київ, вул. Вишгородська, 19;
тел.: (044)430-02-60, 430-00-64, 430-04-91; e-mail: nenc@nenc.gov.ua.

ВІННИЦЬКА ОБЛАСТЬ

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ЮННАТІВСЬКОГО РУХУ НА ВІННИЧЧИНІ

Юннатівський рух на Вінниччині розпочався близько 90 років тому у вигляді окремих об'єднань школярів та молоді.

Перша обласна станція юннатів створена у 1932 році і мала назву «Вінницька агробіологічна станція».

В 30-х роках минулого століття у Вінницькій області функціонувало 12 районних агробіостанцій, які координували роботу юннатів в районах і утримувались районними бюджетами в Барському, Бершадському, Гайсинському, Жмеринському, Козятинському, Крижопільському, Могилів-Подільському, Ободівському, Тульчинському, Хмільницькому, аргородському, Ямпільському районах.

Робота обласної та районних станцій юннатів зосереджувалась на природоохоронній, натуралістичній діяльності та вирощуванні цукрових буряків, насіння злакових та технічних культур, вивченні можливостей акліматизації в наших умовах таких культур – каучукуносів, як: кок-сагиз, тау-сагиз, арахісу.

В повоєнні роки в області подальшого розвитку набуває дослідницька робота. Юннати активно включаються у всеукраїнський конкурс юних садівників, налагоджують зв'язки з передовиками праці та вченими.

В 1957-1960 роках в школах області створюються перші учнівські виробничі бригади, що тісно співпрацюють з обласною станцією юннатів та зміцнюють зв'язки з ученими, Героями Соціалістичної праці.

В 1986 році на Вінниччині почали діяти учнівські шкільні колгоспи, потім учнівські виробничі бригади, ланки тваринників, кукурудзоводів, овочівників, цукроводів, що проводили дослідницьку роботу та вирощували високі врожаї.

«Шкільні лісництва» діють в області з початку 60-х років, їх було на Вінниччині – 21; нині їх нараховується – 50.

Юннати Вінниччини у 1977-1979-х роках активно працювали над детальним вивченням видового складу рідкісних та зникаючих рослин за ресурсознавчою анкетною з метою добору матеріалу до створення Червоної книги Вінниччини.

У 1981 році на Вінниччині рішенням облвиконкому була створена та проведена перша установча сесія нової громадської організації учнів-членів

Малої академії наук, президентом якої став лауреат Державної премії України, заслужений діяч науки і техніки доктор технічних наук, професор Кузьмін І. В .

ВІННИЦЬКА ОБЛАСНА СТАНЦІЯ ЮНИХ НАТУРАЛІСТІВ

вулиця Данила Галицького, 2, Вінниця, Вінницька область, 21036

Активно діє сайт закладу <https://osun.vn.ua/>
та група у мережі facebook <https://uk-ua.facebook.com/groups/708347345900535/>

Вінницька обласна станція юних натуралістів заснована в 1932 році у формі перших сільськогосподарських гуртків.

Вінницька агробіологічна станція у 1954 році перейменована у Вінницьку обласну станцію юних натуралістів.

1954-1968 рр. – директор Вінницької обласної станції юних натуралістів – Альтерман Ісак Семенович.

1968-1978 рр. – директор Вінницької обласної станції юних натуралістів – Нацевич Юрій Миколайович.

1978-1985 рр, - директор Вінницької обласної станції – Чуклінова Лідія Іванівна.

З 1985 року по даний час директор Вінницької обласної станції юних натуралістів – Драгомирецька Ольга Авксентіївна (заслужений працівник освіти України, Відмінник народної освіти України).

Вінницька обласна станція юних натуралістів – заклад створений з метою організації в області багаторівневої системи доступної позашкільної, позакласної освіти з дітьми та учнівською молоддю через засоби еколого- натуралістичного спрямування, природоохоронної, експериментально-дослідницької та профорієнтаційної роботи.

НАПРЯМИ РОБОТИ:

- інформаційно-методична діяльність;
- еколого-натуралістична та природоохоронна діяльність;
- біологія, рослинництво, експериментальне дослідництво;
- декоративно-ужиткове мистецтво та фітодизайн;
- організаційно-масова та оздоровчо-реабілітаційна робота;
- зоологія та тваринництво;
- робота з обдарованою молоддю (МАН, наукові товариства);
- факультет громадських професій;
- платні послуги по озелененню приміщень, обладнанню куточків живої природи, проведенню масових заходів;
- благодійна, добродійна та волонтерська діяльність.

Матеріально-технічна база повністю забезпечує завдання освітнього процесу.

На балансі закладу рахується 2 транспортних засоби:

автомобіль ГАЗ 32213, 2008 року випуску, первісною вартістю 68575,0 грн, залишкова вартість – 1299,0 грн.;

трактор «Xingtay», 2010 року випуску первісною вартістю – 24166,0 грн., залишковою – 15509,0 грн.

Земельна ділянка площею – 0,93 га. Державний акт на право користування земельною ділянкою від 16. 05. 2012 року.

Навчально-дослідна земельна ділянка (0,7 га).

Будівлі площею – 850,8 м².

7 відділів, 16 навчальних приміщень.

1 побутова кімната, актові зала на 110 місць, спортивна зала (87 м²), нині укрита.

2 експозиційні зали – акваріумного рибництва та для утримання тераріумних тварин і птахів, ссавців.

Теплиця 233 м².

Приміщення для утримання свійських тварин у вольєрах.

Плодовий сад (0,23 га), дендрологічний міні парк з колекцією чагарникових рослин.

Нараховується 18 комп'ютерів, 13 ноутбуків, 2 проектори, 2 телевізори.

Свідоцтво на право власності на нерухоме майно видане 25.06.1998 року.

Державна реєстрація майнових прав на нерухоме майно та земельну ділянку проведена.

Ліцензія на освітню діяльність: серія АВ № 613997 видана 11.07.2012 року, поновлена на 27 грудня 2019 року № 985 (№001546).

Атестація закладу: 2012 рік, свідоцтво № 004009, виданий 18.10.2012 року (з відзнакою).

Отримали від Департаменту гуманітарної політики генератор потужністю 10 квт в якості гуманітарної допомоги на суму 322 000,0 грн.

Особливістю роботи Вінницької обласної станції юних натуралістів є вивчення, активне впровадження в практику роботи інноваційних педагогічних технологій еколого-натуралістичного спрямування, що робить його конкурентоспроможним на ринку освітніх послуг.

Кадрова політика закладу

В даний час в закладі працює 145 гуртків за 45 профілями, якими охоплено 1788 вихованців: 35% початкового, 25% основного та 40% вищого рівня.

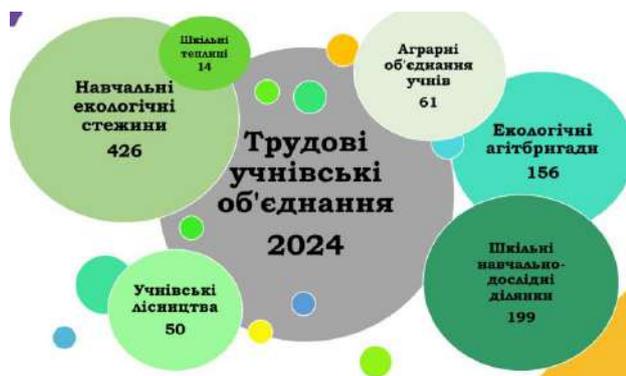

В обласному територіальному відділенні МАН України в 30 наукових секціях навчаються 500 здобувачів освіти.

З метою забезпечення доступності та якості позашкільної еколого – натуралістичної, природоохоронної та дослідницької роботи, в закладах освіти області працює 486 гуртків еколого-натуралістичного спрямування, де здобувають позашкільну освіту понад 6019 здобувачів освіти.

Координуючи в області еколого – натуралістичну, природоохоронну, експериментально – дослідницьку роботу, закладом щорічно проводиться понад 40 обласних масових заходів (обласних творчих тижнів, конкурсів, науково – практичних конференцій, виставок, презентацій конкурсних робіт, зустрічей тощо, якими охоплено кожен 5-й здобувач освіти.

Збережена мережа шкільних лісництв – їх 50, екологічних навчальних стежин (понад 400). В освітніх закладах діє 18 юнацьких секцій Українського товариства охорони природи; 22 дитячих громадських екологічних об'єднань (загонів, дитячих екологічних парламентів, клубів тощо). У зв'язку із

територіальною реформою зменшилась кількість, але збережена мережа учнівських НДЗД - їх 199. В області діє 16 об'єктів захищеного ґрунту, з них 8 використовуються за призначенням протягом всього календарного року. Діє 61 учнівське аграрне об'єднання старшокласників.

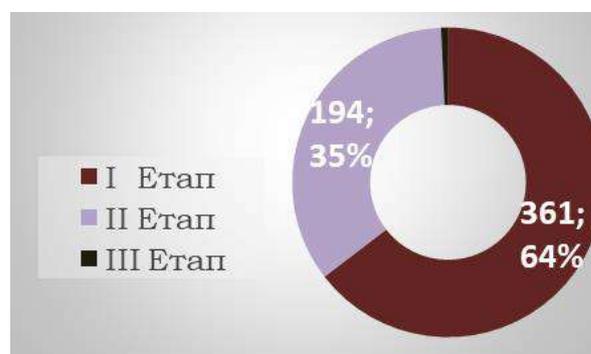
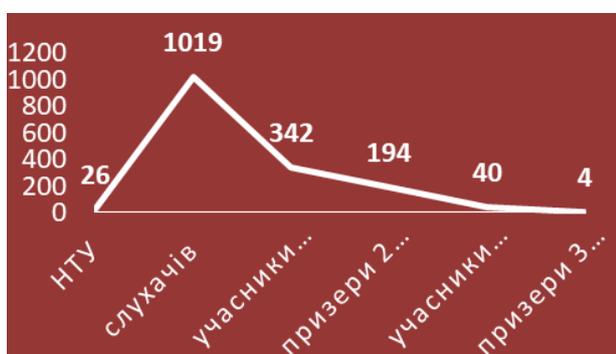
З 1981 року заклад є організатором, спочатку Малої академії наук, а далі-територіального відділенням МАН України.

Характерною особливістю роботи МАН є креативна та наукова робота 29 наукових товариств старшокласників з сільської місцевості області, це наше досягнення.

Понад 500 слухачів навчаються в 30 наукових секціях обласного територіального відділення МАН України.з них: 194 переможці II-го етапу і 4 - III-го етапу у Всеукраїнському конкурсі науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН України у 2024 році.

Вінницьке територіальне відділення МАН

Досягнення слухачів МАН у 2024 році

В області організована робота 48 еколого-натуралістичних центрів на громадських засадах майже в кожній територіальній громаді. Діють в області -4 позашкільних еколого- натуралістичних заклади в Вінницькій, Бершадській, Ольгопільській та Уланівській територіальних громадах.

Координаційно – методична діяльність в закладах освіти області здійснюється відділом інформаційно-методичної роботи закладу через методичний супровід та систему кураторства в 6 районах та 63 ТГ; проведення он – лайн семінарів, днів методичної допомоги з педагогічним загалом області, вивченням та поширенням кращого досвіду еколого-натуралістичної роботи.

Координаційно-методичний супровід 2025 рік

Результатом роботи педагогічного колективу закладу та педагогічних колективів області є щорічні перемоги у понад 20-ти різноманітних конкурсах, 250 вихованців закладу у 2024 році за перемогу у Всеукраїнських та Міжнародних конкурсах нагороджені грошовими преміями

Починаючи із 2008 року, заклад успішно бере участь у Міжнародних виставках «Сучасні заклади освіти» та «Інноватика в сучасній освіті». За цей період заклад нагороджений: Бронзовою, трьома Срібними та 14-ма Золотими медалями, Дипломами та

Почесними грамотами; педагоги закладу переможці та призери Всеукраїнських конкурсів педагогічної майстерності «Джерело творчості».

Досягнення Вінницької обласної станції юних натуралістів у 2024-2025 навчальному році:

- Заклад визнаний лідером еколого-натуралістичної та біологічної освіти у 2024 році, нагороджений Похвальним листом Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді МОН України;

- Національним центром «Мала академія наук України» присвоєний знак «Місце інновацій та креативності» за участь у Міжнародній олімпіаді з креативності;

Заклад другий рік поспіль є фіналістам Всеукраїнського конкурсу шкільних космічних експериментів SSEP;

У період 2024 -2025 навчального року заклад організував в області 40 масових заходів Міжнародного, Всеукраїнського та обласного рангу, в яких приймав участь кожен 4 школяр (226 призерів 156 переможців);

Участь закладу у XVI Міжнародній виставці «Інноватика в сучасній освіті» оцінена 13 раз поспіль Золотою медаллюю.

У 2025 році за участь у XVI – й Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти – 2025» , заклад отримав чергову 14-ту Золоту медаль, Диплом та почесні грамоти.

Заклад є переможцем у:

Всеукраїнському конкурсі «Джерело творчості»;

Всеукраїнській еколого-патріотичній грі «Паросток»;

Всеукраїнському природоохоронному русі «Зелена естафета»;

Всеукраїнському огляді-конкурсі учнівських навчально-дослідних земельних ділянок;

Всеукраїнському конкурсі навчальних теплиць;

Всеукраїнському родинному конкурсі «Вишиванка – оберіг моєї родини» та інших.

6 педагогів закладу є переможцями Всеукраїнського конкурсу рукописів навчальної літератури та Всеукраїнської виставки видавничої продукції;

Заклад організовує плідну роботу територіального відділення МАН України, де понад 500 старшокласників освоюють ази наукових досліджень. У 2024 році підготовлено 342 наукові роботи 196 переможців та призерів в області, 4- в державі;

З ініціативи закладу запроваджена Всеукраїнська авторська педагогічна майстерня «STEM – світ інноваційних можливостей» (300 учасників);

За сприяння Департаменту гуманітарної політики заклад організував і провів фінал Всеукраїнського зльоту аграрних об'єднань учнівської молоді (присутні 14 регіонів України).

ЕКОЛОГО – НАТУРАЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР ДИТЯЧОЇ ТВОРЧОСТІ ОЛЬГОПІЛЬСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ

Вінницька область, Гайсинський район, с. Ольгопіль, вул. Центральна, 173

E-mail: olesya_popovych@ukr.net

З метою вивчення, пропагування та охорони природних багатств, проведення різноманітної дослідницької роботи з учнівською молоддю була створена в 1972 році Чечельницька районна станція юних натуралістів. Директор Щербатюк Володимир Іванович (1972-1976 рр.), Тарасова Надія Федорівна (1977-2009 рр.), Шпильова Валентина Іванівна (з 2009 р.).

Майже 40 років пропрацювала в позашкільній освіті, нині вже покійна Тарасова Надія Федорівна, яка 32 роки очолювала районну станцію юних натуралістів, вміло організовувала роботу позашкільного закладу у вивченні та дослідженні нашого довкілля, співпраці з міжнародними освітніми програмами та роботу в написанні проектів.

З 2021 року заклад має назву - Еколого-натуралістичний центр дитячої творчості Ольгопільської сільської ради Гайсинського району. Кількість різнопрофільних гуртків виросла, змінюються напрями роботи гуртків, розширюється їх мережа, оновлюються методи роботи з гуртківцями по формуванню екологічної культури особистості.

Вихованці гуртків Еколого-натуралістичного ЦДТ продовжують добрі традиції своїх попередників і роблять посильний внесок у справу охорони природи і дослідництва. Саме завдяки юним натуралістам розпочалась робота над створенням заповідних урочищ, заповідників та заказників, а в майбутньому і створення Національного природного парку «Кармелюкове Поділля», який знаходиться в даній місцевості.

БЕРШАДСЬКА СТАНЦІЯ ЮНИХ НАТУРАЛІСТІВ

вул. Героїв України, 20 м. Бершадь Гайсинського району Вінницької області
E-mail:ber_syn@ukr.net

Бершадська станція юних натуралістів - позашкільний навчальний заклад, заснований 1 січня 1994 року, на виконання рішення колегії відділу освіти від 21 жовтня 1993 року. Заклад підпорядкований відділу освіти та спорту Бершадської міської ради.

- директори: 1994 рік - директор Тенетко Сергій Олександрович.,
1995 рік – 2000 роки - Панченко Зоя Петрівна,
2000-2001 роки - Острук Олександр Олексійович,
2001-2003- Рибіцький Костянтин Сергійович,
2003 по 2024 рік– Панченко Зоя Петрівна.

Напрямки роботи:

- гурткова робота за еколого-натуралістичним напрямком;
- інформаційно-методичний супровід, координація, організація та проведення відбіркових етапів конкурсів, акцій та операцій еколого-натуралістичного та природоохоронного спрямування.

Вихованці закладу активні учасники відбіркових, обласних, Всеукраїнських акцій, операцій, конкурсів еколого-натуралістичного та природоохоронного спрямування, обласних тижнів рослинництва і дослідництва, екології та охорони природи, зоології та тваринництва, здорового способу життя, народознавства, практичних заходів по охороні та збереженню довкілля.

КОМУНАЛЬНА ПОЗАШКІЛЬНА НАВЧАЛЬНА УСТАНОВА «СТАНЦІЯ ЮННАТІВ» УЛАНІВСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ

вул. Соборна, 34, с. Уланів, Хмельницький район, Вінницька обл.

E-mail: poplavska.alla@ukr.net

Дата заснування: вересень 1956 року.

Перша станція на початковому етапі мала різні місця розташування: с. Широка Гребля, с. Сальниця і в кінцевому результаті було постійне місце в с. Уланові.

З 1973 року директором станції був Мельник Євген Фомич, з 1974 по 1978 рік директором станції була Ярова Світлана Сергіївна.

У 1997 році приміщення Станції було продано відділом освіти і Станція була закрита.

І лише з вересня 2005 року, рішенням Сесії Хмельницької районної ради, Станція знову почала працювати.

З 2005 року по 2015 рік – директор Станції Поплавська Раїса Леонідівна.

З 2015 року по даний час – директор Станції – Поплавська Алла Василівна

В даний час в закладі працює 15 гуртків, в яких займається 285 вихованців. Заклад є методичним координаційним центром еколого-натуралістичної роботи в Хмельницькому районі. Щорічно Станція юннатів виборює понад 30 нагород в обласних етапах Всеукраїнських конкурсів та операцій.

ВОЛИНСЬКА ОБЛАСТЬ

ПОЗАШКІЛЬНА ОСВІТА ВОЛИНІ В ІСТОРИЧНОМУ МИНУЛОМУ ТА СЬОГОДЕННІ

Зберігаючи та розвиваючи багаторічні традиції, заклади позашкільної еколого-натуралістичної освіти Волині внесли у скарбницю юннатівського руху свої кращі надбання. Сучасний етап розвитку позашкілля неможливо розглядати ізольовано від історичного минулого.

Зародженню юннатівського руху в нашому краї сприяли землеробські осередки – сітка закладів, що навчали сільськогосподарській праці. В архівах збереглися лише часткові та несистематизовані свідчення про освіту юнаків та дівчат переважно із заможних родин. Так відомо, що Губернська Земська Управа відношенням від 2 серпня 1913 року повідомила про відкриття двох професійних навчальних закладів: з обробітку дерева та сільськогосподарських земель. Про зростання інтересу населення до проблем трудового екологічного виховання свідчить створена 26 березня 1945 року в смт Рожище агротехнічна річна школа. Для навчання в ній відбирали учнів із числа бідняцько-середняцької молоді. За навчальним закладом було закріплено 150 га землі та худобу. Саме тоді були створені перші ланки по обробітку землі і догляду за тваринами.

Згодом, у 1946 році, перед юними дослідниками природи відкрила свої двері обласна дитяча технічна і сільськогосподарська станції. У 1952 році з обласної дитячої технічної і сільськогосподарської станції було створено, як окремий позашкільний заклад, обласну дитячу станцію юних натуралістів, яку у 1993 році реорганізували у Волинський обласний еколого-натуралістичний центр. Він став головним і найбільш авторитетним закладом позашкільної роботи з біології, сільського господарства та охорони природи на Волині, потужним координаційно-методичним осередком еколого-натуралістичної роботи.

Історія Центру нерозривно пов'язана з педагогами-ветеранами юннатівського руху, які весь свій талант віддали справі екологічної освіти і виховання дітей. Чільне місце в когорті ветеранів займає Ганна Олексіївна Бугайова-перший директор станції, яка з 01 серпня 1952 року налагоджувала роботу обласної (тоді ще) станції юних натуралістів, створила колектив однодумців, які визначили пріоритетні напрямки розвитку позашкільної освіти на Волині. Її наступниками були: Швець Григорій Харитонович, Олійник Петро Миронович, Тарасюк Марія Іванівна, Кацевич Людмила Семенівна.

ВОЛИНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР

З 2003 року директором закладу є **Остапчук Валентина Адамівна**, аналітик і оптиміст, з великим запасом ідей, планів, здатна оперативно приймати відповідальні та компетентні управлінські рішення, Заслужений працівник освіти України. У 2018 році Остапчук В. А. була визнана лауреатом Премії Верховної Ради України.

На сьогодні Волинський обласний еколого-натуралістичний центр Волинської обласної ради один із найкращих закладів позашкільної освіти в Україні. У ньому функціонують відділи: інформаційно-методичної та організаційно-масової роботи, біології і агрономії, екології та зоології, квітництва і декоративно-вжиткового мистецтва. У 96 групах за 48 напрямками творчих об'єднань займається 1662 дітей. З ними працюють досвідчені педагоги. Колектив складається із 14 основних педагогічних працівників, кожен з яких має вищу педагогічну освіту, 6 керівників гуртка-методистів, 2 педагоги - Відмінники освіти України, 1- Заслужений працівник освіти України. А також 34 сумісники, які працюють в освітніх закладах громад.

Колектив Центру в умовах воєнного стану, спрямовував свою роботу на створення належних умов для забезпечення рівного доступу до якісної позашкільної освіти кожній дитині у 50 громадах області; сприяв розбудові системи позашкільної освіти у закладах освіти громад. Підписано

Меморандуми про соціальне партнерство та творчу співпрацю із 35 міськими та сільськими територіальними громадами, вищими закладами освіти Волинської області. Розширюється співпраця і соціальне партнерство із науковими, громадськими установами і організаціями.

Особлива увага Колективу спрямована на допрофесійну підготовку та професійне самовизначення учнівської молоді. На базі Центру налагоджено роботу обласної очно-дистанційної Природничої школи. Навчання учнів здійснюється у різних секціях: «Флористика та фітодизайн», «Ландшафтний дизайн», «Юні аграрії та бджолярі», «Акваріумістика та аквадизайн», «Мала лісова академія», «Юні фермери та ветеринари».

Ведеться робота щодо відкриття нових, затребуваних сьогоднішнім часом, секцій: «Юні медики», «Художня кераміка». Більше 100 випускників Школи стали студентами профільних закладів професійної та вищої освіти.

Щороку юннати Волині здобувають чимало призових місць міжнародного, всеукраїнського рівнів за різними напрямками еколого-натуралістичної освіти. В середньому в рік проводиться близько 38 обласних, 39 Всеукраїнських та міжнародних конкурсів, учасниками яких є представники усіх 54 громад області. Волинь 8 разів очно та 2 рази онлайн приймала всеукраїнські зльоти, конкурси, фестивалі, наради.

В області функціонує 25 навчально-дослідних земельних ділянок, 8 з яких є зразковими, де впроваджуються експериментально-дослідницькі проекти: пермакультурний город-квітник, «Посади своє дерево», «Екосад Вусика», «Родинна тепличка» тощо.

Освітняни Волині нетрадиційно підійшли до питання розвитку тваринництва. Сьогодні запропоновано нові форми роботи: міні-ферми, родинні об'єднання, що діють у сімейних господарствах та творчі групи тваринників у закладах загальної середньої та позашкільної освіти.

Платформа відділу квітництва включає: площадки ландшафтного дизайну, галереї кімнатних рослин, зимові сади у закладах освіти громад. Колекція кімнатних та оранжерейних рослин галереї кімнатних рослин Центру налічує близько 100 видів і сортів представників флори різних кліматичних зон. Галерея це прекрасна екскурсійна зупинка, яку щорічно відвідує понад 4 тисячі осіб.

Важливу роль відіграють учнівські шкільні лісництва як осередки профорієнтації. Волинський обласний еколого-натуралістичний центр спільно з лісівниками області координує роботу шкільних лісництв. Їх кількість постійно збільшується, що вимагає особливої уваги у наданні методичної допомоги, організації роботи раніше створених і нових учнівських об'єднань. Сьогодні в області нараховується 56 учнівських лісництв, що охоплюють близько 2000 школярів. За ними закріплено 12225 га лісу.

При Волинському обласному еколого-натуралістичному центрі активно працює обласний осередок Всеукраїнської дитячої спілки «Дитячий екологічний парламент». Щороку юні ДЕПівці, під час обласних зльотів, обговорюють плани масових заходів на поточний рік, актуальні питання, які хвилюють учнівську молодь.

Система виховних заходів Центру спрямована, як на формування в юннатів бережливого ставлення до природи рідного краю, так і на виховання юнната-громадянина, патріота своєї країни. Природа є потужним фактором виховання поваги й любові до своєї Батьківщини. Згідно навчального плану проводяться чимало свят, бесід, тренінгів, днів пам'яті, тематичних вечорів, зустрічей з видатними людьми: («День захисника України», «День Матері», «Козацькі розваги», «День пам'яті Небесної сотні»).

Вагомого значення має й практична діяльність вихованців. Через практичні дії формуються почуття відповідальності, екологічно доцільна

поведінка, причетність до збереження багатства об'єктів природного та культурного середовища.

Окремої уваги заслуговує волонтерська діяльність колективу. В умовах війни систематично організовуються тематичні заходи із вшанування подвигів захисників нашої держави, як минулого, так і сьогодення. На базі Центру проводяться благодійні аукціони на підтримку ЗСУ, волонтерські заняття. Зароблені кошти йдуть на придбання дронів, автомобілів інші потреби збройних сил України.

Центр є **координаційним осередком методичної роботи**. Він координує роботу Ковельської станції юннатів, 12 відділів при комплексних закладах позашкільної освіти та у закладах загальної середньої освіти територіальних громад.

Створена дієва методична платформа для підвищення фахового рівня педагогів та покращення еколого-натуралістичної діяльності в закладах освіти, залучення до заходів із збереження довкілля великої кількості дітей та дорослих. Педагоги Волині щорічно здобувають призові місця у Всеукраїнському конкурсі «Джерело творчості» (п'ять призових місць), всеукраїнському конкурсі науково-методичних розробок та віртуальних ресурсів з еколого-натуралістичного напрямку позашкільної освіти (23 призові місця), «Виховати особистість», «Конкурс видавничої продукції» тощо.

Одним із актуальних напрямків інноваційного розвитку природничо-математичної освіти є STEM-орієнтований підхід до навчання. У

Волинському обласному еколого-натуралістичному центрі формується STEM-освітнє середовище, де активно розвивається освітній процес, удосконалюються засоби навчання «по-новому», йде підготовка високопрофесійного педагога.

Проектна діяльність Центру - одна з найперспективніших складових освітнього процесу, тому що створює умови творчого саморозвитку та самореалізації як гуртківців так і педагогів. Постійно проводиться робота над створенням інноваційних проектів. Розвивається та удосконалюється співпраця із державними, громадськими та міжнародними організаціями щодо їх реалізації. Більшість проектів вже втілені в освітній процес: створена фотостудія «COLIBRI», реалізовані проекти «Вирощування павловнії в умовах Волинської області», «Школа-щастя», «Екологічний сад Вусика», «Ландшафтне проектування, від ідеї до практики», «Компостування» «Вітамінні екогрядки», «Родинна тепличка», «Біочар «Ideale».

Колектив використовує соціальну мережу фейсбук (<https://www.facebook.com/voencLutsk/>), веб-сайт (<http://voenc.lutsk.ua/>) для публікації новин, збирання інформації, спілкування, залучення вихованців та надання студентській молоді потрібної інформації для здійснення наукової-дослідницької діяльності.

Особливого поширення набувають такі інформаційні технології як «хмарні сховища». «Хмара» дає можливість містити великий об'єм інформації (<https://drive.google.com/drive/u/0/home>).

Освітнє середовище Волинського обласного еколого-натуралістичного центру складає: приміщення площею 1512,8 кв.м, з них: 910 – для навчання, 6 лабораторій обладнано для занять гуртків, мистецька арт-студія «Колібрі» 63 кв.м., музей Волинського лісу 63 кв.м., куточок живої природи, акваріумна, виставкова, актова зали, галерея кімнатних рослин, навчально-дослідна земельна ділянка площею 0,2 га, дендропарк площею 0,8 га, парники, клумби, рабатки площею 0,1 га, «зелений клас», пташиний гай. У 2022 році було обладнано укриття, площею 180 м.кв., де можна проводити повноцінний освітній процес. У 2023 році розпочато реорганізацію екологічної стежки на території Центру. Зміцнення матеріально-технічної бази закладу, у тому числі за рахунок залучених коштів-пріоритет у роботі педагогів Центру. Вони наполегливо займаються фандрайзинговою діяльністю з метою зміцнення навчально-матеріальної бази закладу. Вже залучено благодійних коштів у натуральних та грошових показниках на суму 108 тис. грн.

**Мережа творчих учнівських об'єднань
еколого-натуралістичного профілю Волині**

№ з/п	Назва територіальної громади	Кількість гуртків		К-сть дітей
		У територіальній громаді	Сумісники ВОЕНЦ або відділи у територіальній громаді	
1	Боратинська	4	2	97
2	Володимирська	5	відділ	75
3	Голобська		1	20
4	Горохівська	1	2	60
5	Забродівська	1	2	60
6	Іваничівська		1	15
7	Камінь-Каширська	9	4	387
8	Ковельська	8	СЮН	119
9	Колківська	3	1	81
10	Колодяжненська	2	3	102
11	Ківерцівська	2	відділ	65
12	Локачинська		відділ	
13	Луцька	8	відділ	409
14	Любомльська		відділ	
15	Маневицька	5	відділ	95
16	Нововолинська	4	відділ	85
17	Павлівська	1	1	30
18	Ратнівська	1	відділ	56
19	Сошичненська		7	120
20	Старовижівська	1	відділ	20
21	Торчинська	1	1	53
22	Турійська	1	відділ	22
23	Цуманська	4	1	80
24	ВОЕНЦ (місто)		49	434

Еколого-натуралістичний відділ Нововолинського центру дитячої та юнацької творчості має навчальний корпус – 600 м², майстерню – 233 м², овочесховище – 140 м², теплицю – 120 м², крильчатник – 35 м², приміщення для утримання свиней та нутрій – 60 м², три гаражі – 150 м². Для проведення занять гуртків обладнано кабінети: сільське господарство, екологія, тваринництво, квітництво, фотостудія, зал ігрових приставок, народних ремесел, комп'ютерний клас та клуб.

Відділ має навчально-дослідну земельну ділянку, площею 1,5 га, на якій юннати займаються дослідницькими роботами, проводять фенологічні спостереження. Для обробітку землі використовується трактор Т-40, с/г інвентар. Має установа і свій млин, в якому мелють для населення зерно, зроблено інкубатор. (<http://novovolynsk-cdut.edukit.volyn.ua/>)

Ковельська станція юннатів була збудована як шкільна теплиця для школи №7 м. Ковеля. У цьому статусі вона проіснувала лише один рік. А 26 грудня 1975 року виконкомом Ковельської міської Ради народних депутатів

було прийняте рішення № 326 про заснування станції юних натуралістів. І з 1 січня 1976 року розпочався для СЮН новий відлік – самостійного та автономного існування. Першими директори Станції були: Дацюк В.Ф.(1975-1977 р.р.), Домарецька В.З.(1977-1981 р.р.), Головань О.І.(1981-1984 р.р.). Ядро колективу, котре сформувалося у той час, є сьогодні носієм незапозиченого досвіду роботи у позашкільному навчальному закладі еколого-натуралістичного спрямування. Сьогодні працює 7 педагогічних працівників: 5 керівників гуртків, директор та методист. Три педагоги нині мають стаж роботи у закладі понад 20 років, двоє мають звання керівник гуртка-методист. Директором ЗПО «СТАНЦІЯ ЮНИХ НАТУРАЛІСТІВ МІСТА КОВЕЛЯ» є Бобчук Віра Тимофіївна, яка з 1987 р. пройшла увесь шлях від керівника гуртків через посаду методиста (з 1993 р.) до посади директора, на яку її було призначено у 2006 р. Завдяки її старанням і наполегливості заклад за цей період зазнав кардинальних змін. Станція перетворилася на справжню оазу, а педагогічний колектив ще більш згуртувався для вирішення поставлених перед ним завдань. Багаторічний досвід роботи у позашкільлі, знання проблем позашкільної освіти з середини, дозволили Вірі Тимофіївні по новому й творчо підійти до аспектів діяльності закладу і перетворити його у конкурентоздатний і привабливий для замовників та споживачів освітніх послуг, у якому комфортно і педагогам, і вихованцям.

Заняття у гуртках навіть у найважчі для закладу часи були безкоштовними і доступними для дітей із сімей з різним рівнем достатку. Гуртковою роботою (майже 30 гуртків 9 профілів) охоплено понад 430 дітей різного віку. Успішно функціонують наші дослідницькі майданчики: живий куточок, квітники, куточок екзотичних рослин, лікарський город, альпінарій і наша жива лабораторія - теплиця. Саме тут відбувається один з найцікавіших видів спільної діяльності педагогів і вихованців – експериментально –дослідницька робота.

Усі вихованці закладу є активними учасниками юннатівського самоврядування, яке виступає організатором та координатором численних акцій, операцій, масових заходів і є досить ефективним.

Для проведення гурткової роботи з дітьми Станція має відповідну базу: навчальні кабінети-75 м², теплицю-0,085 га, квітники-45 м², колекційну лікарську ділянку -0,6 га, куточок живої природи. У користуванні є технічні засоби навчання. В розпорядженні педагогів і гуртківців – бібліотека. Чудовою базою для досліджень є теплиця, де зібрано чимало видів рідкісних кімнатних

рослин. У другому відділі теплиці керівники гуртків разом із вихованцями вирощують овочеву та квіткову розсаду.

Натхненні педагоги-натуралісти є носіями багатогранного досвіду ефективної організації освітнього процесу у закладі позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку, ознайомитися з яким завжди багато охочих, як із представників позашкілля, так і серед педагогічних працівників ЗЗСО та ЗДО. Заклад активно висвітлює своє життя в ЗМІ та соціальних мережах, (https://www.facebook.com/sunkovel/?locale=uk_UA, <https://sun.kowelrada.gov.ua/>) проводить екскурсії для всіх охочих.

Станція юнатів за останнє десятиліття зазнала надзвичайно великих змін, але продовжує бути маленьким світом великих відкриттів, в якому кожна дитина має можливість відчувати себе дослідником природи, відкрити її таємниці та навчитися захищати навколишнє середовище. Спадщина станції юних натуралістів — це історія відданості і любові до природи, яка збагачує безцінним досвідом юнатівський рух не лише у рідному місті, а й в Україні.

В **Ратнівській громаді** Ковельського району Волинської області функціонує єдиний комплексний заклад позашкільної освіти - Ратнівський центр дитячої та юнацької творчості. Відповідно до історичних відомостей першим позашкільним закладом на Ратнівщині у 1952р. засновано Будинок піонерів та відкрито відділ еколого-натуралістичної роботи.

В умовах децентралізації у 2021 р. заклад перейменовано на Ратнівський центр дитячої та юнацької творчості. З 2007 року й дотепер директором Ратнівського ЦДЮТ є Антонюк Наталія Василівна. Веб-сайт <https://cdyt.ucoz.net/>

Ратнівський ЦДЮТ виступає координатором методичної та практичної виховної роботи серед закладів освіти громади. Станом на 2024-2025 н.р. у закладі працює 20 педагогічних працівників та навчається понад 600 вихованців. Колектив закладу активно працює для розвитку здібностей дітей і молоді, забезпечуючи якісне навчання та змістовне дозвілля, психологічну підтримку. З метою всебічного і гармонійного розвитку дітей і учнівської молоді організовано роботу гуртків, секцій різних напрямків діяльності: науково-технічної, туристсько-краєзнавчої; еколого-натуралістичної, художньо-естетичної творчості, секцій Малої академії наук, національно-патріотичного виховання. Серед основних напрямів закладу пріоритетним є національно-патріотичне та еколого-натуралістичне виховання, як стрижневі, що відповідають нагальним вимогам і викликам сучасності. Головними напрямками позашкільної екологічної освіти і виховання на сьогодні є гурткова

робота з надання учням системних знань з екології, формування нового світогляду, залучення до практичного вирішення екологічних проблем, формування навичок взаємодії з природою.

Результатом роботи закладу є успіхи його працівників та вихованців, які є постійними ініціаторами різноманітних проектів та переможцями обласних, Всеукраїнських, Міжнародних виставок, конкурсів, змагань, фестивалів. У 2024 році заклад нагороджено Похвальним листом Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді МОН України за підтримку еколого-натуралістичної позашкільної освіти в умовах воєнного часу.

На жаль, враховуючи наслідки таких явищ як оптимізація, децентралізація, не вдалось зберегти, як окремий заклад, Жовтневу станцію юних натуралістів, засновану 8 квітня 1974 року відповідно до наказу № 4 Нововолинського міського відділу народної освіти. Рішенням Нововолинської міської ради Волинської області № 12/9 від 26.10.2011 станція була реорганізована у еколого-натуралістичний відділ Нововолинського центру дитячої та юнацької творчості. У 2019 році припинив своє існування Ківерцівський районний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді – профільний заклад позашкільної освіти, який було засновано у 1994 році. На сьогодні функцію координатора здійснює комунальний заклад «Центр позашкільної освіти Ківерцівської районної ради Волинської області», де працює 9 груп гуртків еколого-натуралістичного спрямування.

У нелегких умовах сьогодення колектив Волинського обласного еколого-натуралістичного центру Волинської обласної ради працює над створенням мережі закладів позашкільної освіти, перш за все, на території новостворених територіальних громад. Дирекцією закладу значна увага приділяється гуманізації та демократизації освітнього процесу, розвитку інноваційних педагогічних, методичних, оздоровчих технологій; сучасних комунікаційно-технологічних засобів, застосування різноманітних форм інклюзивної освіти, розвитку педагогічної майстерності. У 2023 році колектив Центру нагороджений дипломом Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді «Флагман позашкільної освіти України» як абсолютного переможця відкритого рейтингу якості позашкільної освіти «Золота когорта позашкільників».

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСТЬ

ПОЗАШКІЛЬНИЙ НАТУРАЛІСТИЧНИЙ РУХ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ: ВІД ВИТОКІВ ДО СЬОГОДЕННЯ

Історія становлення юннатівського руху на Придніпров'ї, який був започаткований на початку минулого століття відомими науковцями Іваном Акінфієвим, одним з фундаторів шкільної екскурсійної справи, і Василем Стаховським, професором кафедри зоології Дніпропетровського державного університету, наповнена плідними творчими ідеями, реальними практичними справами та вагомими трудовими досягненнями.

Серед них славнозвісний «Рух юних озернят», в межах якого на базі ланки Мишуригорської середньої школи Верхньодніпровського району було створено одну з перших учнівських виробничих бригад юних кукурудзоводів, що викликала на змагання майстра високих врожаїв кукурудзи Марка Озерного, і потім неодноразово посідала призові місця в республіканському змаганні «Юні господарі землі» та була учасником ВДНГ України. За прикладом роботи цієї бригади рух юних озернят був підхоплений і поширився в інших регіонах країни.

Перші натуралістичні гуртки, трудові ланки і загони, «зелені» та «блакитні» патрулі об'єднали у велику юннатівську родину справжніх друзів, захисників та дослідників природи, які проводили шефську допомогу колгоспним і радгоспним садам, роботу по висадженню дерев і кущів, озелененню населених пунктів в рамках трудових акцій: «Колгоспним садам - турботу юних», «Яри», «Сади», «Каштан», «Горіх», «Біла акація» та інших.

У 1932 році, в рік заснування Дніпропетровської області, була створена Дніпропетровська дитяча технічна та сільськогосподарська станція (з 1952 року – обласна станція юних натуралістів, з 1992 року - обласний еколого-натуралістичний центр дітей та учнівської молоді), яка розташувалася на родинній садибі Василя Васильовича Шене, спадкоємця німецького колоніста,

яку він передав у власність держави, і ще багато років потому працював на станції садівником.

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР

З 1988 року заклад очолює **Педан Юрій Федорович**, відмінник освіти України.

Сьогодні комунальний заклад освіти «Обласний еколого-натуралістичний центр дітей та учнівської молоді» (КЗО «ОЕНЦДУМ») - це сучасний освітній заклад, потужний інформаційно-методичний центр та координатор практичної природоохоронної, екологічної, науково-дослідницької роботи для дітей та молоді в галузі сільського, лісового господарства, квітникарства, озеленення та ландшафтного дизайну для мережі профільних закладів позашкільної освіти, закладів загальної середньої та комплексних закладів позашкільної освіти з профільюючим еколого-біологічним напрямом діяльності.

Для реалізації сучасних освітніх завдань заклад має змістовну матеріально-технічну базу: профільні навчальні кабінети за основними напрямками діяльності, навчально-дослідну земельну ділянку, «зелений клас», сад інтенсивного розвитку, зоолого-тваринницький комплекс, теплицю, куточок живої природи з відділами птахівництва та дрібних ссавців.

З метою систематизації пізнавальної регіональної інформації по еколого-краєзнавчій тематиці, впровадження нових методик екологічної освіти і виховання в закладі був створений інформаційно-методичний стаціонар (ІМС), де відображена історія юннатівського руху на Дніпропетровщині, представлені дані про біологічне різноманіття краю та авторські художні матеріали національно-патріотичної тематики. Основним структурним підрозділом ІМС є екологічна вітальня, де проводяться організаційно-масові та виховні заходи для дітей та молоді, методичні заходи для педагогічного активу, екологічної і батьківської громадськості та робота екологічного відеолекторію «Екологія ХХІ століття» з великою відеотекою тематичних навчальних фільмів для всіх вікових категорій відвідувачів.

В 2018 році за ініціативи КЗО «ОЕНЦДУМ» рішенням обласної влади на базі Могилівської сільської ради був створений структурний профільний підрозділ закладу - філія, яка отримала гарну весняну назву «Шафран». Послідовна і цілеспрямована співпраця колективу філії з місцевими громадами, вплив на суспільну думку сприяли активному розвитку соціального партнерства та організації системи зовнішніх зв'язків, а вихованцям забезпечили гарантоване державою право на доступ до позашкільної освіти в сільській місцевості, творчий і професійний розвиток.

В 2023 році КЗО «ОЕНЦДУМ» був розроблений обласний еколого-освітній проєкт «Мобільний «ЕкоЛенд»», яким передбачається розвиток партнерської взаємодії, розширення та урізноманітнення форм співпраці між освітніми установами області в галузі позашкільної екологічної освіти і виховання. Проєкт реалізується через проведення для учасників освітнього процесу тематичних екскурсій, лекцій, виховних бесід, нарад-навчань, майстер-класів, творчих зустрічей, корекційних занять та тренінгів, практичних досліджень і природоохоронних заходів, організацію роботи контактного зоопарку, виїзного екологічного відео лекторію тощо.

В освітньому просторі регіону започатковані і проводяться обласні конкурси, акції: «Лелека» (за сприяння Публічного акціонерного товариства «ДТЕК ДНПРООБЛЕНЕРГО»); «Краще творче учнівське об'єднання еколого-натуралістичного профілю»; «На кращого юного майстра народних ремесел» (за напрямками: художня обробка дерева, писанкарство, декоративний петриківський розпис, вироби з соломи, народна вишивка, лозоплетіння); «Природна скарбниця Придніпров'я» (за напрямками: «Первоцвіти Дніпропетровщини», «Дерево Життя», «Балки Придніпров'я»); «Квітучий вернісаж освітнього простору» (в минулому – «Школа-мій рідний дім»); «Новорічна композиція»; «Юннатівський ліс» (практичні заходи із висадження саджанців дерев на місцях згарищ лісових масивів) та інші.

На теренах області через договірну співпрацю з провідними природно-заповідними установами реалізується розроблена КЗО «ОЕНЦДУМ» обласна комплексна програма «Вивчаємо заповідні території України», в рамках якої для учнів, вихованців та педагогічного активу закладів освіти проводяться комплексні екологічні та еколого-краєзнавчі експедиції, науково-просвітницькі та польові практики, екскурсії і походи, робота обласного дитячого еколого-краєзнавчого табору-експедиції «Боривітер».

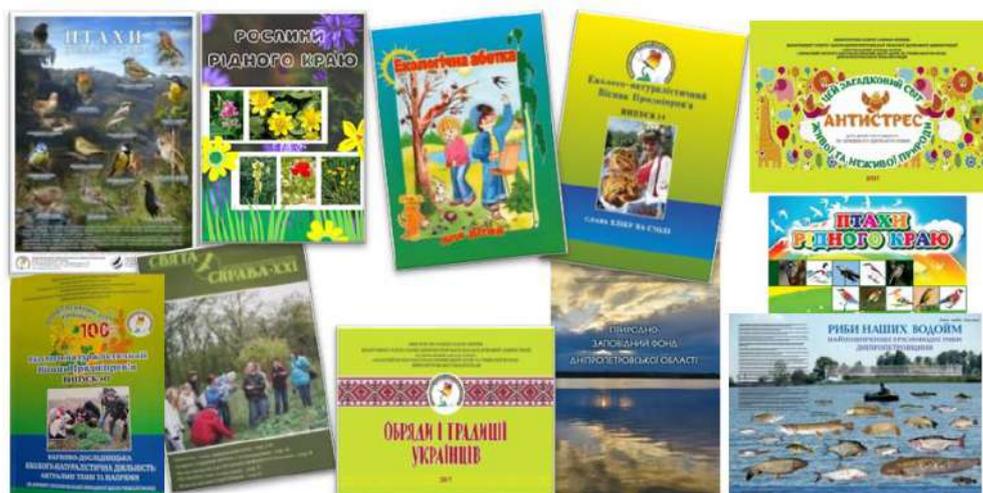

Виявлення та підтримка обдарованих учнів та вихованців, залучення їх до позашкільної еколого-натуралістичної освіти реалізується через роботу обласної Природничої школи учнівської молоді, яка є продовженням наукових

об'єднань «Мала Тимирязівка», «Школа юних фермерів» та хіміко-біологічного факультету Дніпропетровського відділення Малої академії наук України. Школа діє за секціями: біології, екології, хімії, сучасних біотехнологій, агрономії, ветеринарії та зоотехнії, психології, флористики та зеленої архітектури. До її роботи на договірній основі залучаються наукові працівники провідних закладів вищої освіти та інші профільні фахівці. Для слухачів проводяться: установчі та консультаційні сесії, вебінари, лекції, тренінги, обласний конкурс-захист науково-дослідницьких робіт, конференції, польові та науково-просвітницькі практики.

Здобувачі освіти області мають можливість реалізувати себе через участь в профільних організаційно-масових заходах на обласному та всеукраїнському рівнях. Обдарована молодь Дніпропетровщини гідно представляє регіон та Україну в цілому в творчих та інтелектуальних конкурсах міжнародного рівня: «Intel-ISEF», «Genius Olympiad», «I-SWEEEP», «INESPO», «E(x)plori» та інших, неодноразово виборюючи перемогу. Іменами трьох вихованців КЗО «ОЕНЦДУМ» – Олександра Токарева, Марини Мешкович, Віталія Клокуна, які були переможцями Міжнародного конкурсу науково-технічної творчості школярів «Intel-ISEF» у 2008 та 2010 роках, названі малі планети Сонячної системи.

З метою узагальнення та поширення передового педагогічного досвіду в галузі позашкільної еколого-натуралістичної освіти, підвищення рівня екологічних знань учасників освітнього процесу, забезпечення їх сучасною навчально-методичною продукцією КЗО «ОЕНЦДУМ» видає: серії плакатів «На допомогу керівнику гуртка і вчителю біології», навчально-методичних посібників «Еколого-натуралістичний вісник Придніпров'я», екологічні та анти-стрес розмальовки, абетки, банери, буклети, довідники та інше, які щорічно презентуються в заходах з фахової майстерності обласного та всеукраїнського рівня: конкурсі рукописів навчальної літератури та віртуальних освітніх ресурсів з еколого - натуралістичного напрямку позашкільної освіти «Нове позашкілля», виставці видавничої продукції «Позашкільні педагогічні читання» і є їх неодноразовими переможцями і призерами.

Результативність своєї діяльності КЗО «ОЕНЦДУМ» та профільні заклади позашкільної освіти презентували на низці заходів всеукраїнського рівня, які проводилися на теренах Дніпропетровської області:

- Педагогічному семінарі-практикумі для директорів обласних ЗПО еколого-натуралістичного напрямку «Світ творчості» (2007 рік);
- Першому конкурсі «Інтеграція ідей трудового виховання А.С. Макаренка в систему позашкільної освіти» (2008 рік);

- Другому зльоті учнівських виробничих бригад (2009 рік);
- Першому семінарі-практикумі з ботаніки (2012 рік);
- XII конкурсі колективів екологічної просвіти «Земля-наш спільний дім» (2013 рік);
- семінарі-практикумі для заступників директорів обласних ЗПО еколого-натуралістичного напрямку (2018 рік);
- семінарі-практикумі для завідувачів відділів екології обласних ЗПО еколого-натуралістичного напрямку (2019 рік).

Зберігаючи традиційні напрями діяльності, започатковані під час розбудови та становлення юннатівського руху на Дніпропетровщині, на сучасному освітньому етапі профільні заклади позашкільної освіти області вдосконалюють і оновлюють форми та методи освітньої та методичної роботи, втілюють інноваційні технології навчання, забезпечуючи рівний доступ дітей та молоді до якісної освіти, їх соціалізацію в освітньому просторі, змістовне дозвілля та психологічну підтримку.

Сучасна мережа закладів позашкільної еколого-натуралістичної освіти Дніпропетровської області

- ❖ **комунальний заклад освіти «Обласний еколого-натуралістичний центр дітей та учнівської молоді»** (директор Юрій ПЕДАН)
(електронна скринька dneprunnat@ukr.net, сайт: <http://www.dneprunnat.dp.ua>)
- ❖ **філія комунального закладу освіти «Обласний еколого-натуралістичний центр дітей та учнівської молоді» «Шафран»** (завідувач Владислав ЖУРАВЕЛЬ)
(електронна скринька shafranfilial2018@gmail.com, сайт: <https://sites.google.com/view/shafran/>)
- ❖ **комунальний заклад «Дитячий екологічний центр» Кам'янської міської ради** (директор Лариса ДОЛИНА)
(електронна скринька: dec_unat@ukr.net, сайт: <http://dec-unnat.dp.ua/>)
- ❖ **комунальний заклад «Міський еколого-натуралістичний центр дітей та учнівської молоді Марганецької міської ради Дніпропетровської області»** (директор Олена ЧЕТВЕРИКОВА)
(електронна скринька encmarg@gmail.com)

❖ комунальний заклад «Нікопольський міський еколого-натуралістичний центр» Нікопольської міської ради (директор Юрій ТРЕТЬЯКОВ)

(електронна скринька natural-yu@ukr.net, сайт: <https://dbidnyna.wixsite.com/ecocentr>)

❖ комунальний заклад позашкільної освіти «Станція юних натуралістів Тернівського району» Криворізької міської ради (директор Ольга ЦУРЕНКОВА)

(електронна скринька ternsun@i.ua, сайт: <https://ternivskasun.wixsite.com/ternsun>)

❖ комунальний позашкільний навчальний заклад «Центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» Обухівської селищної ради (директор Тамара НЕГОДНІКОВА)

(електронна скринька centumdr@ukr.net, centumdr@gmail.com)

❖ комунальний заклад позашкільної освіти «Еколого-натуралістичний центр» Павлоградської міської ради (директор Катерина КИРИЧЕНКО)

(електронна скринька pvunnat@ukr.net, сайт: <https://yunnat.klasna.com>)

ДОНЕЦЬКА ОБЛАСТЬ

ЮННАТІВСЬКИЙ РУХ НА ДОНЕЧЧИНІ

Позашкільна освіта завжди була важливим фундаментом у формуванні майбутніх поколінь, розвитку їхніх талантів, поглибленні знань та вихованні активних громадян суспільства. Профільні заклади, які працюють у напрямках екології, біології, агрономії та суміжних дисциплін, відіграють унікальну роль у цьому процесі.

Юннатівський рух на Донеччині розпочався в 20-х роках ХХ сторіччя, коли був створений перший гурток юних натуралістів при Маріупольському краєзнавчому музеї. Цей гурток засновано в 1926 році Віктором Леонідовичем Голицинським. Юннати займалися в секціях ботаніки, зоології та фізики.

Перші гуртки юних натуралістів Великоновоселківського району з'явилися в 1946 р. в Старомлинівській школі, базовій для всього району. Тут проводилися зльоти, семінари. У 1954 р. наказом по районному відділу освіти була організована районна станція юних натуралістів – одна серед перших в області.

У тому ж році рішенням Сталінського обласного виконавчого комітету було виділено 8 гектарів землі під будівлю приміщення і закладку навчально-дослідної ділянки, а з 1955 року розпочала свою роботу Сталінська станція юних мічурінців (зараз – Донецький обласний еколого-натуралістичний центр).

З 1957 року розпочалась робота з організації міських і районних станцій в області. Першими з них були: Красноармійська, Амвросіївська, Слов'янська, Великоновоселківська районні станції юних натуралістів.

У 1964 році за рішенням Донецького облвиконкому Сталінська станція юних мічурінців була переведена в селище Піски Ясинуватського району. З 1993 року станція змінила назву на Донецький обласний еколого-натуралістичний центр (далі – ДОЕНЦ).

Гуртковою роботою на облЕНЦ було охоплено 1110 дітей віком від 5 до 20 років, які були об'єднані у 71 гурток та творче об'єднання за 25 напрямками.

Разом із міськими та районними ЕНЦ (СЮН), загальноосвітніми закладами, вищими навчальними закладами, закладами НАН України Донецький облЕНЦ плідно працював над актуальною для регіону проблемою неперервної екологічної освіти і виховання дітей та учнівської молоді в системі комплексної безперервної освіти.

ДОНЕЦЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР

З січня 2015 року ДООЕНЦ поновив свою роботу на базі ЗОШ I-III ступенів № 12 м. Краматорська. Зараз ДООЕНЦ фактично знаходиться за адресою: вул.Паркова, 62, м. Краматорськ, Донецької області.

Донецький обласний еколого-натуралістичний центр — сучасний заклад позашкільної освіти, що спеціалізується на екологічній, біологічній, валеологічній та аграрній освіті молоді. Центр поєднує традиційні освітні методики з інноваційними підходами, адаптуючись до викликів сучасності та потреб воєнного часу.

Освітня діяльність центру включає:

- ✓ організацію понад 30 регіональних заходів щорічно;
- ✓ проведення обласних етапів всеукраїнських та міжнародних конкурсів;
- ✓ науково-практичні конференції та екологічні акції;
- ✓ інтерактивні виставки та освітні проєкти;
- ✓ дистанційні та змішані формати навчання.

Щороку в заходах центру беруть участь понад 20 000 учнів з різних громад Донецької області.

Особлива увага приділяється: екологічній просвіті, практичній природоохоронній діяльності, STEM-освіті, профорієнтації молоді.

ДООЕНЦ має живий куточок природи, а також сучасну лабораторію для біологічних досліджень та експериментальної роботи.

За визначні досягнення у сфері екологічної освіти ДООЕНЦ відзначений нагородами:

- ✓ Міністерства освіти і науки України;
- ✓ Департаменту освіти і науки Донецької ОВА;
- ✓ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України;
- ✓ Національної академії наук України;
- ✓ Міністерства аграрної політики України.

Донецький обласний еколого-натуралістичний центр здобув звання «Флагман позашкільної освіти» у рейтингу закладів позашкільної освіти (2018). У 2023 році від Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді колектив Донецького обласного еколого-натуралістичного центру отримав Свідоцтво досягнень (рейтинг: високий) за організацію освітнього процесу в період воєнного стану в Україні, за організацію роботи із переселенцями та волонтерську діяльність, за збереження матеріально-технічної бази та кадрового персоналу установи, за проведення дослідницької роботи на всеукраїнському та міжнародному рівнях, за формування національної ідентичності та відповідального громадянства, як серед молоді, так і дорослих людей.

Випускники центру успішно реалізують себе у різних сферах:

- ✓ освіті та науці;
- ✓ медицині;
- ✓ аграрному секторі;
- ✓ ландшафтному дизайні;
- ✓ природоохоронній діяльності;
- ✓ екологічному підприємстві.

ДООЕНЦ продовжує розвиватися та адаптуватися до сучасних викликів, впроваджуючи:

- ✓ інноваційні освітні технології;
- ✓ проєктну діяльність;
- ✓ екологічні стартапи;
- ✓ STEM-проєкти.

Центр залишається провідним закладом з екологічної освіти в регіоні, виховуючи нове покоління свідомих захисників природи та активних громадян України. Зростаюча кількість учасників екологічних ініціатив свідчить про важливість місії центру та його ефективну роботу у формуванні екологічно відповідального суспільства.

Завдяки своїй діяльності, центр не лише навчає дітей відповідальному ставленню до природи, але й готує їх до активного громадянського життя, сподіваючись на те, що майбутні покоління зможуть зберегти природні багатства Донецького краю.

Директорами ДООЕНЦ до 2015 року були:

- ❖ Бугорков Веніамін Семенович (1955-1960)
- ❖ Трунова Катерина Федорівна(1961-1967)
- ❖ Мірошніченко Віктор Калістратович (1967-1972)
- ❖ Колеснік Віталій Олександрович (1973-1981)
- ❖ Ассаул Іван Іванович (1982-1992)
- ❖ Усенко Антоніна Михайлівна (1992-1993)
- ❖ Комаров Ігор Францискович (1994-1997)
- ❖ Колеснік Віталій Олександрович (1998-2007)
- ❖ Витищенко Ірина Юріївна (2008-2009)
- ❖ Агеєва Лариса Миколаївна (2010-2012)
- ❖ Александрова Надія Павлівна (2012-2013)
- ❖ Безумов Денис Сергійович (2013-2014).

Виконували обов'язки директора з 2015 року:

- ❖ Александрова Надія Павлівна (2015-2017)
- ❖ Гнибіда Олена Анатоліївна (2017-2018)
- ❖ Захаров Дмитро Олександрович (2018-2020)
- ❖ Паращенко Олександр Вікторович (2020-2022)
- ❖ Мирна Галина Йосипівна (2022-2024).

Директор ДООЕНЦ з 2024 року –
Парашенко Олександр Вікторович.

Керівник, який зробив значний внесок у розвиток позашкільної екологічної освіти та патріотичного виховання молоді. Його життєвий шлях – приклад служіння своїй країні, невтомної праці та самовідданості.

Під час керівництва Олександра Вікторовича ДООЕНЦ була значно розширена практика виїзних заходів. Обласні конкурси, екологічні акції, патріотичні заходи регулярно проходили не лише на базі ДООЕНЦ, але й у громадах Донецької області та за її межами.

Координаційна роль

Донецького обласного еколого-натуралістичного центру в регіоні

Донецький обласний еколого-натуралістичний центр (ДООЕНЦ) виконує ключову роль у розвитку екологічної освіти та природоохоронної діяльності в регіоні. Як заклад позашкільної освіти, він координує роботу гуртків, проводить науково-дослідницьку та просвітницьку діяльність серед дітей та молоді. Центр активно залучає учнів до участі в екологічних проєктах, що сприяє формуванню у них свідомого ставлення до навколишнього середовища.

ДООЕНЦ також співпрацює з місцевими органами влади, екологічними організаціями та науковими установами, що дозволяє реалізовувати спільні ініціативи та програми. Завдяки цій координаційній діяльності, центр стає важливим майданчиком для обміну досвідом та знаннями, що сприяє підвищенню екологічної свідомості населення.

Основні напрями роботи центру

Мережа закладів позашкільної освіти Донецької області

Контактна інформація

Адреса закладу: Донецька область, м. Краматорськ, вулиця Паркова, буд. 62 (перший поверх, праве крило будівлі).

Контактна інформація Донецького обласного еколого-натуралістичного центру

 <http://www.donoenc.com.ua/>

 donoenc@gmail.com

 <https://www.facebook.com/donoenc/>

 <https://www.youtube.com/channel/UCoIgWdZd7VAb5-lba3T2NuA>

 https://instagram.com/doenc?utm_source=qr&igshid=MzNINGNkZWQ4Mg

ЖИТОМИРСЬКА ОБЛАСТЬ

ІСТОРІЯ ЮННАТІВСЬКОГО РУХУ В ОБЛАСТІ

Активний розвиток юннатівського руху на Житомирщині розпочався ще в 20-ті роки минулого століття. Упродовж 1920-1930 років на території Житомирської області, як в цілому по Україні, створюються перші агрошколи (Бердичівський округ), секції юних натуралістів при клубах (м. Житомир, м. Коростень, м. Бердичів), а на селі – сільськогосподарські гуртки. При загальноосвітніх школах закладаються дослідні ділянки. Юннати беруть активну участь у перших сільськогосподарських виставках.

Рух юних натуралістів на території області набуває широкого розмаху впродовж 1935-1941 років. Майже в кожній школі діють гуртки юних натуралістів. Створюються перші загони «Юних дозорців колгоспного врожаю» (с. Чоповичі Малинського району). Десятки дитячих загонів ведуть боротьбу з шкідниками врожаїв та бур'янами.

Після Другої світової війни відновлюється юннатівський рух на Житомирщині. У 1945-1950 років набуває подальшого розвитку юннатівське дослідництво, садівництво, налагоджується тісні зв'язки з передовиками праці, вченими. На пришкільних ділянках успішно проводяться досліди з вирощування високих врожаїв сільськогосподарських і технічних культур. Значну роль в подальшому розгортанні юннатівського руху відіграє Урядова постанова (1946 р.) «Про заходи поліпшення позашкільної роботи з дітьми». З її прийняттям почалось створення осередків юннатівського руху: клубів, палаців, станцій.

1 листопада 1951 р. відкривається Житомирська обласна станція юних натуралістів, яка очолила юннатівський рух серед школярів області. Першим директором Житомирської обласної станції юних натуралістів був Е.А. Соколовський. Разом з ним співпрацювала родина Штейнів – Віра Петрівна та Олександр Іванович. У подальші роки станцію очолювали М.І. Федоренко, Б.А. Колос, О.С. Колос. На станції працюють гуртки бджільництва, садівництва, ботанічний, зоологічний, ґрунтово-геологічний та гурток юних кіномехаників. Керівниками цих гуртків були Енеліне І.І., Кордон А.В., Михайловський Л.В., Куйкіна В.Є., Юферова А.А., Бржевський Е.В.

1966 р. облСЮН переводять до с. Кмитів Коростишівського району, де вона діє до 1971 року. Заклад мав земельну ділянку площею 3 га, плодовий сад площею 1,5 га, плівкову теплицю, крільчатник та пташник, трактор, пару коней, вантажний автомобіль. На цій базі було організовано змістовну дослідницьку роботу. За одержання високих врожаїв сільськогосподарських культур гуртківці станції були делеговані на Всесоюзний зліт юннатів. Упродовж 1971-1997 р. облСЮН розміщується в м. Житомирі. На станції створено навчально-дослідні ділянки, працюють гуртки для дітей різного віку.

З 1975 р. по 2017 р. заклад очолює Віра Михайлівна Лабунська – заслужений працівник освіти України, відмінник освіти України.

У 1992 році станція перейменована в обласний еколого-натуралістичний центр, у 2003 році – обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді, а в 2018 році – комунальний заклад позашкільної освіти «Обласний еколого-натуралістичний центр» Житомирської обласної ради.

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ «ОБЛАСНИЙ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР» ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

З 2017 р. заклад очолює **Бордюк Наталія Сергіївна**, доктор педагогічних наук, професор.

Сьогодні Комунальний заклад позашкільної освіти «Обласний еколого-натуралістичний центр» Житомирської обласної ради – потужний заклад позашкільної освіти, окраса Житомирщини, міцна база системи еколого-натуралістичної освіти області, яка готує екологічно та національно свідомих громадян держави, інтелектуальних і духовно гармонійних особистостей.

Основними напрямками діяльності КЗПО «ОЕНЦ» ЖОР є еколого-природоохоронний, дослідно-експериментальний, реабілітаційно-оздоровчий, декоративно-прикладний, інформаційно-просвітницький, допрофесійної підготовки і національно-патріотичного виховання.

Основними напрямками діяльності КЗПО «ОЕНЦ» ЖОР є еколого-природоохоронний, дослідно-експериментальний, реабілітаційно-оздоровчий, декоративно-прикладний, інформаційно-просвітницький, допрофесійної підготовки і національно-патріотичного виховання.

Оцінка результатів діяльності та досягнення закладу:

- ✚ ініційовано та проведено більше 100 заходів еколого-натуралістичного, природоохоронного, дослідницько-експериментального та патріотичного напрямів. Активними учасниками цих заходів стали заклади освіти з 50 громад області;

- ✚ ініційовано та щорічно проводиться відзначення кращих юннатів області «Юннатівський Оскар» з метою підтримки та відзначення талановитих юннатів Житомирщини;

- ✚ щорічно зростає кількість учасників масових заходів міжнародного, всеукраїнського та обласного рівня. Загальна кількість охоплення дітей та молоді масовими заходами у 2024 р. становить 9108 здобувачів освіти;

- ✚ у 2022 р. започатковано літню екологічну школу «EcoLandLab», яка щорічно проводиться та є ефективною формою оздоровлення та розвитку здобувачів освіти; успішно функціонує обласний екскурсійний табір «Пізнай навколишній світ»;

- ✚ успішно реалізуються програма «Обласний Еко-Хаб», яка визначена у Стратегії розвитку закладу, у межах якої було проведено екохаби «Чорнобиль: минуле, сучасне, майбутнє» та «Багатство малих річок Житомирщини», а також еколого-мистецький івент «Пробудження природи» та квест «Пташиними стежками»;

✚ успішно реалізуються програма «Форум «Дослідники Малої Батьківщини», яка визначена у Стратегії розвитку закладу, у межах якої було проведено IV дитячий «ЕКОФОРУМ» та II форум «Дослідники малої Батьківщини», які є прикладом успішної реалізації концепції безперервної екологічної освіти і виховання «ЗДО - ЗЗСО - ЗПО - ЗВО - освіта дорослих»;

✚ успішно реалізуються програма «Менторинг», яка визначена у Стратегії розвитку закладу, у межах якої було організовано та проведено всеукраїнський вебінар «Екологічні проєкти: актуальність, особливості, значення для повоєнної відбудови», а також серію семінарів та тренінгів з елементами менторства для педагогів області;

✚ постійно здійснюється навчально-методична робота закладу, зокрема розроблено та впроваджено 30 навчальних програм, 20 методичних посібників, буклетів, рекомендацій, здійснюється видавництво електронного журналу «Екосвіт Жиомирщини»;

✚ реалізується проєкт віртуального інтерактивного музею «EcoBioSystems».

Освітній процес забезпечують 23 педагогічних працівника, з них 4 – за сумісництвом. Наразі в центрі працюють ветерани юннатівського руху: Шубович Л.А., Гнітецька З.К., Ковальчук О.А.

У 2020 році колектив закладу був нагороджений Грамотою Верховної Ради України.

Навчально-матеріальна база комунального закладу позашкільної освіти «Обласний еколого-натуралістичний центр» Житомирської обласної ради повністю відповідає вимогам сучасного закладу позашкільної освіти. В приміщенні площею 2388 кв. м., розташовані 11 навчальних кабінетів, зокрема природничо-інтерактивний кабінет «Лабіринти знань» та медіатека, бібліотека, зимовий сад, 2 лабораторії: навчально-дослідна ботанічна та квітництва, акваріумна кімната, куточок живої природи, актова і виставкова зали, музей юннатівського руху Житомирщини. Навчально-дослідна ділянка має площу 0,82 га. У живому куточку утримується близько 30 видів тварин: дрібні ссавці, екзотичні плазуни, акваріумні рибки. Колекція рослин відкритого та закритого ґрунту в центрі більше 980 таксонів.

Мережа закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку в області

У Житомирській області є тільки 1 профільний заклад позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку – Комунальний заклад позашкільної освіти «Обласний еколого-натуралістичний центр» Житомирської обласної ради, у якому функціонує 62 гуртка. Заклад проводить координаційну, інформаційно-методичну роботу, спрямовану на удосконалення програм, змісту, форм і методів діяльності гуртків, секцій, студій, клубів та інших творчих об'єднань, підвищення майстерності педагогічних працівників за напрямками роботи.

Окрім профільного закладу, у 2024 році у 18 закладах позашкільної освіти області організовано діяльність 125 гуртків еколого-натуралістичного, біологічного та декоративно-прикладного (флористика, фітодизайн, вироби з природного матеріалу) напрямів, у яких займається 1259 дітей.

Мережа закладів позашкільної освіти, які мають еколого-натуралістичний напрям охоплює:

1) Центр позашкільної освіти імені Олександра Разумкова, директор Боровська Олена Валентинівна. Веб-сайт – <http://cpo.in.ua/>

2) Комунальна установа «Центр дитячої та юнацької творчості» Коростенської міської ради, директор Кереселідзе Тетяна Вікторівна. Веб-сайт – <https://sites.google.com/view/kasec/%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%BD%D0%B0%D1%81>

3) Комунальний заклад «Центр позашкільної освіти» Радомишльської міської ради, директор Самчук Ольга Вікторівна.

4) Центр дитячої та юнацької творчості Овруцької міської ради Житомирської області, директор Корець Оксана Василівна. Веб-сайт – <https://tsdyut-ovruch.pp.ua/>

5) Міжшкільний ресурсний центр Новогуївинської селищної ради Житомирського району Житомирської області, директор Домс Ірина Миколаївна.

Контактна інформація: Комунального закладу позашкільної освіти «Обласний еколого-натуралістичний центр» Житомирської обласної ради. Директор Бордюг Наталія Сергіївна. Адреса: м. Житомир, проїзд академіка Тутковського, 10. Веб-сайт – <http://centum.zt.ua/>. Електронна скринька – oblcentum@gmail.com

ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСТЬ

ЮННАТІВСЬКИЙ РУХ ЗАКАРПАТТЯ

Еколого-натуралістична робота в закладі позашкільної освіти відіграє ключову роль у формуванні екологічно свідомої особистості. Вона сприяє розвитку в дітей любові до природи, відповідальності за довкілля та розуміння екологічних процесів.

Через практичну діяльність, дослідницькі проєкти, екологічні акції та квести діти засвоюють принципи сталого розвитку, вчаться бережливому ставленню до ресурсів і розумінню впливу людини на природу. Такі заняття не лише розширюють знання, а й формують активну громадянську позицію, сприяючи вихованню нового покоління, яке здатне зберігати та покращувати навколишнє середовище.

У жовтні 1946 року в м. Ужгород було відкрито обласну дитячу технічну і сільськогосподарську станцію. У 1952 році було створено два окремі заклади – обласну станцію юних натуралістів та обласну станцію юних техніків. Згодом, у період із 1958 по 1987 роки, в області створено ще шість районних станцій юннатів: Мукачівську, Хустську, Міжгірську, Виноградівську, Берегівську та Тячівську в смт. Буштино.

Впродовж цього періоду в шести позашкільних еколого-натуралістичних закладах області працювало 429 гуртків за 28-ма натуралістичними профілями, у яких займалося 6819 учнів. На жаль, з часом кількість закладів істотно зменшилася, незважаючи на актуальність напруму.

У вересні 1992 року Обласну станцію юних натуралістів реорганізовано в **Закарпатський обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді**, яким 1998 – 2022 роки плідно, творчо керував Геревич Олександр Васильович. Було створено 4 відділи: інформаційно-методичний, організаційно-масовий, біології та дослідницько-експериментальної роботи, екології та природоохоронної роботи. Організовано роботу профільних гуртків сімнадцяти натуралістичних профілів. Обладнано кабінети: біологічний, зоологічний,

ботаніко-рослинницький, методичний, виставкову конференцзалу. В ЗОЕНЦ були також навчально-дослідна земельна ділянка площею 0,75 га, юннатівський дендропарк – 1 га, куток живої природи, пташник вольєрного типу, голубівня, крільчатник, юннатівська пасіка, парники, навчально-декоративна водойма, «зелені класи», малі флористичні декоративні форми – альпінарій, рокарій.

В різні періоди, залежно від адміністративних та фінансових можливостей, в ЗОЕНЦ працювало від 20 до 37 педагогів, як досвідчених зі стажем понад 20 і більше років, так і молодих, серед яких: 1 заслужений працівник освіти України, 5 відмінників освіти України, 1 спеціаліст I категорії, 10 нагороджені грамотами Міністерства освіти і науки України. З кожним роком педагоги ЗОЕНЦ впроваджували різноманітні, в тому числі інноваційні, форми та методи роботи, зміцнювали навчально-методичну і матеріальну базу для занять творчих учнівських об'єднань.

Родзинками діяльності ЗОЕНЦ було відкриття трьох філій (Хустської «Нарцис», Рахівської «Едельвейс», Воловецької «Арніка»), створення дитячої екологічної відеостудії «Дивосвіт» та виїзні форми еколого-освітньої роботи – наметові табори юних орнітологів «Птах року», іхтіологів «Іхтіос», всеукраїнський табір-експедиція «Ойкос», конгрес-тури «Педагогам і юннатам про Карпати» та «Педагогічний досвід – практика, реалії, перспективи».

Біологічна та дослідницько-експериментальна робота проводилась за напрямками організації суспільно-корисної та практичної роботи із юннатами в процесі гурткових занять, участі гуртківців у всеукраїнських, обласних конкурсах, акціях, виставках.

Екологічна освіта та природоохоронна робота із юннатами була спрямована на організацію та проведення обласних масово-виховних заходів природоохоронного та екологічного спрямування.

Юні натуралісти області – неодноразові учасники та переможці міжнародних, всеукраїнських та обласних конкурсів, акцій дослідницького, національно-патріотичного та природоохоронного спрямування.

На жаль, у грудні 2022 року ЗОЕНЦ припинив діяльність в результаті реорганізації шляхом приєднання до Комунального закладу позашкільної освіти «Закарпатський обласний центр дитячої та юнацької творчості „ПАДІЮН» Закарпатської обласної ради.

«ПАДІЮН» – комплексний заклад позашкільної освіти, який призначений надавати дітям та юнацтву знання, формуючи вміння та навички за інтересами, забезпечувати потреби особистості у творчій самореалізації та інтелектуальний, духовний і фізичний розвиток, підготовку до активної професійної та громадської діяльності, створювати умови для соціального захисту та організації змістовного дозвілля відповідно до здібностей, обдарувань та стану здоров'я вихованців, учнів, слухачів.

На разі у ПАДІЮНі продовжує свою діяльність відділ екології та захисту довкілля (завідувач відділу Кремінь Оксана Іванівна), у якому працюють 10 педагогів, які організують роботу 31 гуртка.

Діяльність відділу спрямована на здійснення координації екологічних акцій, обласних етапів всеукраїнських та міжнародних конкурсів, організації тренінгів, семінарів, налагодження співпраці з місцевими громадами та природоохоронними організаціями за еколого-натуралістичним напрямом.

Педагоги відділу впроваджують інноваційні елементи STEM-освіти в освітній процес, що допомагає вихованцям розвивати навички логічного, критичного мислення, наукового розуміння природи і сучасних технологій та вдало комбінувати отримані знання для вирішення реальних життєвих ситуацій

У закладі створено еколабораторію, яка діятиме в рамках STEM-центру. Це – сучасний освітній простір, в якому буде реалізовуватися проект «Сортуймо відповідально!». В освітньому просторі діти досліджуватимуть навколишнє середовище за допомогою наукових методів. Тут вихованці вчитимуться

проводити екологічні експерименти, аналізувати стан води, ґрунту та повітря. Лабораторія сприятиме розвитку критичного мислення, командної роботи та практичних навичок у сфері природничих наук.

На даний час в області працює лише один профільний заклад позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку – Еколого-натуралістичний центр учнівської молоді Виноградівської міської ради.

Серед комплексних ЗПО профільні еколого-натуралістичні відділи чи напрями мають 4 заклади: Комунальний заклад позашкільної освіти „Закарпатський обласний центр дитячої та юнацької творчості «ПАДІЮН»

Закарпатської обласної ради, Мукачівський центр позашкільної освіти Мукачівської міської ради, КЗПО „Центр дитячої та юнацької творчості „Сузір’я” Хустської міської ради та Центр позашкільної освіти „Простір” Королівської селищної ради Берегівського району.

Обласний заклад позашкільної освіти

Комунальний заклад позашкільної освіти «Закарпатський обласний центр дитячої та юнацької творчості «ПАДІЮН» Закарпатської обласної ради Ганущина Світлана Іванівна, в.о. директора (0505369894)

Ел. адреса: padiyun@ukr.net

Профільний заклад позашкільної освіти області

Еколого-натуралістичний центр учнівської молоді
Виноградівської міської ради Закарпатської області
Шереш Світлана Станіславівна, директор (0955364452)
Ел. адреса: raj-enc@ukr.net, sevlushenc@gmail.com

**Заклади позашкільної освіти,
які мають еколого-натуралістичний напрям**

Мукачівський центр позашкільної освіти Мукачівської міської ради Закарпатської області

Талабішка Олександр Георгійович, директор (0501977051)

Ел. адреса: mcpo@mukachevo-rada.gov.ua

Комунальний заклад позашкільної освіти «Центр дитячої та юнацької творчості «Сузір'я» Хустської міської ради

Сарвадій Мирослава Василівна, директор (0679313082)

Ел. адреса: khuststar@gmail.com

Центр позашкільної освіти «Простір» Королівської селищної ради Берегівського району Закарпатської області

Токач Ірина Іванівна, директор (0963568574)

Ел. адреса: cpo.prostir@ukr.net

ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСТЬ

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ЮННАТІВСЬКОГО РУХУ В РЕГІОНІ

Юннатівський рух на Запоріжжі розпочався ще в 20-30 х роках ХХ сторіччя створенням гуртків натуралістичного профілю в багатьох школах області. Юні натуралісти регіону вперше доповіли про свої здобутки на Всеукраїнському зльоті юннатів у 1934 році, який відбувся на Миколаївщині.

Протягом наступних десятиріч у Запорізькому регіоні було відкрито заклади позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку: Мелітопольська, Бердянська Запорізька, Токмацька станції юних натуралістів та Запорізький міський дитячий ботанічний сад.

Головними напрямками діяльності Мелітопольської СЮН (директор Лисенко Борис Михайлович) були орнітологія, рослинництво, краєзнавство, на березі Молочного лиману відкрито дитячий оздоровчий табір «Простір».

Розпочалась активна юннатівська робота в закладах освіти Бердянщини. Значну роботу з природоохоронної діяльності проводила Бердянська СЮН (перший директор Гриценко Маргарита Федорівна). Кроки до таємниць природи починались у профільних таборах «Орлине гніздо», «Друзі природи», працювали гуртки юних механізаторів та юних гідробіологів, збудовано нове приміщення станції та дві теплиці площею 150 м² кожна, закладено сад. Розгортаються великомасштабні операції «Птахоград», «Джерельце», в яких беруть активну участь вихованці шкіл міста Бердянськ та Бердянського району.

В СЮН міста Токмак (перший директор Олександрович Леонід Ісакович) працювали гуртки юних садоводів, овочівників, зоологів, шовководів, краєзнавців.

29 жовтня 1958 року за проєктом інженера «Зеленбуду» Юрія Андрійовича Гайдари було відкрито міський дитячий ботанічний сад, директором якого став Балюта Володимир Андрійович. Перша колекція ботсаду налічувала кілька видів тополь, три види дубів, п'ять видів клена, три види бузку. З 1998 року під керівництвом директора Єрьоміної Тамари Іванівни заклад має постійну динаміку розвитку. Нині сад квітує на площі 14,6 га землі, відкрито 20 теплиць площею 200 м²: оранжерею «Кактусарій», «Лимонарій», «Зимовий сад», «Розарій», «Фондову теплицю».

Ботанічний сад – активний учасник масштабних екологічних заходів міста та країни. ЗПО «ДП «ЗМБС» отримав сертифікат на членство BGCI і продовжує участь у наступних етапах Міжнародного проєкту Botanic Gardens Conservation International.

Юннатівський рух підтримали і в самому наймолодшому місті області – Енергодарі. Вихованці Енергодарського Центру дитячої та юнацької творчості (директор Ясинська Наталія Володимирівна) активно співпрацювали із Запорізькою атомною станцією, беручи участь у профільних конкурсах Українського ядерного товариства.

У 1953 році було відкрито Запорізьку обласну станцію юних натуралістів, яку 36 років очолювала Бикова Тамара Дмитрівна.

Під її керівництвом СЮН – неодноразовий призер виставок досягнень народного господарства України. Силами педагогів та гуртківців (1960-1961 р.р.) на площі 1 га закладено молодий сад, здійснювались роботи по збереженню малих річок Запоріжжя.

Подальший розвиток заклад отримав під керівництвом директора Коваленко Інеси Валентинівни. Розпочав роботу обласний профільний табір, в якому щорічно оздоровлювались 80-100 юннатів, відкривається агробіологічна лабораторія, на станції працюють гуртки за 10 профілями: рослинництво, агрохімія, садівництво, кролівництво, виноградарство, селекції, генетики, започатковано дитячий рух під девізом «Збережемо природу о. Хортиця».

З 2005 по 2016 р.р. директором СЮН була Ульянова Олена Іванівна.

Отримано новий статус закладу – Запорізький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді.

КЗ «ЗАПОРІЗЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ» ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

З 2016 року директор Центру Микола Анатолійович Ярмошук значно розширив співпрацю закладу з ВНЗ області: Запорізьким національним університетом, Мелітопольським державним педагогічним університетом, Таврійським державним агротехнологічним університетом ім. Дмитра Моторного. Спільно з Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді Міністерства освіти і науки Запорізьким обласним центром еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді організовано реалізацію проекту «Еколого-натуралістичний Модуль в освітніх закладах об'єднаних територіальних громад», значно покращено матеріально-технічну базу центру.

Створено систему організації еколого-натуралістичної роботи всіх освітніх ланок області: заклади дошкільної освіти – заклади загальної середньої освіти – заклади професійної освіти – заклади вищої освіти.

Вивчаючи природні території України, юннати неодноразово проводили екскурсії до Азовського, Чорного морів (м. Бердянськ, Ялта, Феодосія, Керч), вивчали флору і фауну заповідників на м. Казантип (АР Крим), та «Медобори» (Тернопільська область).

Педагогічний колектив Центру працює над виконанням таких завдань:

- громадянсько-патріотичне, військово-патріотичне, духовно-моральне, екологічне виховання як основні складові національно-патріотичного виховання;
- підвищення якості та доступності позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку для кожної дитини, у т.ч. за рахунок створення цифрового освітнього середовища;
- формування під час воєнної агресії РФ проти України свідомого відповідального ставлення до власної безпеки та безпеки оточуючих, формування навичок безпечної поведінки та здорового способу життя;
- психологічний супровід учасників освітнього процесу;
- активне впровадження в освітній процес гуртків технологій STEM-освіти як основного інструменту формування дослідницької компетентності вихованців.

Для вихованців освіти ЗОЦЕНТУМ започатковано обласний екологічний проєкт «Зелена хвиля Перемоги», в рамках якого проведено фестиваль традицій «Природа рідного краю – джерело натхнення», учнівську екоініціативу «Процвітай, моя Земле!», еколого-патріотичні форуми «Зелені паростки надії» та «Зелений слід майбутнього: від ідеї до дії».

Педагогічним колективом Центру значна увага приділяється роботі з дітьми з особливими освітніми потребами та дітьми ВПО.

З метою координації та методичного супроводу еколого-натуралістичної та експериментально-дослідницької діяльності для керівників творчих об'єднань школярів постійно проводяться семінари, психолого-педагогічні тренінги, методичні фестивалі, педагогічні майстерні.

В період з лютого 2022 року і по теперішній час освітні послуги за напрямком еколого-натуралістичної діяльності у Запорізькій області здійснюють 2 профільних позашкільних заклади:

- комунальний заклад «Запорізький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» Запорізької обласної ради (58 гуртків, 700 вихованців, директор Микола Ярмошук, сайт – <https://www.zocentum.com/>, електронна скринька – kzzocentum@ukr.net, сторінка в соціальній мережі – <https://www.facebook.com/kzzocentum/>);

- позашкільний навчальний заклад «Дитячий парк «Запорізький міський ботанічний сад» Запорізької міської ради (37 гуртків, 610 вихованців, директор Єрьоміна Тамара Іванівна, сайт – <http://www.botsad.zp.ua/>, електронна скринька – botsadzp@ukr.net, сторінки в соціальних мережах – <https://www.facebook.com/zpbotsad>, https://www.instagram.com/botsad_zp/, <https://www.youtube.com/channel/UC9hjNnAYzNITzrWuIc-UH1w>).

В 15 закладах загальної середньої освіти області також організовано роботу 20 гуртків еколого-натуралістичного профілю, в яких здобувають освіту 314 учнів.

В період з лютого 2022 року ЗОЦЕНТУМ продовжує здійснювати координаційну роботу з закладами позашкільної освіти та закладами загальної середньої освіти на територіях, підконтрольних Україні (70% Запорізької області окуповано).

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ОБЛАСТЬ

ІСТОРІЯ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОГО ОБЛАСНОГО ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНОГО ЦЕНТРУ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

21 травня 1945 року в м. Станіславі (нині Івано-Франківськ) була створена Дитяча технічна станція з двома відділами: технічним та природничим. Природничий відділ з часом став називатись сільськогосподарським, в 1948 році і станція стала називатись обласною дитячою технічною і сільськогосподарською. 23 жовтня 1952 року вона була реорганізована в обласну станцію юних натуралістів, в 1992 році – перейменована в Івано-Франківський обласний державний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді, з грудня 2009 року – Івано-Франківський обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді.

Плеяда директорів станції юних натуралістів виглядає так: 1945-1947 рр. – Пічкур І.; 1947-1953 рр. – Губенко Олена Абрамівна; 1953-1954 рр. – Втулкіна Л.В.; 1954-1959 рр. – Яцужинський І.І.; 1959-1960 рр. – Лосюк Іван Федорович; 1960-1965 рр. – Карпенко Ангеліна Миколаївна; 1965-1968 рр. – Попова Тетяна Савіна; 1968-1971 рр. – Піпіко Володимир Іванович; 1972-1994 рр. – Михальська Оксана Дмитрівна; 1995-2007 рр. – Чапуга Надія Іванівна

Змінювались назви, керівники та приміщення, але не змінювалась мета юннатівського руху – виховання у юних любові, шанобливого ставлення до рідного краю, природи, її збереження і відновлення.

У 70-80-их роках в школах області працювало до 700 гуртків юних натуралістів, в 90-х роках число гуртків юннатів в школах і позашкільних установах області сягнуло за 1200.

Юннатівську школу пройшли нині кандидати сільськогосподарських наук Шпільчак Мирон Богданович, кандидат хімічних наук Бибик Марія Василівна, кандидат біологічних наук Буняк Віра Іванівна. Приблизні результати аналізу працевлаштування юннатів обласного екологічного центру за 80-90-ті роки свідчать, що значна частина колишніх юннатів стали вчителями біології, хімії, лікарями, пов'язали своє життя з сільським господарством. Чимало дітей працівників станції, які завжди були найактивнішими юннатами, стали лікарями – Володимир і Олександр Музиченки, Ігор і Людмила Труфанова, Людмила Павлик, Зоряна Чапуга, вчителями – Мар'яна Михальська, Наталя Вівчарук, Вікторія Маліборська, Вікторія Лаврук, Наталія Сидорак та інші.

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОГО ОБЛАСНОГО ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНОГО ЦЕНТРУ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Очільницею закладу з 2007 р. є Гудзик Тамара Василівна. Під її керівництвом колектив постійно працює в режимі пошуку новітніх педагогічних та освітніх технологій і методик.

Основне завдання Центру: проведення методичної роботи в регіоні з метою збільшення мережі гуртків у ЗЗСО територіальних громад, долучення до проведення етапів обласних і Всеукраїнських заходів на рівні ТГ.

Педагогічний колектив Івано-Франківського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді (далі Центр), керуючись нормативними документами Міністерства освіти і науки України, скеровує свою діяльність на вирішення таких завдань:

- налагодження співпраці з місцевими органами управління освітою об'єднаних територіальних громад щодо організації позашкільної освітньої діяльності;
- вдосконалення навчально-методичного забезпечення змісту позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку в області;
- координація науково-методичної, організаційно-масової, дослідницько-експериментальної, освітньої діяльності творчих учнівських об'єднань закладів позашкільної та загальної середньої освіти;
- оволодіння новими формами роботи в дистанційному форматі, перехід на змішане навчання.

ІФОЕНЦУМ – це:

- 11 творчих учнівських об'єднань, в яких навчаються, займаються дослідницько-експериментальною та практичною природоохоронною роботою, набувають вмінь та навичок 89 здобувачів освіти;

- колектив досвідчених педагогів, серед яких нагороджені нагрудним знаком «Василь Сухомлинський», відмінники освіти, методисти вищої категорії, керівники гуртків – методисти; нагороджені грамотами Міністерства освіти і науки України, Департаменту освіти і науки ОДА, Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді;

- організація обласних семінарів, конференцій, круглих столів, майстер-класів, тренінгів;

- створення навчально-методичних посібників, програм, розробок за профілем роботи;

- творча співпраця з вищими навчальними, дослідницькими установами, державними, приватними та громадськими природоохоронними організаціями;

- дивовижний світ творчого пошуку і розвитку дитячої особистості.

Показниками ефективності роботи гуртка є участь вихованців у обласних і Всеукраїнських заходах. Керівники гуртків отримують 10% доплати за виховання переможців.

Здобувачі освіти та вихованці гуртків є учасниками та переможцями обласних конкурсів - учасників 974 (переможців-553), Всеукраїнських конкурсів – учасників 691 (переможців-624).

Лейтмотивом методичної роботи в Центрі є впровадження методичного проекту «Методичні осередки».

На базі ЗЗСО, де в минулому працювали успішно наші гуртки, продовжували роботу 4 методичні осередки, які очолили колишні керівники гуртків, а теперішні методисти Центру. Головним завданням залишилось: популяризація еколого-натуралістичного профілю в громадах. Методист, який очолює осередок в базовому закладі (відповідно до підписаної угоди про співпрацю) курує профільним питанням в 5 громадах, що предметно посилює роботу з нашого профілю у 25 громадах з 62 за напрямками: лісівництво, аграрний, лікарське рослинництво, садівництво, бджільництво.

Мережа гуртків в закладах загальної середньої освіти області (біологічного, сільськогосподарського та екологічного напрямку) – 61, в ЗПО - 167.

Координаційно-методична робота Центру, як організатора масово-натуралістичної роботи, екологічного виховання, природоохоронної, експериментально-дослідницької роботи здійснюється через:

✓ **Івано-Франківську міську дитячу екологічну станцію** (директор Галина Глушко, 76010, місто Івано-Франківськ, вулиця Ленкавського, будинок, 17, сторінка у Фейсбук – Міська дитяча екологічна станція, ел. пошта - mdes@osvita.lf.ua);

✓ **профільний відділ в комплексному закладі позашкільної освіти Калуської ТГ** (директор Оксана Канюка, Івано-Франківська область, м. Калуш, вулиця Костельна, 10, Центр науково-технічної творчості учнівської

молоді Калуської міської ради, сторінка у Фейсбук – Центр науково-технічної творчості учнівської молоді, ел.пошта – kalushcuttum@gmail.com);

✓ заклади позашкільної освіти (де організовані гуртки еколого-натуралістичного профілю);

✓ заклади загальної середньої освіти (де організовані гуртки еколого-натуралістичного профілю).

Координаційна робота в області направлена на налагодження тіснішого зв'язку з методистами, які відповідають за позашкільну освіту у ТГ.

Навчально-дослідна земельна ділянка Центру (0,193 га.) – це навчально-практичний та еколого-дослідницький майданчик для проведення обласних конкурсів, навчальних та практичних занять, екскурсій, передбачених навчальними програмами, організації дослідницької та еколого-природоохоронної діяльності, продуктивної праці вихованців.

Для практичної та дослідницької роботи юннатів Центру працюють такі відділки НДЗД: квітково-декоративних та плодово-ягідних культур; овочевих культур та лікарських рослин; дендрологічний, зоолого-тваринницький та закритого ґрунту (сезонна теплиця).

Юннати та педагоги Центру розширили асортимент рослин і тварин у відділках НДЗД: культивують понад 90 видів квітково-декоративних рослин, 30 видів лікарських рослин, 60 видів деревно-чагарникових порід, 30 видів овочевих культур, у кутку живої природи доглядають за папугами, амадінами, канарками, японськими курми, кролями, шиншилами, щурами, хом'яками морськими свинками, червоновухими черепаками, рибами.

Діюча в закладі «Експозона» - платформа для творчих постерних презентацій результатів практичної, дослідницької роботи, зона для творчих комунікацій науковців та спеціалістів з біології, екології та сільського господарства з учасниками обласних регіональних масових заходів:

- ✓ змагання учнівських лісництв;
- ✓ конкурс молодіжних екологічних стартапів;
- ✓ конкурс «Перші сходи до справжньої науки»;
- ✓ конкурс «Чарівна акваріумістика»;
- ✓ юннатівська Stem-гра «10 соток»;
- ✓ виставка-конкурс з фітодизайну;
- ✓ конкурс молодіжних проєктів «Птахи серед людей»;
- ✓ проєкт «Доторкнутись серцем»

В Центрі організована робота педагогічної майстерні «Вчимося вчити», «Зеленої лабораторії», «Фітовітальні». З початку війни відкрито Зоохостел, в якому перебували тварини, вимушено залишені господарями, або передані на тимчасову перетримку та Флорохостел.

Проблемне питання Центру: «Ековідродження в планах, думках, вчинках»

Кредо колективу: «Сильним, досвідченим стає той педагог, який уміє аналізувати свою працю» В. Сухомлинський.

Адреса закладу: 76018 м. Івано-Франківськ, вул. Набережна ім. В. Стефаніка, 34-б.

Тел.(03422)4-72-26 E-mail: if_odencum@ukr.net. Сайт: www.oencum.if.ua, сторінка у Фейсбуці - IF Оенсум

КИЇВСЬКА ОБЛАСТЬ

ІСТОРІЯ ЮННАТІВСЬКОГО РУХУ НА КИЇВЩИНІ

Історія юннатівського руху на Київщині бере свій початок з 20-их років минулого століття. Юннатівські об'єднання виникали й розвивались у школах. Це була позакласна робота в гуртках за інтересами. Перших юннатів називали юними любителями саду. Тут діти опановували найелементарніші навички вирощування плодкових дерев.

У 1953 році було створено Київську обласну станцію юних натуралістів-мічурінців, яка широко розгорнула свою діяльність: організувала роботу гуртків юних натуралістів, садівників, квітників, овочівників, зоологів-тваринників. Юннати Київщини підтримували тісний зв'язок з ученими і проводили дослідницьку роботу під їхнім керівництвом, вирощуючи нові культури. Виконуючим обов'язки завідуючого призначено Савченка Григорія Петровича (наказ по Київському обласному відділу народної освіти № 61 від 28 січня 1953 року). З 7 вересня 1953 року призначено завідуючою КиївоблСЮН – Петрову О.І. 16 червня 1955 року завідуючою Київської обласної станції юних натуралістів призначено Придатко Євгенію Федорівну.

У 60-ті роки завідуючою облСЮН була Симонова Галина Пантелеймонівна. В області працювало 882 гуртки юних натуралістів, якими охоплено 16210 учнів 4-9 класів. Школярі проводили багато цікавої та корисної роботи: вирощено гібридної кукурудзи 553,7 ц, висаджено 2 млн. декоративних та 480558 плодкових дерев, 6 млн кущів. В області створено близько 200 учнівських виробничих бригад, якими оброблялося 8420 га землі. Вони вирощували кукурудзу, цукровий буряк, овочі, лісові культури. У 1959 році був скликаний перший обласний зліт учнівських виробничих бригад, на якому були нагороджені та відзначені кращі бригади.

У 70-ті роки ХХ століття директором облСЮН призначений Політаєв Федір Степанович. На базі Київської обласної станції юних натуралістів працюють гуртки : ентомологів, зоологів-тваринників, юних овочівників, юних квітників, юних бджолярів, юних механізаторів юних лісівників.

СЮН вела активну переписку та обмін насінням квітів з сусідніми республіками, а саме з Латвією, Естонією, Білорусією та ін. В області працює 32 клуби любителів науки і природи. Створено багатий насінневий фонд. Підтримувалися інтернаціональні зв'язки з НДР, Чехословаччиною.

На Київській облСЮН обладнано постійно діючу виставку, де демонструвався передовий досвід роботи шкіл і позашкільних закладів.

У 80-ті загалом в області працює 25 районних станцій юних натуралістів на громадських засадах. Вони організовані на базі шкіл, які мають теплицю, біологічні кабінети, земельні ділянки для сівозміни, сад, шкільку.

Однією з форм природоохоронної роботи являються народні університети «Природа», які організовані у всіх районних і міських закладах. Також в Київській області працює 12 гуртків юних лісівників, близько 400 учнівських виробничих бригад, 405 загонів голубих патрулів, 909 загонів зелених патрулів; відкрито 9 музеїв хліба.

У 90-ті роки перед освітянами ставляться завдання: освіта має стати основою розбудови незалежної української держави, національного культурного та духовного відродження, епохальних зрушень в усіх сферах людської діяльності, становлення демократичного суспільства і ринкових відносин, піднесення вітчизняної науки і техніки до найвищих світових рівнів. Надається велике значення національному компоненту, модернізації змісту і методичного забезпечення освіти, впровадженню нових інформаційних технологій навчання, диференційованому підходу до виховання і навчання дітей.

Змінюється профільність гуртків, зміст їхньої роботи носить більш науковий, дослідницький характер, переростаючи в секції Малої академії наук (МАН) та Наукові товариства учнів (НТУ). Мала академія наук Київщини існує з 1994 року, її мережею охоплено близько 350 дітей. Юннати області є активними учасниками заочної біологічної школи при Українському

державному еколого-натуралістичному центрі (нині НЕНЦ), беруть участь у науково-практичних конференціях, конкурсах всеукраїнського рівня.

В кінці 1993 року проведено реорганізацію позашкільних закладів області, внаслідок чого створено Центр творчості дітей та юнацтва Київщини, одним з підрозділів якого стає КиївоблСЮН під новою назвою Базова еколого-натуралістична філія Центру творчості дітей та юнацтва Київщини.

Набуває поширення робота еколого-натуралістичних творчих об'єднань за авторськими та інтегрованими програмами. Випущено збірку авторських програм, до якої увійшли програми створені і апробовані працівниками позашкільних закладів області (1996 рік). Розпочинається масштабна робота позашкільними закладами області щодо допрофесійної підготовки школярів. З'являються госпрозрахункові гуртки. Активізується робота з дітьми соціально-незахищених категорій, зокрема з дітьми-інвалідами. Також проводяться екологічні експедиції з метою вивчення комплексних регіональних екологічних проблем. Масово створюють навчальні екологічні стежки, як своєрідні науково-дослідницькі лабораторії в природі. Після аварії на Чорнобильській АЕС стає актуальною робота з рослинами радіопротекторної дії та створюються гуртки валеологічного напрямку.

Нові яскраві сторінки у книгу історії юннатівського руху Київщини сьогодні вписують понад 5 тисяч вихованців гуртків еколого-натуралістичного напрямку, які функціонують в 95 структурних підрозділах та закладів позашкільної освіти Київської області, і проводять дослідницьку роботу в ландшафтних садах, теплицях, куточках живої природи, що дозволяє поєднувати теоретичні знання з виробничою практикою та застосуванням інноваційних наукових технологій. На їхньому рахунку щорічні перемоги у всеукраїнських та міжнародних конкурсах, проектах, акціях. Цей напрям є важливою складовою діяльності Комунального закладу Київської обласної ради «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини».

В Київській області функціонує 6 закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку: Дитячий естетико-натуралістичний центр «Камелія» Броварської міської ради, Центр еколого-натуралістичної творчості «Юннати» Боярської міської ради, Центр еколого-натуралістичної творчості Білоцерківської міської ради, Васильківська міська станція юних натуралістів

Васильківської міської ради, Фастівська станції юних натуралістів Фастівської міської ради, КЗ Таращанської міської ради «Станція юних натуралістів».

Гурткова робота еколога-натуралістичного напрямку також організована на базі 21 комплексного закладу позашкільної освіти та в 5 структурних підрозділах закладів загальної середньої освіти.

Насьогодні в Київській області функціонує 9 учнівських лісництв, до складу яких входять понад 200 вихованців (на базі 4 філій ДП «Ліси України», Клавдієвської лісової науково-дослідної станції, ВП НУБІП України «Боярська лісова дослідна станція» та Дарницького лісопаркового господарства).

З метою створення належних умов для пошуку, підтримки обдарованих дітей та розвитку їхніх творчих здібностей КЗ КОР «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини» щороку проводить близько 200 обласних масових заходів. Вихованці гуртків еколога-натуралістичного напрямку є активними учасниками та переможцями цих заходів, а також щороку беруть участь у близько 200 заходах всеукраїнського рівня, близько 10 заходах міжнародного рівня, де виборюють понад 300 призових місць.

З метою створення належних умов для пошуку, підтримки обдарованих дітей та розвитку їхніх творчих здібностей КЗ КОР «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини» щороку проводить близько 200 обласних масових заходів. Вихованці гуртків еколога-натуралістичного напрямку є активними учасниками та переможцями цих заходів, а також щороку беруть участь у близько 200 заходах всеукраїнського рівня, близько 10 заходах міжнародного рівня, де виборюють понад 300 призових місць.

Для активізації діяльності закладів освіти Київської області з екологічної культури, екологічної свідомості впроваджувався обласний освітній соціально-екологічний проєкт «Екологічний кластер «EcoWorldKids», у межах якого проводилися тренінги, майстерки, зокрема, «Жити в стилі «Еко»!», ЕкоМайстерТайм «Екотворчість: ідеї та технології» еко-пікніки, екопенери «Людина і природа», ігрові та навчальні заняття тощо.

В Київській області створена модель нового обласного освітнього соціально-екологічного проєкту «Київщина екологічна: відкритий діалог» та освітнього природоохоронного проєкту «ЕкоНезламні: 4 сезони», метою яких є інтеграція закладів загальної середньої освіти та закладів позашкільної освіти щодо створення освітнього простору.

Організація методичної роботи в області позитивно сприяє підвищенню майстерності педагогів та популяризації педагогічних здобутків; впровадженню в практику роботи нових ефективних методів; розвитку творчого потенціалу педагогічного колективу, а в кінцевому результаті – на підвищення якості й ефективності освітнього процесу.

КЗ КОР «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини» підписано угоди про співробітництво у сфері еколого-просвітницької, природоохоронної та освітньої діяльності в рамках реалізації державної політики щодо розвитку позашкільної освіти дітей та учнівської молоді з Білоцерківським Національним аграрним університетом, ВП НУБіП України «Боярська лісова дослідницька станція», дендропарком «Олександрія» НАН України, КЗ КОР «Білоцерківський краєзнавчий музей». У рамках угод передбачено проведення спільних заходів (івентів, тренінгів, вебінарів, екскурсій, тощо) з педагогічними працівниками та здобувачами освіти закладів позашкільної освіти Київської області.

Тож, діяльність закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку Київської області характеризується високим рівнем організації, що виявляється у впровадженні сучасних освітніх методик, вагомому внеску у формування всебічно розвиненої, екологічно свідомої учнівської молоді, а також у забезпеченні ефективного проведення конкурсів і проєктів еколого-натуралістичного напрямку.

Контакти:

Комунальний заклад Київської обласної ради «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини»

Директор – Алла Радзівілл

Завідувач еколого-натуралістичного відділу – Інна Пахомова

e-mail - ctduk@ukr.net, ctduk_ekolog@ukr.net

сайт - <https://www.kids-center.com.ua/>

КИРОВОГРАДСЬКА ОБЛАСТЬ

ЮННАТІВСЬКИЙ РУХ КІРОВОГРАДЩИНИ

Перші паростки юннатівського руху на Кіровоградщині зароджувалися в 30-х роках на базі обласної біологічної станції в Маловисківському районі. А вже на початку 40-х ідея створення натуралістичних гуртків поширилась серед багатьох шкіл області, і кількість їх зросла з 3-х до 138. Юні натуралісти в той час

займалися в основному озелененням міст і сіл, насадженням лісосмуг, охороною птахів та найбільш масово допомагали колгоспам у догляді за сільськогосподарськими культурами.

У 1952 році у мальовничому куточку міського парку Перемоги на околиці Кіровограда вперше гостинно відчинила свої двері новостворена Станція юних натуралістів. Її засновниками були ентузіасти юннатівського руху: інспектор облвно Бабанський І.Т., перший директор Тюрін С.О. та перший керівник натуралістичних гуртків Загреба В.І. Слід відзначити великий вклад у розбудову облСЮН відданих справі юннатівського руху перших її працівників Підковської Л.Д., Гришпун В.А., Овчинникова О.І., Полетаєва Ф.Є.

Згодом, у 1959-1971 роках, станції юних натуралістів були відкриті в Голованівському, Гайворонському, Маловисківському, Новоархангельському, Новомиргородському, Новоукраїнському районах та у містах Олександрії і Світловодську.

У 1956 році в області почали створюватися учнівські виробничі бригади. Перша така бригада була організована в Богданівській середній школі Знам'янського району талановитим керівником, директором школи Іваном Гуровичем Ткаченком.

Починаючи з 1960 років при школах масово створюються навчально-дослідні земельні ділянки.

В 60–70 роках в області працювало 162 виробничі бригади оснащені матеріально-технічною базою.

У 1963 році на базі облСЮН розпочинає свою роботу профільний табір «Юннат», в якому щорічно відпочивали та оздоровлювалися в 3 зміни до 200 юннатів області. Відпочинок юннатів поєднувався з роботою різноманітних гуртків, пізнавальних екскурсій, вивченням флори і фауни рідного краю та

дослідницькою роботою на дослідній ділянці, в саду облСЮН.

У 80-х роках в області активізується природоохоронна діяльність юннатівських секцій, створених при обласній організації УТОП, голубих і зелених патрулів, екологічних постів. До роботи в таких об'єднаннях природоохоронців було залучено 28 310 учнів.

У 90-х роках внаслідок суспільно-економічних змін в державі, більшість станцій юннатів (Голованівська, Гайворонська, Маловисківська, Новомиргородська, Новоукраїнська) були реорганізовані в екологічні відділи та приєднані до багатопрофільних позашкільних закладів, або ліквідовані.

У 2007 році Олександрійська міськСЮН рішенням Олександрійської міської Ради була реорганізована в еколого-натуралістичний відділ при міському будинку дитячо-юнацької творчості школярів.

Нині на Кіровоградщині функціонують три заклади еколого-натуралістичного спрямування: комунальний заклад «Кіровоградський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді»; Світловодська станція юних натуралістів Світловодської міської ради; Станція юних натуралістів КЗ «Торговицький лицей ім. Є.Ф. Маланюка» Новоархангельської селищної ради Голованівського району Кіровоградської області (філія). Крім цього гуртки еколого-натуралістичного спрямування працюють при ЦДЮТ та загальноосвітніх навчальних закладах.

КЗ «КІРОВОГРАДСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ»

Комуніальний заклад «Кіровоградський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» – заклад позашкільної освіти обласного підпорядкування.

З 2001 року ОЦЕНТУМ очолює колишній юннат станції юних натуралістів – **Поркуян Олег Вікторович**.

Освітня робота в закладі здійснюється за напрямками: еколого-природоохоронний; дослідно-експериментальний; профорієнтаційний та реабілітаційно-оздоровчий.

Освітній процес забезпечують його проведення 21 педагогічний працівник, з яких 10 – основних та 11 – сумісників.

Основними напрямками координаційно-методичної діяльності закладу є: аналітично-інформаційна робота, інформаційно-комунікаційна діяльність, методичний супровід діяльності закладів позашкільної освіти регіону, організація та проведення методико-педагогічних заходів.

Заклад здійснює в області координаційну діяльність через інформаційно-методичний відділ. З цією метою існує система кураторства.

Працівники інформаційно-методичного відділу планують та здійснюють координаційно-методичну роботу в області та закріплених територіальних громадах.

В області функціонує 145 творчих учнівських об'єднань еколого-натуралістичного спрямування, з них 72 на базах позашкільної освіти та 73 на базах закладів загальної середньої освіти області в яких налічується 2371 вихованець.

За профілями діяльності: 25 агробіологічного профілю, 118 еколого-біологічного профілю, 2 хіміко-біологічного профілю.

Основні досягнення Кіровоградського ОЦЕНТУМ:

- ✓ збережена мережа гурткової роботи в області;
- ✓ збільшено охоплення учнівської молоді з сільської місцевості гуртковою роботою еколого-натуралістичного спрямування;
- ✓ збережена матеріальна база закладу; проведено 31 очно-заочний еколого-натуралістичний масовий захід;
- ✓ організовано участь понад 320 учнів, вихованців закладів загальної середньої та позашкільної освіти області у 35 всеукраїнських масових заходах еколого-натуралістичного

напряму, в яких вони зайняли I місце – 56, II місце – 53 та 41 – III місце.

Здійснена значна координаційно-методична робота: було проведено 2 обласних семінари-практикуми, 5 планових засідань педагогічної ради, 4 засідань методоб'єднань керівників гуртків еколого-натуралістичного спрямування, підготовлено 17 методичних розробок та рекомендацій, проведено 9 семінарських занять.

Щороку педагогами ОЦЕНТУМ разом з вихованцями закладаються дослідні ділянки, теми яких внесені до плану роботи на навчально-дослідній земельній ділянці.

Педагогічні працівники взяли участь в 18 обласних та всеукраїнських заходах для позашкільників, про що свідчать отримані сертифікати. Методичні працівники закладу 23 травня 2024 року

організували та провели педагогічну

ЕКО-майстерню «Екологічна просвіта для сталого розвитку Кіровоградщини: виклики та реалії сьогодення».

У комунальному закладі «Кіровоградський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» є: 4 навчальних кабінета, актові зала, куточок живої природи, навчально-дослідна земельна ділянка. Комп'ютерною технікою оснащені всі кабінети ОЦЕНТУМ, створена єдина локальна комп'ютерна мережа з підключенням до системи Інтернет, аудіо- та відео- супровід, мультимедійна система.

Комунальний заклад «Кіровоградський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» - директор Поркуян Олег Вікторович, E-mail: ocentym@ukr.net, сайт <http://obl-cen.kr.sch.in.ua/>, Facebook <https://www.facebook.com/ocentym.>,

Телеграм-каналі «Освітній простір Кіровоградщини» https://web.telegram.org/k/#@osvita_prostir_kir

Світловодська станція юних натуралістів Світловодської міської ради – директор Меркун Надія Іванівна, E-mail svetlovodsk_sun@ua.fm, сайт <http://svitlovodsk-sun.kr.sch.in.ua/>

Станція юних натуралістів комунального закладу «Торговицький ліцей ім. Є.Ф. Маланюка» Новоархангельської селищної ради Голованівського району Кіровоградської області (філія) – завідувач філії Яценко Юлія Сергіївна, E-mail yulyasya.yacenko@ukr.net, сайт <https://nrsun.blogspot.com/> .

ЛУГАНСЬКА ОБЛАСТЬ

КЗ «Луганський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді»

Історія Луганського обласного центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді бере свій початок з 1927 року, коли на засіданні Президії Наукпедкому Управління Соцвиху 20 липня було заслухано, а 31 серпня (протокол №33) схвалено «ініціативу Луганського Інституту Народної Освіти про організацію Педагогічної біостанції на Донеччині у місті Луганську».

1938 рік - почала працювати обласна станція юних натуралістів;

1946 рік - стала працювати дитяча технічна і сільськогосподарська станція;

1952 року станція набула статусу обласної станції юних натуралістів, як самостійна установа, яку було переведено в с. Лантратове (тоді Сватівського району);

1957 рік - обласна станція юних натуралістів переїхала до м. Луганська;

1992 рік – станція юних натуралістів перейменована в обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді;

2008 рік – перейменовано в Луганський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді.

У 2014 році місто Луганськ було окуповано і робота закладу була призупинена. Лише через 5 років, у 2019 році, Центр був релокований в межах області на підконтрольну частину України до мальовничого міста Кремінна.

У 2022 році з перших днів повномасштабного вторгнення росії в Україну заклад вдруге перемістився в інші, на більш безпечні території України та продовжує свою роботу в дистанційному форматі.

На сьогодні це єдиний заклад позашкільної освіти Луганської області еколого-натуралістичного напрямку, який здійснює організаційно-методичний супровід роботи відповідного напрямку. Навчально-виховний процес та координаційно-методичну роботу закладу забезпечують 10 педагогічних працівників.

Відкрито 14 гуртків: біологічного, екологічного та еколого-естетичного профілю, які відвідують 210 вихованців.

ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЛУГАНСЬКОГО ОБЛАСЬКОГО ЦЕНТРУ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ
 РОБИМО ЗА ПРОВОКІКАННЯМ СЕРЦЯ, ВІРЕМО, ЩО КОЖЕН РАНОК НАБЛИЖАЄ НАС ДО МИРНОГО СВІТАНКА

Світлана Мірошнічак
 Методист Луганського Обл.ЦЕНТРУ

Алла Катеринець
 ВО директора Луганського Обл.ЦЕНТРУ

Матвієвська Оксана
 Методист Луганського Обл.ЦЕНТРУ

Мargarita Чмельова
 Головний бухгалтер Луганського Обл.ЦЕНТРУ

Ірина Целецько **Світлана Гісцова** **Тетяна Сергієва** **Аліна Луїна** **Олена Чертова** **Світлана Григор** **Валентина Гришанова**

Нам треба жити кожною миттю.
 Не ждати омріяної дати.
 Гордіть словотинним воєнним.
 Бо завтра може не настати.

ЛОЦЕНТУМ
 Діаш Костенко
 lugocentum19@ukr.net

Матеріально-технічна база закладу залишилась на тимчасово окупованій території. Це було обумовлено відсутністю транспортних засобів на балансі закладу та вимушеною евакуацією працівників в індивідуальному порядку.

У 2022 році заклад за підтримки Департаменту освіти і науки Луганської ОДА отримав 9 хромбуків, що дозволило всім педагогам закладу проводити заняття гуртків в дистанційному форматі.

Незважаючи на дистанційний формат роботи закладу, вихованці гуртків беруть активну участь та виборюють перемогу у Всеукраїнських та Міжнародних конкурсах еколого-натуралістичного напрямку, акціях, екологічних проєктах тощо.

У 2023 році налагоджена плідна співпраця та обмін інформацією з колишнім вихованцем ЛОЦЕНТУМ к.б.н., учасником 27-ої та 28-ої українських антарктичних експедицій на станції «Академік Вернадський» Сергієм Глотовим, що дозволяє значно популяризувати напрям роботи серед учнівської молоді Луганщини.

У грудні 2023 року Луганський ОБЛЦЕНТУМ був визнаний «Лідером позашкільної освіти 2023» в номінації «Громадська активність позашкільної освіти»

(Міжнародна асоціація позашкільної освіти).

З метою підвищення фахової майстерності, отримання новітньої інформації та презентації досвіду роботи закладу, педагоги Луганського ОБЛЦЕНТУМ, наскільки дозволяє режим роботи та безпекова складова, активно беруть участь у переважній більшості педагогічних заходів, які проводять Міністерство освіти і науки України, Державна служба якості освіти України, Національний еколого-натуралістичний центр, Департамент освіти і науки, Луганський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (ЛОІППО), Міжнародна асоціація позашкільної освіти (МАПО) та інші міжнародні, державні, неурядові та громадські організації з питань розвитку освітньо-виховного процесу тощо.

П.І.П. директора:

у серпні 2024 року після смерті директора Центру – Яковлева Володимира Афанасійовича, виконувати обов'язки директора Луганського обласного центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді було призначено Катеринець Аллу Михайлівну, завідувача організаційно-масового відділу.

Контактна інформація:

сайт: <https://luganskocentum.mozello.site/>

електронна скринька: lugocentum19@ukr.net

група в Facebook:

https://www.facebook.com/groups/1670359586862989?locale=ru_RU

ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСТЬ

ІСТОРІЯ ЮННАТІВСЬКОГО РУХУ НА ЛЬВІВЩИНІ

Історія юннатівського руху на Львівщині бере свій початок з 1920 року. У 20-х роках в області діяли такі організації:

- союз народної молоді (діяльність була спрямована на залучення молоді до сільськогосподарської праці);
- гуртки сільської молоді та гуртки рільничої молоді (вели активну роботу з навчання молоді з рільництва, тваринництва, бджолярства і народних ремесел.

Натуралістична робота, на той час, несла спорадичний характер. Так, у Жовківському повіті в с.В'язове у 1925 році відбулися тижневі курси бджолярства для сільської молоді з подальшою організацією постійно діючої школи бджолярства.

У Самбірському та Мостиському повітах були організовані сільськогосподарські курси для молоді, а в Сокальському – вчителі читали лекції з рільництва, садівництва, бджолярства і тваринництва.

У 1927 році у львівських школах при початкових класах були створені гуртки природничо-географічного напрямку. В Кураторії Львівського шкільного округу з 1935 року працював відділ позашкільної роботи, який займався організацією і натуралістичної роботи.

Вересень 1939 року – створена Львівська обласна дитяча технічна та сільськогосподарська станція, яка відновила свою роботу 18 серпня 1944 року. На той час у школах області були організовані перші гуртки юних

натуралістів та закладені навчально-дослідні земельні ділянки. 15 серпня 1952 року у зв'язку з реорганізацією дитячих технічних та сільськогосподарських станцій в області була створена нова позашкільна установа – Львівська обласна станція юних натуралістів.

Листопад 1995 року – обласна станція юних натуралістів перейменована в обласний дитячий еколого – натуралістичний центр, а у червні 2013

року – в комунальний заклад Львівської обласної ради «Львівський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді».

Першою завідувачкою обласної станції юних натуралістів була Г. П. Голішнікова.

КЗ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ «ЛЬВІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР ЕКОЛОГО- НАТУРАЛІСТИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ»

Комунальний заклад Львівської обласної ради «Львівський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» – це профільний

заклад позашкільної освіти, який об'єднує і координує систему позашкільної роботи еколого-натуралістичного напрямку на Львівщині, заклад нових ідей, нових практичних рішень. ЛОЦЕНТУМ – це простір, де дитина набуває певних знань, умінь та навичок, простір для проведення активного дозвілля школярів.

З 1 вересня 2020 року КЗ ЛОР «ЛОЦЕНТУМ» очолює **Михайло Миколайович Казимир**, кандидат сільськогосподарських наук, ветеран російсько-української війни.

У Центрі функціонує три відділи: методичний, організаційно-масовий, відділ біології та екології.

Напрями роботи закладу:

- створення інноваційного освітнього середовища на заняттях творчих учнівських об'єднань, умов для підвищення рівня педагогічної майстерності працівників та розвитку їх творчого потенціалу;
- залучення вихованців до дослідницької, експериментальної та винахідницької роботи в галузі екологічних, біологічних, лісівничих та сільськогосподарських наук;

- організація масових заходів еколого-натуралістичного напрямку та змістовного дозвілля здобувачів освіти;
- організація на базі Центру навчальної та виробничої практики для здобувачів освіти закладів загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти області;
- національно-патріотичне виховання дітей та учнівської молоді;
- виховання екологічно свідомих громадян, які будуть впроваджувати ідеї сталого розвитку в Україні;
- налагодження партнерських зв'язків щодо співпраці із закладами вищої освіти, установами, громадськими організаціями, тощо;
- волонтерська діяльність та робота з дітьми ВПО.

Основні досягнення КЗ ЛОР «ЛОЦЕНТУМ»:

- створено об'єкт природно-заповідного фонду – дендрологічний парк місцевого значення «Львівська Софіївка» в межах земельної ділянки КЗ ЛОР «ЛОЦЕНТУМ» (рішення №460 Львівської обласної ради від 30 березня 2023 року «Про оголошення дендрологічного парку місцевого значення «Львівська Софіївка»);
- проведено II Форум позашкілля Львівщини «Розвиток позашкілля – шлях до Перемоги». Еколого-натуралістичний напрям «Екопростір відкритий для всіх» був презентований на території КЗ ЛОР «ЛОЦЕНТУМ» на локаціях «Школа в природі», «Еколенд – ігровий простір для дітей», STEM–лабораторія – світ інноваційних можливостей, «Фіто-брейк», «Еко-майстерки», «Green Lab – коворкінг з вирощування мікрозелені», «Яворівська забавка у списку нематеріальної культурної спадщини України», виставка поробок юннатів Львівщини, пізнавальна екскурсія дендрологічним парком місцевого значення «Львівська Софіївка», контактний зоокуточок «Дружній до дітей», благодійний ярмарок на підтримку ЗСУ;
- проведено Всеукраїнські заходи:
 - фінальний етап Всеукраїнського юннатівського природоохоронного руху «Зелена естафета»;
 - Всеукраїнські профільні курси підвищення кваліфікації для керівників учнівських лісництв;
- вихованці закладу успішно представили Львівщину на Всеукраїнському рівні (I місце – 17, II місце – 23, III місце – 31);

- реалізовано проєкт «ЕКО-канікули». В рамках проєкту організовано екологічний майданчик «Різдвяна казка», «Весняний екохаб» «У світі первоцвітів», «Осінній екохаб» та літню школу «Дивосвіт»;
- реалізовано проєкт із влаштування зовнішнього підйомника з елементами доступності для осіб з інвалідністю у кріслах колісних.

Навчально- матеріальна база ЛОЦЕНТУМ

До послуг вихованців:

- три навчальні кабінети;
- лекційна зала, у якій є дві ландшафтні зоологічні діарами;
- навчальні лабораторії: декоративного птахівництва, гідробіології та акватераріумістики;
- вуличний зоолого-тваринницький комплекс (лабораторія птахівництва, лабораторія дрібного тваринництва);
- лабораторія зеленого будівництва;
- учнівська навчально-дослідна земельна ділянка площею 0,85 га; навчальна лабораторія рослинництва закритого ґрунту (теплиця-оранжерея), площа якої – 74,3 м²;
- STEM-лабораторія Центру.

Успішно розвивається і працює постійно діюча еколого-освітня виставка «Планета ЗОО», мешканцями якої є понад 80 видів і порід екзотичних та декоративних тварин. Виставка є базою для проведення тематичних уроків, екскурсій, практичних занять для школярів і студентів м. Львова та області.

Координаційна роль КЗ ЛОР ЛОЦЕНТУМ на Львівщині:

- забезпечує навчально-методичний та інформаційний супровід освітнього процесу в закладах позашкільної та загальної середньої освіти еколого-натуралістичного напрямку області;
- забезпечує участь школярів області у Всеукраїнських та Міжнародних масових заходах еколого-натуралістичного напрямку;
- проводить еколого-просвітницьку роботу серед школярів та дорослого населення Львівщини.

Мережа закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю

На Львівщині працює 4 заклади позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку:

- КЗ ЛОР «Львівський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» – 62 гуртки;

- Львівський міський дитячий еколого-натуралістичний центр - 69 гуртків;
- Стрийська міська станція юних натуралістів - 28 гуртків;
- Центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді м.Шептицький - 25 гуртків.

**Контактна інформація
профільних закладів позашкільної освіти в регіоні**

- *КЗ ЛОР «Львівський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді»:*
директор – Казимир Михайло Миколайович; <https://locentum.com.ua/>;
email: info@locentum.com.ua;
https://www.facebook.com/lviv.ocentum/?locale=uk_UA,
<https://www.youtube.com/@locentum>,
- *Львівський міський дитячий еколого-натуралістичний центр:*
директор – Антахович Ігор Павлович; <https://dovkilya.fun>, email:
ecochilds@ukr.net; <https://www.facebook.com/dovkilya.at.ua/>
- *Стрийська міська станція юних натуралістів:*
директор – Кирилів Оксана Василівна; email: syunstryi@ukr.net;
<https://www.facebook.com/profile.php?id=100067163365228>
- *Центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді м.Шептицький:*
директор – Кулинич Микола Григорович, email: centym4a@gmail.com;
https://www.facebook.com/groups/1514783678607327/?locale=uk_UA

МИКОЛАЇВСЬКА ОБЛАСТЬ

ІСТОРІЯ ЮННАТІВСЬКОГО РУХУ НА МИКОЛАЇВЩИНІ ОБЛАСНИЙ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

В 1931 році при міському Палаці піонерів було організовано обласну дитячу сільськогосподарську станцію та започатковано юннатівський рух на Миколаївщині. Першим її завідуючим був агроном за фахом Ф.С. Грозов який об'єднав вчителів природничих наук та школярів-природолюбів.

Вони організували роботу 3 гуртків: ботаніків, рослинників, зоологів. На той час станція мала дві кімнати та ділянку землі в районі цегельного заводу площею 5,5 га.. Важливим фактором активізації позашкільної освіти був 1-й Всеукраїнський зліт юних натуралістів, який проходив в с.м.т Снігурівка Миколаївської області.

З 1935 по 1938 роки в школах області активно проводиться навчально-дослідна робота в гуртках з питань ботаніки, зоології, тваринництва та сільськогосподарського виробництва.

В 1939-1940 роках юннати Миколаївщини демонстрували свої досягнення на Всесоюзній сільськогосподарській виставці у м. Москві.

В 1941-1945 роках станція зупинила свою діяльність. Після війни вона знову відновила роботу, як обласна станція юних натуралістів, на новому місці – вулиці 3-й Слобідській, 55 у приміщенні семирічної школи №3. В будинку

цієї школи станція юних натуралістів займала три кімнати і мала ділянку площею 0,16 га.

В 1958 році обласній станції було виділено земельну ділянку площею 10 га на території колишньої сільськогосподарської виставки з павільйоном, який у 1960 році був переобладнаний під учбові приміщення. В цьому закладі, за адресою Київське шосе (зараз Проспект Героїв України,1), Обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді знаходиться і нині.

1993 році Миколаївську обласну станцію юних натуралістів перейменовано в Миколаївський обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді, а потім в Обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді Миколаївської обласної ради.

В червні 2000 року директором обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді призначена Троїцька Таїсія Броніславівна, яка на даній посаді працює до цього часу.

З часу Пандемії та початку воєнних дій (збройної агресії) і донині колективи ОЕНЦУМ та Первомайської міської станції юних натуралістів працюють в активному режимі. Міська станція юних натуралістів міста Миколаєва з жовтня 2023 року відновила свою роботу.

Сьогодні в Обласному еколого-натуралістичному центрі учнівської молоді працюють 26 педагогічних працівників з яких 24 мають вищу

педагогічну освіту, 11 – Відмінники освіти України, 12 – нагороджені Почесною Грамотою Міністерства освіти і науки України.

Крім того педагогічний колектив Центру неодноразово був нагороджений Почесними грамотами, Дипломами та Подяками за плідну, творчу працю та успіхи у вихованні підростаючого покоління як на обласному так і на всеукраїнському рівні.

У Миколаївській області працює 3 профільних ЗПО: ОЕНЦУМ (62 гуртка, 939 вихованців), Первомайська міська станція юних натуралістів (41 гурток, 464 вихованця) та міська станція юних натуралістів м. Миколаєва (32 гуртка, 450 вихованців). Гурткова робота еколого-натуралістичного напрямку в області також організована на базі 12 комплексних закладів ПО (41 гурток, 548 вихованців у них) та 9 ЗЗСО (13 гуртків, 196 вихованців, у 6 ТГ).

Всього в регіоні 189 гуртків еколого-натуралістичного напрямку, 2597 вихованців у них.

За останні 10 років ОЕНЦУМ щороку організовує та проводить від 23-27 обласних масових заходів в яких здійсню від 1500-2300 здобувачів освіти. Щороку діти беруть участь більше ніж у 15 всеукраїнських та міжнародних заходах.

У 2024 році ОЕНЦУМ було проведено 23 обласних масових заходів, в яких взяли участь 1569 здобувачів освіти.

ОЕНЦУМ продовжує активно працювати, організовуючи освітній процес, виховання, розвиток творчих здібностей дітей та учнівської молоді, забезпечуючи їх змістовне дозвілля та психологічну підтримку. Педагогічні працівники адаптують заняття до умов сьогодення, пропонують вихованцям майстер-класи, вікторини, віртуальні подорожі, екскурсії, мультимедійні презентації, здійснення дослідницької діяльності, докладають усіх зусиль для організації участі здобувачів освіти у Всеукраїнських, обласних та міських конкурсах для дітей та їх родин. Освітній процес у позашкільних закладах освіти Миколаївської області здійснюється за змішаною формою навчання.

В умовах воєнного стану велику увагу всі педагогічні працівники закладу приділяли психологічній підтримці дітей та їхніх родин. У Центрі здійснювався психологічний супровід всіх учасників освітнього процесу.

Для забезпечення реалізації права дітей на здобуття позашкільної освіти педагогічний колектив Обласного еколого-натуралістичного центру і надалі продовжить роботу над вирішенням наступних завдань:

- формування у дітей та юнацтва національної самосвідомості, активної громадянської позиції, прагнення до здорового способу життя;

- розширення можливостей надання освітніх та методичних послуг;

- популяризація діяльності ОЕНЦУМ та позашкільної еколого-натуралістичної освіти з допомогою власного сайту, Телеграм каналу, Фейсбуку тощо;

- охоплення гуртковою еколого-натуралістичною роботою дітей та молоді відповідно до вікових категорій,

- різних можливостей та соціального статусу для задоволення потреб та інтересів;

- діяльність ОЕНЦУМ та інших закладів позашкільної освіти області у заходах щодо підтримки ЗСУ (благодійні ярмарки, виготовлення оберегів, зустрічі, тощо);

- активна співпраця з волонтерським об'єднаннями;

- впровадження нових форм роботи з національно – патріотичного виховання;

- залучення педагогів та вихованців у різноманітних проєктах, освітніх програмах від міського до міжнародного рівнів;

- організація змістовного дозвілля;

- забезпечення потреб особистості у творчій самореалізації, створення умов для творчого, інтелектуального, духовного та фізичного розвитку вихованців;

- застосування різноманітних форм дистанційного та очного навчання;
- робота з дітьми-переселенцями;
- залучення дітей та батька до роботи за доглядом домашніх тварин, тварин живого куточку ;
- психологічна підтримка дітей та їхніх родин та психологічний супровід всіх учасників освітнього процесу;
- застосовувати корекційні заняття та тренінги для педагогів, вихованців та батьків (арт-терапія, театралізована арт-терапія, ігрова терапія тощо)
- виховання в учасників освітнього процесу свідомого ставлення до власної безпеки та безпеки оточуючих;
- здійснення інформаційно-методичної та організаційно-масової роботи;
- зміцнення матеріально-технічної бази закладу;
- розширення можливостей надання освітніх послуг об'єднаним територіальним громадам області.

МІСЬКА СТАНЦІЯ ЮНИХ НАТУРАЛІСТІВ МІСТА МИКОЛАЄВА

1974р – заснована міська станція юних натуралістів міста Миколаєва. Перший директор Яковишена Тамара Єгорівна.

З 1978 по 2005 р – директор СЮН Леконцева Ніна Федорівна.

З 2005 і по сьогодні станцію очолює Ярошенко Наталія Григорівна.

З 1975 року в міськСЮН працює 15 гуртків сільськогосподарського напрямку, ними охоплено 225 учнів шкіл міста.

1980 рік – в СЮН створено навчально-

просвітницький кабінет в природі – «Екологічна стежка», що тоді було новизною. Станція юних натуралістів на той час має 27 гуртків, з них 10 гуртків екологічного напрямку.

1987р. – в міській СЮН створено музей побуту українського народу, фіточайна.

Етнографічний музей є осередком освіти і виховання, який сприяє формуванню у молодого покоління національної свідомості, любов до рідної землі, свого народу, забезпеченню духовної єдності поколінь і призначений для вивчання, збереження та використання пам'яток природи, матеріальної і духовної культури.

2000р. – створено фольклорно-екологічну агітбригаду. Почав працювати загін «Еколог», його завдання – «Вивчення рослинного і тваринного світу заповідних місць Миколаївської області».

2006р. в міській СЮН відкрито гуртки нових напрямків: «Ветеринарна медицина», «Психологія творчої особистості», «Юні медики», всього працює 45 гуртків, в них навчається 645 вихованців.

2008р. - 676 вихованців займаються в 46 гуртках. Відкриті гуртки нового напрямку «Школа юного екскурсовода», «Школа життєвої компетенції», «Декоративно-ужиткове мистецтво рідного краю».

2009 р. – рік 35 річчя міської станції юних натуралістів. Збільшено кількість гуртків вищого рівня. Оформлено комп'ютерний клас, в якому займаються гуртки «Основи комп'ютерного моделювання з хіміко-біологічним нахилом».

2010 рік - 85 років юннатівського руху в Україні. 700 вихованців займаються в 48 гуртках 14 профілів. Відкриті гуртки: «Стань творцем свого життя» і «Юні екскурсоводи». Комп'ютерний клас підключений до мережі Інтернет. 2011р.- 700 вихованців займаються в 48 гуртках 14 профілів. Відкрито гуртки: «Комп'ютер – вікно в природу» та «Юні етнографи».

2012р. - 700 вихованців займаються в 48 гуртках 14 профілів. В міській СЮН працює школа лідерів юннатівського руху. 2013р. – 815 вихованців займаються в 51 гуртку, 15 профілів.

Вихованці гуртків міськСЮН у всі часи своєї діяльності є активними учасниками та переможцями міжнародних, всеукраїнських, обласних та міських конкурсів, акцій.

На сьогодні міська станція юних натуралістів – це профільний позашкільний заклад освіти, діяльність якого спрямована на розкриття потенціальних можливостей та здібностей дітей, формування компетентностей, що дозволяють кожному вихованцю стати успішною, життєспроможною особистістю, здатною до творчої самореалізації, розвивати цінності громадянського суспільства та самореалізації кожної особистості як громадянина України.

У 2024-2025 н.р. працює 32 гуртки, які охоплюють 450 дітей, працює 13 педагогів.

ПЕРВОМАЙСЬКА СТАНЦІЯ ЮНИХ НАТУРАЛІСТІВ ПЕРВОМАЙСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

Первомайська станція юних натуралістів розпочала свою історію 1 січня 1969 року. За ініціативи Дмитра Криленка, вчителя біології, а згодом - директора закладу, організовано роботу перших шести гуртків СЮН. Для їх функціонування було виділено дві кімнати для занять, відведено землю для навчально-дослідницької діяльності та під сад. Силами юннатів та їх викладачів створено перший живий куточок.

Діти з великим задоволенням відвідували гуртки

«Кролівництво», «Бджолярі», «Квітникарі», «Садівництво». А вже у 1970-му році їх кількість збільшилася до двадцяти, живий куточок поповнився папугами, горлицями, білочками, черепахами. Через рік, у 1971 -му році, здано в експлуатацію нове приміщення із трьома класними кімнатами, лабораторією, теплицею, живим куточком, кабінетом технічних засобів, актовим залом.

Юннати брали участь у ВДНХ, відгукувалися на природоохоронні акції, сумлінно працювали в теплиці, живому куточку, саду та

на навчальних ділянках. З 1979-го року в СЮН розпочато активну діяльність голубих і зелених парулів.

За 56-річну історію в гуртках Первомайської станції юних натуралістів навчалися десятки тисяч здобувачів еколого-натуралістичної освіти, і багатьом з них ці заняття допомогли обрати майбутню професію. За цей час станція перетворилася на потужний, широкодоступний позашкільний навчальний заклад, в стінах якого щороку навчаються понад 600 вихованців.

Результатом творчої діяльності педагогів та вихованців СЮН є численні нагороди за участь у міських, обласних та всеукраїнських науково - дослідницьких, пошукових і творчих конкурсах.

Успіх роботи педагогічного колективу зумовлений, безперечно, творчою діяльністю керівників закладу. Чітко і злагоджено працює управлінська команда - директор Олена Шевченко та методист Катерина

Попик. Її ефективність залежить від багатьох факторів. Найважливіші серед них - професійна компетентність, організаторський талант, вміння відчувати нові віяння, високий творчий потенціал.

Вихованцям у цьому закладі комфортно, добре та затишно, а титул "улюбленого керівника гуртка" носять однаковою мірою як досвідчені педагоги Інна Костенко, Ірина Тараненко, так і молоді спеціалісти Інна Вовчик, Тетяна Лященко, Світлана Євпак, Наталія Ступак, Тетяна Сухорукова.

ОДЕСЬКА ОБЛАСТЬ

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ЮННАТІВСЬКОГО РУХУ НА ОДЕЩИНІ

1. Історія розвитку юннатівського руху в регіоні.

Історія юннатівського руху на Одещині тісно пов'язана з співпрацею юннатів області та видатних хліборобів нашого краю. Зародження юннатівського руху відбулося в 20-роках минулого сторіччя. У 1931 році була відкрита агробіологічна база Одеської дослідної педагогічної станції, а з 1938 року вона вже стала обласною станцією юних натуралістів. Відомо, що юннати області демонстрували свої перші досягнення з дослідницької роботи у 1940 році на головній виставці Радянського Союзу.

Учнівські виробничі бригади на Одещині розпочали свою роботу у 1956-57 роках. Їх очолювали вчителі біології та спеціалісти колгоспів та радгоспів. У 1960 році в області працювали вже 184 бригади, де з натхненням працювали 11085 учнів, які обробляли 65056 га землі.

Учасники виробничої бригади «Трудівник» обробляють значні площі землі.

Протягом багатьох років Кириченко Ф.Г., завідуючий відділом селекції пшениці Всесоюзного селекційно-генетичного інституту, підтримував тісний зв'язок з юними дослідниками Одещини. На добру згадку про творчу співпрацю з юними селекціонерами області один з сортів озимої твердої пшениці Кириченко Ф.Г. назвав «Юннат Одеський».

На сьогоднішній день кращою учнівською виробничою бригадою Одещини є бригада «Трудівник» Новотроянівського ліцею Городненської сільської ради Болградського району (керівник Ніколаєв В.П.).

Виробнича бригада «Трудівник» Новотроянівського ліцею Городненської сільської ради Болградського району.

На Одещині організовано роботу 4 музеїв Хліба та 92 куточків економного та бережливого ставлення до хліба, активісти яких постійно проводять роботу з учнями області.

Педагогічні колективи позашкільників області започаткували нові перспективні, нетрадиційні форми навчання, які дали можливість освоїти різноманітні методики науково-дослідницької роботи юннатами з різнопрофільних гуртків. Так, у 1984 році творчий педагогічний колектив обласної СЮН провів вперше в Україні обласну комплексну екологічну експедицію, яка є однією із найцікавіших форм роботи з учнівською молоддю. Також навчально-польові практики та комплексні експедиції з 1985 року проводила Суворовська районна СЮН. Експедиції, навчально-польові практики, екскурсії в природу – невід’ємна частина юннатівського життя.

Цікавими формами роботи стали також екологічні табори на природоохоронних територіях («Ізмаїльські острови», «Острів Єрмаков», «Дністер»), літні профільні табори відпочинку (з 1988 року) та екологічні майданчики «Зелена школа», «Школа юних дослідників та екологів» (започатковані у 1989-90 роках).

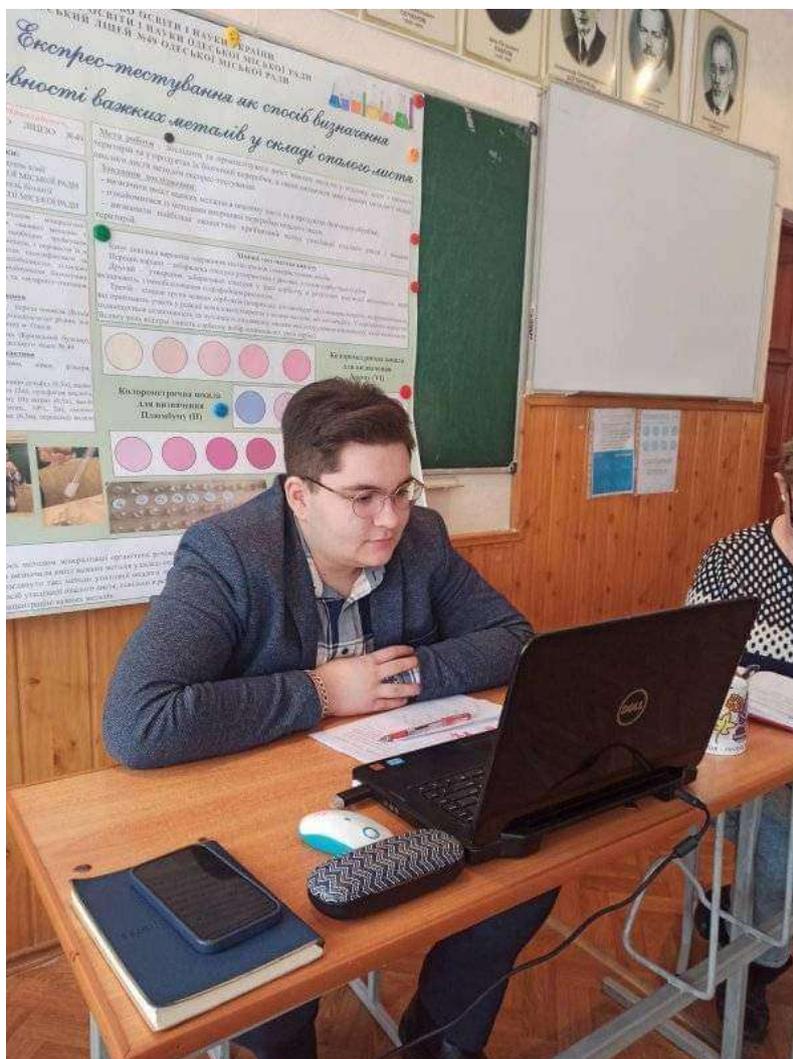

Колектив екологічної просвіти Татарбунарського будинку дитячої та юнацької творчості.

У 1992 році відділом екології та охорони природи Татарбунарського Будинку школярів (завідуюча Сукманська Л.І.) вперше проведено районний конкурс екологічних агітбригад, який з 1993 року став щорічним обласним фестивалем, а згодом – Всеукраїнським конкурсом колективів екологічної просвіти «Земля наш спільний дім». До речі, у 2025 році Одеську область на цьому конкурсі буде представляти команда «Ecobridge» комунального закладу «Татарбунарський будинок дитячої та юнацької творчості» Татарбунарської міської ради.

Підсумком роботи юних натуралістів протягом року є обласна виставка «Щедрість рідної землі», у якій щорічно беруть участь понад 3 тисяч вихованців.

Юні натуралісти охоче беруть участь в обласних масових заходах, найпопулярнішими з яких є природоохоронні акції та конкурси: «Ялинка», «День Чорного моря», «Всесвітній день водно-болотних угідь», «День зустрічі птахів», «Птах року», «Моя країна – Україна», «В об'єктиві натураліста», тощо. Велику популярність мають конкурси та свята патріотичного напрямлення: конкурс «Вишиванка – оберіг моєї родини», конкурс есе «Єднанням сильні!», дитячо-юнацька еколого-патріотична гра «Паросток», свята День захисників та захисниць, День Вишиванки, День Незалежності.

Он-лайн захист проекту на Всеукраїнському конкурсі раціоналізаторських та винахідницьких проектів.

Обдарована молодь – майбутня наукова еліта держави. Талановиті учні захищають свої науково-дослідні проекти на інтелектуальних конкурсах

обласного, всеукраїнського та міжнародного рівня, таких як: конкурс дослідницько-експериментальних робіт із природознавства «Юний дослідник» (9-11 років), конкурс винахідницьких і раціоналізаторських проектів еколого-натуралістичного напрямку, чемпіонат «ЕкоСофт», конкурс молодіжних проектів з енергоефективності «Енергія і середовище», конкурс «IntelЕкоУкраїна» міжнародного конкурсу Intel ISEF, «I-SWEEP» та інших, в яких представники області є переможцями та призерами.

Василенко Марія та Голубятникова Альона - призери Всеукраїнського конкурсу Еко-Техно Україна

З 2010 року вихованці закладів освіти області виборювали призові місця вже на міжнародній арені у таких конкурсах як: Міжнародний конкурс комп'ютерних проектів INFOMATRIX (Румунія), Міжнародна олімпіада наукових та мистецьких проектів GENIUS Olimpiad (США), Міжнародна екологічна олімпіада INERO (Нідерланди), Білоруська конференція учнів, Балтійський інженерний конкурс, тощо.

Кожного року росте кількість учасників обласного збору регіонального осередку спілки «Дитячий екологічний парламент», так, у 2023 році взяли участь 33 команди. У 2024 році 2 команди було направлено до участі у Всеукраїнському зборі лідерів «Дитячого екологічного парламенту», де на виборах Президента ДЕП «Лідер Екологічних Змін 2024» найбільшу кількість голосів набрав учень Маяківського ліцею Костов Ілля. Головою наглядової ради Всеукраїнської дитячої спілки «Дитячий екологічний парламент» було обрано вчителя біології Маяківського ліцею Подчинок Валентину Іванівну.

*Лідери Дитячого екологічного парламенту Маяківського ліцею
Маяківської сільської ради Одеської області.*

У 2015-2019 роках 2 рази на рік на базі Українського дитячого центру «Молода гвардія» проводились цікаві Всеукраїнські заходи з учнівською молоддю: Всеукраїнський форум юних екологів та Всеукраїнський форум учнівських трудових об'єднань, у яких брали участь талановиті діти зі всієї України – переможці еколого-натуралістичних конкурсів.

2020-2025 роки - в надзвичайно складних умовах карантину та воєнного стану в країні педагогічні колективи закладів позашкільної освіти Одеської

області набувають досвіду в освоєнні цифрових технологій для дистанційної роботи та навчання, роботі з дітьми-переселенцями, волонтерській діяльності. У зв'язку із воєнним станом усі очні заходи були переведені у заочний чи он-лайн формати.

2. Одеський обласний гуманітарний центр позашкільної освіти та виховання.

Еколого-натуралістичний підрозділ Одеського обласного гуманітарного центру позашкільної освіти та виховання

Історія еколого-натуралістичного підрозділу Одеського обласного гуманітарного центру позашкільної освіти та виховання почалась навесні 1931 року, коли у затишному районі м. Одеси «Аркадія» запрацювала агробіологічна база Одеської дослідної педагогічної станції. У 1936 році її реорганізували у міську станцію юннатів, а у 1938 році – в Одеську обласну станцію юних натуралістів, яка стала центром та організатором проведення натуралістичної та природоохоронної роботи в області. У 1994 році СЮН реорганізована у ООЕНЦУМ. У 1997 року на базі трьох обласних позашкільних закладів освіти (ООЕНЦУМ, ООТКЦУМ, ОСЮТ) створено Одеський обласний гуманітарний центр позашкільної освіти та виховання.

З 2014 року Центр очолює Макосій Дмитро Іванович. У складі Центру працює еколого-натуралістичний підрозділ, керівником якого з 2003 року є заступник директора з навчально-виховної роботи еколого-натуралістичного підрозділу Галюткіна Валентина Василівна.

Макосій Дмитро Іванович
директор Одеського обласного
гуманітарного центру позашкільної
освіти та виховання

Галюткіна Валентина Василівна
заступник директора з навчально-
виховної роботи еколого-
натуралістичного підрозділу
Одеського обласного гуманітарного
центру позашкільної освіти та

Еколого-натуралістичний підрозділ Центру координує роботу шкільних та позашкільних закладів освіти області, проводить семінари, семінари-практикуми, тренінги та майстер-класи, надає методичну та практичну допомогу завідувачим відділів, методистам та керівникам гуртків еколого-натуралістичного напрямку області, з питань впровадження передових технологій навчання та виховання, впроваджує інноваційні освітньо-виховні технології, освітні програми і проекти, консультує здобувачів освіти, які активно беруть участь в обласних, Всеукраїнських та Міжнародних масових очних та заочних заходах, надає консультативну допомогу педагогам, які готують матеріали до участі в фахових конкурсах.

Педагоги підрозділу мають можливість проводити практичні заняття та науково-дослідницькі спостереження на території унікального парку, який розкинувся на території еколого-натуралістичного підрозділу Центру і з 1997 року має заповідний статус. Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Юннатський» включає дендропарк з 75 видами деревно-чагарникових рослин;

навчально-дослідну ділянку; оранжерею з кімнатними рослинами; живий куточок; акваріумну та майстерню юних художників-натуралістів.

3. Мережа закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю; кількість профільних творчих учнівських об'єднань

Станом на 31 грудня 2024 року в Одеській області діють 748 закладів загальної середньої та 57 закладів позашкільної освіти. Серед позашкільних закладів – 3 профільних (2 НДЗД), 8 мають еколого-натуралістичні відділи (3 НДЗД), інші – лише гуртки (без НДЗД), де є квітники та клумби, на яких діти висаджують різноманітні квіти та лікарські трави.

Координаційно-методична діяльність еколого-натуралістичного підрозділу Центру полягає у координації діяльності еколого-натуралістичних центрів, станцій юних натуралістів, профільних відділів палаців та будинків творчості дітей та юнацтва, більше ніж 50 педагогічних колективів інших закладів освіти області, в яких працювали профільні гуртки (разом по області у 2024 році діяв 391 гурток з 5299 гуртківцями).

Молодші юннати Центру на навчально-дослідних ділянках

Цікаво та весело проходять заняття у «Зеленій школі»

Методична служба еколого-натуралістичного підрозділу Центру надає методичну та практичну допомогу завідуючим відділів, методистам та керівникам гуртків еколого-натуралістичного напрямку області, з питань впровадження передових технологій навчання та виховання, впровадження інноваційних освітньо-виховних технологій, освітніх програм і проєктів, з актуальних питань оволодіння методами дистанційного та змішаного навчання.

Одним із важливих напрямків координаційно-методичної роботи педагогів підрозділу є надання методичних консультацій вчителям біології,

географії, інших природничих дисциплін, трудового виховання, вихователям ДНЗ, заступникам директорів шкіл з виховної роботи. Також методисти еколого-натуралістичного підрозділу Центру консультують здобувачів освіти, які активно беруть участь в обласних та Всеукраїнських масових очних та заочних заходах. Надається консультативна допомога педагогам, які готують матеріали до видавництв та до участі в фахових конкурсах.

В Одеській області робота творчих учнівських об'єднань еколого-натуралістичного напрямку організована за такими профілями: екологічний, біологічний, аграрний, квітково-декоративний, народознавчий, національно-патріотичний, соціально-реабілітаційний, оздоровчий, художньо-декоративний. Всього в 391 гуртку екологічного напрямку в закладах освіти навчається 5299 дітей. З них: 857 – початкового, 722 – середнього та 103 – вищого рівнів.

Контактна інформація профільних закладів позашкільної освіти в регіоні

Повна назва закладу позашкільної освіти	Адреса	Телефон, електронна адреса, сайт, сторінки в соц.мережах	Еколого-натуралістичний відділ, завідувач відділу	Директор
Одеський обласний гуманітарний центр позашкільної освіти та виховання, еколого-натуралістичний підрозділ	м. Одеса, вул. Тіниста, буд. 2, 65062	(0482) 68-49-18 unnatskiy@gmail.com https://odgymanosvitu.odessaedu.net/uk/site/ekologo-naturalistichnii-.html https://www.facebook.com/profile.php?id=100063923114013	Заступник директора Галюткіна Валентина Василівна, 0973418307	Макосій Дмитро Іванович
Комунальний заклад позашкільної освіти «Одеський еколого-натуралістичний центр «Афаліна»	м. Одеса, вул. Давида Ойстраха, буд. 15-А, 65025	0482 52-40-43 suvenec@ukr.net https://www.facebook.com/profile.php?id=100052102536225	Заступник директора Гнопко Наталія Ярославівна, 0661054139	Чорний Сергій Миколайович 0503950221
Станція юних натуралістів Ренійської міської ради Ізмаїльського району	вул. Степна, буд. 2, с.Новосільське Ізмаїльський район, 68830	sunnovoselsk@gmail.com	-	Флорія Євгенія Андріївна 0678980580

Комунальний заклад позашкільної освіти Ізмаїльської міської ради Ізмаїльського району Одеської області «Станція юних натуралістів»	м. Ізмаїл, вул. Виноградна, буд. 3, 68600	yunnat.izmail@ukr.net t https://www.facebook.com/groups/2258870507743548	Заст.дир.: Пилилим Ірина Миколаївна, Титаренко Ольга Миколаївна; методист - Макарова Ольга Корнійвна, 0975786615	Філобок Людмила Іванівна, 0671424667
Центр позашкільної освіти Чорноморської міської ради Одеського району Одеської області	Проспект Миру 24-С, м. Чорноморськ, Одеський район, 68003	(04868) 4-68-15 (04868) 4-68-11 centrpochornomorsk@gmail.com bdyut@ukr.net https://www.facebook.com/ecological.centre r	Браташ Віра Стефанівна (методист) 0633286683	Бринчак Василина Олегівна (зав.відділом), директора немає
Комунальний заклад «Березівський міський центр дитячої та юнацької творчості»	м. Березівка, вул. Чкалова, буд. 8 а, 67300	Тел. директора – 096 390 52 13 tatjana.klepanchuk@gmail.com https://www.facebook.com/profile.php?id=100050696780881	Методист Міхно Світлана Георгіївна, 0973108343	Клепанчук Тетяна Вікторівна, 0963905213
Комунальний заклад позашкільної освіти «Одеський центр дитячої та юнацької творчості «Промінь»	м. Одеса, вул. Балківська, буд. 197, 65000	(048)799-95-61 promin.edu@ukr.net	Крюкова Тетяна Авенірівна	Григоренко Михайло Геннадійович
Білгород-Дністровський комунальний заклад «Міський Центр дитячої творчості»	м. Білгород-Дністровський, пров. Ломоносова, буд. 5 а, 67701	Телефон 04849-2-89-74 poopo@ukr.net https://www.facebook.com/groups/1115069128534962	Методист Романенко Оксана Анатоліївна	Цвікова Наталія Олександрівна, 0688186788
Болградський центр дитячої та юнацької творчості Болградської міської ради Одеської області	м. Болград, проспект Соборний, буд. 151, 68702	(04846)4-37-12 bolgradrcdut@meta.ua rcdutbolgrad@gmail.com	Методист Демірова Валентина Кіндратівна, 0989415620	Гіневська Інна Валеріївна 0637816276
Центр дитячої та юнацької творчості Куяльницької сільської ради Подільського району	с. Куяльник, Подільський район, Одеська область, 66350	0979130986 msrzentr@gmail.com	Методист Якименко Світлана Юріївна, 0979130986	66666 Ряба Лариса Аркадіївна, 0956291076

Комунальний заклад «Татарбунарський будинок дитячої та юнацької творчості» Татарбунарської міської ради	м. Татарбунари, вул. Соборна, буд. 9, 68100	067 9693115 tatbdt@ukr.net https://www.facebook.com/groups/543886405782820/	Аргірова Надія Іллівна 0671843058	Пахольчук Олена Сергіївна, 0679693115
---	---	--	--------------------------------------	--

ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСТЬ

ПОЛТАВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Полтавська обласна станція юних натуралістів (нині Полтавський обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді) була створена 13 травня 1946 року і почала працювати як самостійний позашкільний заклад.

Перший її директор – Є.С. Грінман. У 1955 році закладу було виділено приміщення у чарівному куточку Полтави по Госпітальному провулку, поряд зі знаменитим Архирейським садом, а також земельну ділянку: сад – 1 га та навчально-дослідну ділянку – 4 га. Колектив станції спрямував свою діяльність на обладнання методичних кабінетів, упорядкування навчально-дослідної ділянки, відновлення знищених зелених насаджень, почали налагоджувати зв'язки з учителями та учнями області з метою створення у школах гуртків юннатів.

У 50-х роках юннати Полтавщини активно займались вивченням біології шовкопряда, методами догляду та годівлі, одержуючи високі результати.

На початку 60-х учні шкіл області брали активну участь у справі розвитку садівництва в Україні.

Юні природолюби Полтавщини стали активними учасниками розвитку громадського тваринництва. Особливу увагу приділяли кролівництву. Багато років юні кролівники області тримали першість з кролівництва в Україні.

Справжньою школою з підготовки хліборобських кадрів стали учнівські бригади, на Полтавщині їх налічувалось понад 270.

За наполегливу працю як педагоги, так і учні мали високі державні нагороди, запрошувались на ВДНГ. В 1965 році результати своєї праці юннати та виробничі бригади продемонстрували на ВДНГ УРСР у павільйоні «Зерно».

У 70-х роках здобувачі освіти Полтавської області взяли участь у піонерській п'ятирічці «Зеленбуд», посадивши 743 тис. плодкових дерев і 1 млн. 38 тис. декоративних, у тому числі 123284 саджанці волоського горіха.

Розпочатий ще в 1973 році своєрідний похід за відродження посадки красуні - червоної калини, юннати

Полтавщини продовжили, було посаджено 85 тис. кущів калини.

Кожне десятиріччя юннатівський рух набирал обертів аж до кінця 90 -х років.

На початку дев'яностих років обласна станція юннатів була переіменована в обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді.

Понад чверть століття з вересня 1994 до травня 2020 року директором Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді працював Заслужений працівник освіти України, лауреат премії Верховної Ради України **Бедніна Віталій Григорович**.

В 1995 році Полтавським обласним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді започаткована екологічна експедиція «Чиста хвиля». За двадцять років її існування юннати дослідили найбільші річки Полтавської області: Псьол, Ворсклу, Сулу, Оріль, Кременчуцьке та Дніпродзержинське водосховища (нині Кам'янське).

На сьогодні Полтавський обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді – це сучасний заклад позашкільної освіти, у структуру якого входять: відділи екології та охорони природи, сільського господарства, біології та методичної роботи, очно-заочна біологічна школа, дитячо-юнацький оздоровчий табір «Еколог», чотири філії – Шишацька, філія у Полтавському районі, Кобеляцька та Решетилівська філії.

Для наукової роботи з рослинництва на території закладу є все необхідне: теплиця площею 180 м², навчально-дослідна земельна ділянка, садок плодкових дерев, ягідник.

Загальна площа зоолого-тваринницької бази – 420 м², на якій розташовані крільчатник, пташник, вольєри для утримання хижих тварин та нутрій, пасіку, лабораторію зоології.

Основні напрями роботи центру: освітня діяльність, інструктивно-методична, дослідництво в галузі сільського і лісового господарства, трудове виховання, робота з обдарованою учнівською молоддю, профорієнтація, оздоровлення дітей.

У закладі працює 4 профілі творчих учнівських об'єднань, серед яких: сільськогосподарський, хіміко-біологічний, екологічний, квітничково-декоративний. У 104 творчих учнівських об'єднаннях задіяно 1337 вихованців.

На даний час у закладі працює 35 педагогічних працівників. Педагогічний колектив закладу працює над упровадженням інноваційних технологій у позашкільній освіті.

Результатом роботи колективу є досягнення на Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти», за що має 9 золотих медалей. Двічі колектив здобував перемогу у Всеукраїнському конкурсі-огляді соціально-педагогічних виховних систем позашкільних навчальних закладів, у 2017 році став абсолютним переможцем у категоріях відкритого Рейтингу якості позашкільної освіти «Золота когорта позашкільників», нагороджений Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, у 2021 році – почесною відзнакою – «Лідер позашкільної освіти України».

З 2020 року заклад очолює Відмінник освіти України Сусахіна Людмила Володимирівна.

Мережа закладів позашкільної освіти області еколого-натуралістичного профілю це Полтавський обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді та 20 комплексних закладів, на базах яких діє 189 творчих учнівських об'єднань - 2437 вихованців У 48 гуртках початкового рівня знання здобувають 672 вихованці, у 28 гуртках основного рівня – 392 вихованці, у 9 гуртках вищого рівня – 130 дітей.

ПОЕНЦУМ виконує функцію центру, що об'єднує діяльність інших закладів, гуртків, творчих об'єднань і педагогів області, спрямовуючи її на досягнення стратегічних цілей у сфері позашкільної освіти еколого-натуралістичного спрямування, а саме:

- методичне керівництво та підтримка (розробка та впровадження методичних рекомендацій, освітніх програм, консультаційна допомога для

педагогів та керівників гуртків щодо сучасних підходів в організації освітнього процесу);

- організаційно-координаційна діяльність (узгодження діяльності, створення єдиного інформаційного простору (банків даних, електронних ресурсів), координація участі у всеукраїнських, міжнародних конкурсах,

фестивалях, змаганнях);

- інноваційна та аналітична діяльність (моніторинг якості позашкільної еколого-натуралістичної освіти в області, аналіз освітніх потреб дітей і впровадження інноваційних форм і методів роботи, підтримка освітніх проєктів);

- партнерська взаємодія (налагодження співпраці з органами влади, громадськими організаціями, міжнародними фондами, популяризація позашкільної освіти через ЗМІ та соціальні мережі);

- інформаційно-просвітницька діяльність (проведення обласних семінарів, форумів, фестивалів, виставок, методичних платформ).

Соціальні мережі ПОЕНЦУМ:

- Facebook <https://www.facebook.com/poltoencum/>
- Instagram

<https://www.instagram.com/ekopoensum2025?igsh=MXdsNmhjNjgxcMF4aQ>

- YouTube <https://www.youtube.com/@poencum>
- Сайт закладу: <https://ekocentrpoltava.com.ua/>
- e-mail: ekocentrpoltava@ukr.net

Мережа закладів позашкільної освіти Полтавської області, які мають еколого-натуралістичні гуртки

№ з/п	Назва закладу	керівник	сайт	пошта	контакти
1	Сенчанський будинок дитячої та юнацької творчості	Куліш Наталія Володимирівна	https://www.facebook.com/groups/462787607654270/?ref=bookmark	bydunok37254@ukr.net	0666981642
2	Центр позашкільної освіти Миргородської міської ради	Гречаний Віталій Олексійович	https://sites.google.com/view/tspo-mmr	tspo.mmr@ukr.net	0503056909
3	Лубенський центр дитячої та юнацької творчості учнівської молоді	Лисенко Сергій Володимирович	https://sites.google.com/view/lubnycenter/	lcdytum@ukr.net	(05361)72951
4	Центр позашкільної освіти «Мрія» Зіньківської міської ради	Литус Лариса Валеріївна	http://zinkiv-cpo.pl.sch.in.ua/	zinkiv.cpo@gmail.com lalitus70@gmail.com	0661831506
5	Будинок дитячої та юнацької творчості Котелевської селищної ради	Махічева Ірина Олексіївна		kotbdut@ukr.net	(05350)21096
6	Комунальний заклад «Карлівський міський центр позашкільної освіти»	Черненко Ольга Петрівна	https://sites.google.com/view/karlivkacee	profkarl@ukr.net	0500465004
7	Комунальний заклад Новосанжарський будинок дитячої	Бондарчук Микола Іванович		sanzharibdut@gmail.com	

	та юнацької творчості Новосанжарської селищної ради				
8	Центр дитячої та юнацької творчості Горішньоплавнівської міської ради Кременчуцького району Полтавської області	Тесля Лариса Володимирівна	http://cdut.org.ua/	cdtayt@ukr.net	0677146296
9	Комунальна установа «Гадяцький Будинок дитячої та юнацької творчості» Гадяцької міської ради	Жартовська Олена Вікторівна	https://hadiachbdut.wixsite.com/my-site	gadyatch.bdut@ukr.net	0668308858
10	Будинок дитячої та юнацької творчості Чорнухинської селищної ради	Куліш Наталія Іванівна	http://ch-bdut.at.ua/	tbudinok@ukr.net	0957423492
11	Комунальний заклад «Глобинський центр позашкільної освіти» Глобинської міської ради	Царенко Олег Анатолійович	http://pro-globino.at.ua/	osvitaglob@ukr.net	
12	Комунальний заклад позашкільної освіти «Будинок дитячої та юнацької творчості» Опішнянської селищної ради	Кардаш Наталія Григорівна		una.tvorchist@gmail.com	0956222075
13	Комунальний заклад позашкільної освіти «Семенівської Будинок дитячої та юнацької творчості» Семенівської	Вайло Наталія Петрівна	https://sites.google.com/view/sem-bdut	bsvoms@ukr.net	0956793981

	селищної ради				
14	Лохвицький міський ЦДЮТ	Деревянко Юлія Миколаївна		<u>lcdut@ukr.net</u>	
15	Пирятинський Центр дитячої та юнацької творчості	Козін Сергій Валерійович	http://piryatinbdut.ukraina.org.ua/	<u>piryatin.bdut@ukr.net</u>	0669676245
16	Полтавський міський центр позашкільної освіти	Семеняка Лариса Василівна	http://pm-cpo/	<u>pozashkilna@ukr.net</u>	(0532)689717
17	Козельщинський Будинок дитячої та юнацької творчості імені Михайла Кравченка Козельщинської селищної ради	Калашник Ніна Григорівна	https://sites.google.com/site/kozelsinskijbdut/	<u>bdutkz@gmail.com</u>	(0534)231593
18	Кременчуцький міський центр позашкільної освіти «Академія майбутнього» Кременчуцької міської ради Кременчуцького району	Бельська Валентина Василівна	https://kmcпоacademia.wixsite.com/	<u>kmcпо_am@ukr.net</u>	0986207570
19	Шишацький будинок дитячої та юнацької творчості Шишацької селищної ради	Стригунова Марина Валеріївна		<u>shushaky_bdut@ukr.net</u>	0661136667
20	Хорольський центр дитячої та юнацької творчості Хорольської міської ради	Левіна Олена Станіславівна	https://sites.google.com/	<u>cdut_horol@ukr.net</u>	0669314001

РІВНЕНСЬКА ОБЛАСТЬ

ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНИЙ РУХ РІВНЕНЩИНИ

Еколого-натуралістичний рух на Рівненщині має глибоке історичне коріння та вагомe значення у формуванні свідомого, дбайливого ставлення до природи серед дітей та молоді. Від перших повоєнних ініціатив до сучасних інноваційних проєктів – цей рух став не лише освітнім, а й культурним феноменом регіону. Сьогодні це сучасний заклад, який є координатором еколого-натуралістичної роботи в Рівненській області.

Початок Юннатівського руху на Рівненщині

Повоєнна доба на Рівненщині асоціюється не лише з відбудовою зруйнованого господарства, а й із початком активного розвитку юннатівського руху. Вже у квітні 1945 року в Рівному була організована Рівненська обласна дитяча технічна і сільськогосподарська станція, а також міська станція в м. Дубно. Першою директоркою обласної станції стала Головченко Людмила Євгенівна.

Педагоги активно включились у розвиток навчально-дослідної роботи: створювалися ділянки для дослідів, закладалися шкільки плодovих і декоративних дерев, будувалися парники та теплиці. Один із перших гуртків юних натуралістів у Рівному заснував заслужений учитель УРСР І.Ф. Куліш на базі СШ №6.

У 1952 році станція була реорганізована: відтоді Рівненська обласна станція юних натуралістів почала функціонувати як окремий заклад. Спершу вона розташовувалась у приміщенні на вул. Шкільній, однак через обмеженість простору та віддаленість навчально-дослідної ділянки (2 га поблизу школи №2) виникала потреба у новому розміщенні.

Нове приміщення та зростання матеріальної бази

У 1959 році станція отримала нове приміщення по вул. Тополевій (нині вул. В. Чорновола), 79-Б, площею 614 м². До комплексу належала земельна ділянка площею 16 га, з яких 12,5 га займав сад. Будівля, що дісталась станції, має унікальну історію: її збудував лікар Сегал Меєр Янкелевич як заміський дім із великим садом ще до війни. Після Другої світової війни в цій будівлі

короткий час функціонував інтернат для дітей-сиріт, а згодом — станція юннатів.

У 1950–60-х роках сформовано кабінети для занять із ботаніки, зоології, бджільництва. Почала розвиватися теплична база: у 1959 році збудовано першу теплицю площею 50 м², у 1963 — другу на 200 м², а в 1998 році — третю. Сьогодні площа тепличного господарства становить 400 м².

Учнівські ініціативи та наукові зв'язки

У 1951 році учні першого післявоєнного випуску заклали шкільку плодових дерев, започаткувавши традицію «зелених пам'яток» для школи. Учні вчилися вирощувати саджанці з зернятка, а вже у 1953 році вперше провели щеплення дерев живцями, наданими Інститутом із м. Мічурінська – це стало початком співпраці з науковими установами.

У 1960–63 рр. випускники щорічно висаджували по 3–5 га саду, довівши загальну площу до 17 га.

В 1959 році директором Рівненської обласної станції юних натуралістів призначено Головченко Євгенію Павлівну, потім Станцію очолювали Підлужняк Любов Павлівна, Власюк Ірина Олександрівна, Курій Анатолій Стахович. З 2001 до 2017 року Станцією юних натуралістів керувала Остафійчук Тетяна Василівна, з 2017 до 2023 року – Воробей Володимир Федорович, з 2023 по 2024 рік – Самчук Віктор Михайлович.

КЗ «ЦЕНТР НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ» РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

На підставі рішення Рівненської обласної ради від 16 лютого 2024 року № 867 «Про комунальний заклад «Центр національно-патріотичного виховання та позашкільної освіти» Рівненської обласної ради», відповідно до статті 492 КЗпП України, комунальний заклад «Станція юних натуралістів» Рівненської обласної ради реорганізовано шляхом приєднання до комунального

закладу «Центр національно-патріотичного виховання та позашкільної освіти» Рівненської обласної ради.

Директор закладу – Самчук Віктор Михайлович.

Нині у закладі функціонує відділ еколого-натуралістичного напрямку. Тут знаходяться:

- плодовий сад, ягідники, виноградники;
- квітники, дендропарк;
- овочеві, плодові, лікарські культури;
- колекції багаторічних рослин, пасіка.

Заняття гуртків відбуваються у спеціалізованих кабінетах: куточки живої природи, кабінети квітникарства, біології, лікарських рослин тощо. У закладі діє навчальна пасіка, голубівня, пасічницька майстерня, «Равликова ферма».

Сучасні напрямки діяльності Станції юних натуралістів

У наш час відділ еколого-натуралістичного напрямку комунального закладу «Центр національно-патріотичного виховання» Рівненської обласної ради є не лише осередком творчості, а й справжнім центром інноваційної діяльності, де поєднуються традиції та новітні підходи до природничої освіти. Серед найцікавіших і

найуспішніших напрямків роботи варто відзначити наступні.

Равликова ферма

Один із унікальних сучасних проєктів закладу – равликова ферма. Тут діти знайомляться з особливостями біології, догляду та розведення равликів виду *Helix aspersa* Muller. Цей напрямок сприяє розвитку екологічного мислення, навичок догляду за живими організмами та розширює уявлення учнів про тваринний світ. А також розвиває

підприємницькі якості учнів.

Живий куточок

Куточок живої природи – це місце, де юннати щоденно піклуються про дрібних ссавців, птахів, декоративних гризунів, рептилій. Діти навчаються відповідальності, спостережливості, основам ветеринарії та біоетики. Тут проводяться як гурткові заняття, так і екскурсії для учнів інших шкіл.

Новостворений дендропарк

Нещодавно на території закладу було створено дендрологічний парк місцевого значення. Новий об'єкт природно-заповідного фонду отримав назву «Натуралістичний сад нової хвилі». Це не лише естетичний простір, а й потужна навчальна база для вивчення дендрології, ботаніки, садово-паркового мистецтва.

Розведення голубів

На території Станції утримуються декоративні породи голубів. Діти знайомляться з особливостями годівлі, утримання, селекції птахів. Цей напрямок допомагає вихованцям глибше зрозуміти різноманіття пташиного світу та розвиває дбайливе ставлення до тварин.

Пасіка

Справжньою гордістю закладу є пасіка, де проводяться заняття гуртка юних бджолярів. Діти знайомляться з життям бджолиної сім'ї, технологіями догляду за вуликами, вивчають значення бджіл у збереженні біорізноманіття та агросистем. Також учні беруть участь у виготовленні вуликів, рамок, медогонок, готують продукцію бджільництва. Новий напрямок – бортництво. Це традиційний бджільництво, яке й досі практикують на Поліссі. Розроблено відповідну програму гуртка, який розпочне свою роботу вже в наступному році.

Мікрогрін

Новітній напрям – вирощування мікрогрину (молодої зелені овочів і пряних культур), що поєднує екологію, біологію, технології та підприємницькі навички. У теплицях та навчальних лабораторіях юннати експериментують із умовами вирощування, визначають поживну цінність мікрозелені, створюють міні-бізнес-плани.

Тепличне господарство: простір для досліджень та відкриттів

Особливу роль у навчально-дослідницькій роботі Станції юних натуралістів відіграють теплиці, яких нині функціонує три, загальною площею 400 м². Це – справжні лабораторії під склом, де вихованці мають змогу не лише вирощувати рослини, а й проводити спостереження, експерименти, вести власні наукові проєкти.

Квіткова теплиця

У квітковій теплиці юннати займаються вирощуванням широкого спектра декоративних і кімнатних рослин. Тут представлені колекції рідкісних тропічних видів.

Діти досліджують:

- особливості вегетації квіткових рослин;
- способи вегетативного розмноження (живцювання, поділ кореневища);
- вплив мікроклімату, ґрунтів і освітлення на ріст і цвітіння.

Вихованці ведуть щоденники спостережень, формують гербарії, готують дослідницькі проєкти для конкурсів Малої академії наук, беруть участь у виставках квітів.

Овочева теплиця

Овочева теплиця – це осередок прикладної агробіології. Тут вирощуються: традиційні культури: томати, огірки, перець, редиска, салати, зелені культури, дослідні сорти овочів, надані аграрними підприємствами або виведені під час навчальних проєктів.

Юні дослідники працюють над:

- вивченням впливу органічних і мінеральних добрив;
- аналізом ефективності біологічних засобів захисту рослин;
- дослідженням поливного режиму та умов мікроклімату;
- селекційними спробами — вирощування нових гібридів.

Овочева теплиця також є базою для агрохімічної лабораторії, де діти навчаються проводити аналіз ґрунтів і води, вимірюють рН, рівень азоту, фосфору, калію тощо.

Ці напрямки не лише забезпечують практичну підготовку учнів, а й формують у них свідоме ставлення до природи, допомагають знайти

покликання та професійний шлях. Усі проєкти побудовані на принципах сталого розвитку, інноваційності та екологічної відповідальності.

Контактна інформація:

Комунальний заклад «Центр національно-патріотичного виховання та позашкільної освіти» Рівненської обласної ради (КЗ ЦНПВ ПО РОР).

вул. В. Чорновола 79 б, м. Рівне, 33015, тел. (098) 600 79 75,

E-mail cnpv_po@ukr.net, [web: cnpvror.com](http://web:cnpvror.com)

Код ЄДРПОУ 45391858

ГГ

СУМСЬКА ОБЛАСТЬ

ЮННАТІВСЬКИЙ РУХ СУМЩИНИ: ЄДНІСТЬ ПОКОЛІНЬ У ПРИРОДООХОРОННІЙ СПРАВІ

Історія юннатівського руху на Сумщині сягає своїм корінням у 30-ті роки ХХ століття.

Перший загін природолюбів було створено в 1935 році у Воздвиженській семирічці, що на Ямпільщині. У кінці 30-х років почали працювати гуртки та загони охоронців природи в інших школах цього району.

Велика увага приділялася озелененню шкіл і населених пунктів, насадженню лісу, заготівлі лікарської сировини, приваблюванню та охороні птахів.

З метою надання допомоги школам в організації натуралістичної роботи 16 травня 1946 року обласний відділ народної освіти відкрив обласну станцію юннатів. Силами учнівського та педагогічного колективів було закладено плодовий сад, відновлено теплицю, створено колекцію кімнатних рослин. Працівниками станції було проведено роботу щодо створення гуртків юннатів у кожному районі області, на базі опорних шкіл проводилися районні та обласні семінари. З ініціативи облСЮН у школах створювалися навчально-дослідні земельні ділянки, закладалися сади, шкілки плодкових і декоративних рослин.

З 1949 року розпочинається історія Конотопської міської станції юних натуралістів, коли у користування міського відділу освіти було передано земельну ділянку площею 10 га для створення Мічурінського саду. Організатором і керівником було призначено Володимира Яковича Крамара. У 1950 році було обладнано метеорологічну станцію, створено пасіку та живий куточок. Відкрилися перші юннатівські гуртки юних садоводів, агрономів, пасічників.

У 50-х роках активно розвивається натуралістична творчість у школах Путивльщини. Широкого розмаху в цей час набуває рух юних мічуринців: юннатами закладаються фруктові сади, дослідні ділянки, ягідники, квітники.

У 60-х роках Сумщина стала одним із ініціаторів створення шкільних лісництв. Таку ініціативу запропонував місцевий письменник Столбін О.Г. У 1966 році перше шкільне лісництво було створено у Слоутській середній школі Глухівського району.

Значною мірою активізації юннатівського руху в регіоні сприяло створення у 1963 році районної станції юних натуралістів на громадських засадах на базі Степненської середньої школи. Ініціатором її створення був учитель біології

Шпак Григорій Іванович, який у 1971 році очолив вже бюджетну Ямпільську районну станцію юних натуралістів. Шкільні екологічні центри були осередками проведення цікавих ігор – змагань: «Подорож шкільних клубів любителів природи фірмовим експресом «Ромашка» в країну «Довкілля», «Веселковий килим миру», «Майбутнє планети – у твоїх руках», «Населеним пунктам – турбота юних», «На кращого знавця природи року» тощо.

У 1971 році також було створено Лебединський районний будинок юннатів, педагогічний колектив якого здійснював активну роботу щодо популяризації діяльності учнівських шкільних лісництв. Рух юних лісівників на Лебединщині розвивався під девізом «Ближче до природи». Завдяки діяльності учнівських лісництв у районі було створено перші екологічні стежки.

У березні 1973 року було засновано Сумську міську станцію юних натуралістів. Неодноразово змінюючи адреси і приміщення, заклад весь час докладав зусиль для зміцнення матеріально-технічної бази. Значна робота проводилася щодо створення колекцій декоративних тварин, кімнатних рослин, рослин відкритого ґрунту. Селекційна робота проводилася спільно з науковцями сільськогосподарського інституту.

У 1979 році почала працювати Роменська міська станція юних натуралістів, яка стала координаційним центром еколого-натуралістичної роботи в місті. Ефективно працювала екологічна агітбригада «Ромен», її робота була досить ефективним напрямом просвітницької діяльності.

У кінці 70-х років юннатівські гуртки створюються у Палацах піонерів і в школах Шостки, Білопілья, розпочинає роботу Великописарівська районна станція юних натуралістів. У 80-х роках серед юннатів набуває актуальності екологічний і природоохоронний напрями роботи. Створюються гуртки юних екологів, зелені патрулі.

У січні 1990 року вперше відкрила свої двері для юних любителів природи Шосткинська міська станція юннатів. Вихованці закладу долучились

до дослідницької роботи зі створення відділку лікарських рослин радіопротекторної дії у співпраці з фахівцями відділку інтродукції лікарських трав'янистих рослин ботанічного саду імені академіка Фоміна Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

У вересні 1993 року вперше для своїх вихованців гостинно відкрила двері Кролевецька районна СЮН. На території закладу знаходиться заповідний об'єкт загальнодержавного значення – унікальна «Яблуня – колонія».

Одним із пріоритетних напрямів роботи станції була дослідницька робота із сортовивчення картоплі та томатів. Упродовж 2006 – 2009 років Кролевецькою СЮН апробовано 18 сортів томатів, перспективних для вирощування в Північному регіоні.

2000-ні роки стали періодом реорганізації закладів, у яких було організовано діяльність творчих об'єднань еколого-натуралістичного напрямку. У 2002 році Лебединський районний будинок юнатів було реорганізовано в еколого - натуралістичний відділ, що увійшов до складу Лебединського районного будинку дитячої та юнацької творчості. У 2006 році Сумську міську станцію юнатів реорганізовано в Сумський міський центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді. У 2008 році відбувся процес реорганізації (злиття) позашкільних навчальних закладів м. Ромни, у результаті чого Роменська міська станція юних натуралістів стала структурним підрозділом новоствореного Роменського міського центру позашкільної освіти та роботи з талановитою молоддю.

У 2020 році у зв'язку з новим адміністративно-територіальним устроєм області ліквідовано заклади позашкільної освіти, у яких працювали: еколого-натуралістичний відділ (Районний будинок дитячої та юнацької творчості Лебединської районної ради), творчі учнівські об'єднання еколого-натуралістичного спрямування (комунальний заклад «Районний будинок творчості школярів» Глухівської районної ради, районний Будинок дитячої та юнацької творчості Шосткинської

районної ради). Проте мережу гуртків, кількість вихованців збережено шляхом їх передачі до закладів позашкільної освіти міських рад.

У 2021 році реорганізовано Станцію юних натуралістів Кролевецької міської ради в еколого-натуралістичний відділ Центру позашкільної освіти Кролевецької міської ради.

Випробуванням на стійкість для закладів позашкільної освіти області стала збройна агресія росії проти України. У дистанційному форматі, в укриттях, маючи пошкоджені або зруйновані приміщення, заклади позашкільної освіти області продовжують спрямовувати свою роботу на розвиток творчих здібностей вихованців, забезпечують їх змістовне дозвілля, надають психосоціальну підтримку й допомогу.

В області щорічно організовується робота понад 450 творчих учнівських об'єднань еколого-натуралістичного напрямку, у тому числі шкіл раннього творчого розвитку дитини з початковою екологічною освітою, у 5 закладах позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю:

- Центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді Сумської міської ради (директор – Харламова Людмила Миколаївна, сайт: <http://centum.sumy.ua/>, e-mail: centum-sumy@ukr.net, сторінка в соціальній мережі: <https://www.facebook.com/share/1Dke67Ymrd/>);
- комунальний заклад Шосткинської міської ради «ЕкоЦентр Сергія Корнієнка» (директор – Ганцева Ірина Вікторівна, сайт: <https://ecocenter-kornienka.shostka-rada.gov.ua/>, e-mail: shostka-sun@ukr.net, сторінка в соціальній мережі: <https://www.facebook.com/share/1Ds1cwJGDA/>);
- Конотопська станція юних натуралістів Конотопської міської ради (директор – Дрога Ірина Василівна, сайт: <https://sunat.osvita-konotop.gov.ua/>, e-mail: konotop.syun@ukr.net, сторінка в соціальній мережі: <https://www.facebook.com/share/1EwYJ1daSW/>);
- Ямпільська станція юних натуралістів Ямпільської селищної ради (директор – Мерцалов Сергій Іванович, сайт: <http://yampol-unnat.at.ua/>, e-mail: yampol-unnat@ukr.net, сторінка в соціальній мережі: <https://www.facebook.com/groups/182440015806076/?ref=share>);
- Великописарівська станція юних натуралістів Великописарівської селищної ради (директор – Лазарашвілі Олена Георгіївна, e-mail: stantsiya.iun@ukr.net, сторінка в соціальній мережі: <https://www.facebook.com/groups/312200649336459>);

У 5 комплексних закладах позашкільної освіти працюють еколого-натуралістичні відділи: Лебединський центр позашкільної освіти Лебединської міської ради; комунальний заклад «Роменський центр позашкільної освіти та роботи з талановитою молоддю імені Івана Кавалерідзе» Роменської міської ради; комунальний позашкільний заклад Білопільської міської ради «Центр дитячої та юнацької творчості»; комунальний заклад позашкільної освіти Тростянецької міської ради «Палац дітей та юнацтва», комунальний заклад – центр позашкільної роботи Путивльської міської ради.

Робота понад 80 гуртків еколого-натуралістичного профілю організовується в комплексних закладах позашкільної освіти громад області, у структурі яких не виокремлено профільного відділу.

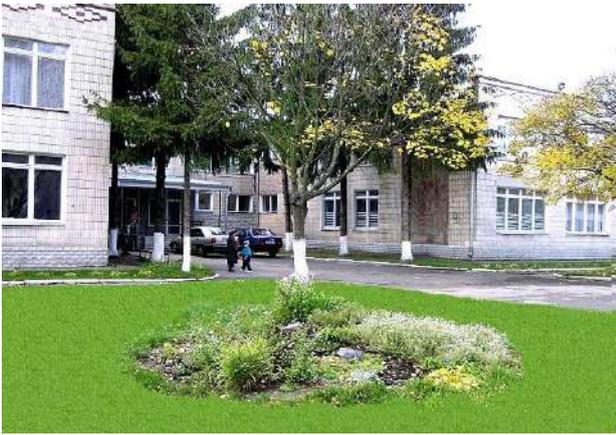

КЗ СУМСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ «ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА РОБОТИ ТАЛАНОВИТОЮ МОЛОДДЮ»

Директор – Тихенко Лариса Володимирівна

сайт: <http://www.ocpo.sumy.ua>, e-mail: osvita.cocpo@sm.gov.ua,
сторінки в соціальних мережах: <https://www.facebook.com/share/15krGxCwJF/>,
<https://www.facebook.com/share/1HyxMrWagT/>

Комплексний, багатoproфiльний заклад позашкiльної освiти, організаційний, координаційний i методико-інформаційний центр навчальної, виховної роботи з дiтьми та учнівською молоддю в області. Заснований у червні 1997 року.

КЗ СОР – ОЦПО та РТМ включено до переліку найбільших позашкiльних навчальних закладів України. У творчих об'єднаннях позашкiльну освiту здобувають понад 4400 вихованців.

Освітня діяльність у закладі орієнтована на роботу з дiтьми та молоддю віком від 4 до 21 року за туристсько-краєзнавчим, фізкультурно-спортивним, еколого-натуралістичним, науково-технічним, дослідницько-експериментальним, оздоровчим, гуманітарним, художньо-естетичним, військово-патріотичним, соціально-реабілітаційним напрямками позашкiльної освiти. У функціональній структурі закладу – 8 навчальних відділів, організаційно-масовий, методичний відділ, Сумське територіальне відділення Малої академії наук України, школа раннього творчого розвитку «Кiндер-клуб», обласні профiльні школи, пересувний заклад позашкiльної освiти, Центр розвитку та професійного самовизначення дiтей «Д.І.М.», Центр національно-патріотичного виховання.

Освітню діяльність забезпечують 163 педагогічні працівники. 7 педагогів мають звання «Керівник гуртка – методист», 2 – «Майстер спорту», 1 – «Майстер спорту міжнародного класу». 15 педагогічних працівників мають науковий ступінь кандидата наук.

Навчально-творча, розвивальна, виховна діяльність закладу передбачає організацію впродовж навчального року двох семестрів, на час літніх канікул – III навчально-дозвілєвого (оздоровчого) семестру.

Педагогами закладу розроблено та реалізовано низку соціально-освітніх проєктів i програм, спрямованих на національно-патріотичне виховання,

розвиток творчого потенціалу дітей і молоді, формування екологічної свідомості, зокрема «Кожна дитина, має право», «Дійти до кожного – зацікавити всіх», «Голос крові: ми – Українці», «Кровна родина», «Діти розбудовують громаду», «Майбутнє за ЕКОгромадою».

З метою підтримки інтелектуально обдарованих здобувачів освіти започатковано Програму «Молода генерація Сумщини на 2023 – 2027 року». ОЦПО та РТМ став базовим в області освітнім центром, у якому проводяться різноманітні освітні інтерактиви для обдарованої учнівської молоді.

Для підтримки творчо обдарованих здобувачів освіти сформовано систему проведення обласних масових заходів за напрямками позашкільної освіти.

Відповідно до Стратегій розвитку закладу на 2020 – 2025 роки важливим аспектом діяльності закладу є формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти.

Координаційно-методичну діяльність ОЦПО та РТМ спрямовано на роботу з 56 профільними та комплексними закладами позашкільної освіти міських, селищних, сільських рад, їх інформаційне, методико-програмне забезпечення. З цією метою організовано проведення понад 20 методико-педагогічних заходів. На основі досвіду роботи педагогічного колективу розроблено педагогічну технологію роботи гуртків та інших творчих об'єднань, підготовлено 15 навчально-методичних посібників з питань організації роботи з дітьми в умовах закладу позашкільної освіти. Налагоджено випуск інформаційно-методичного збірника «Позашкільна освіта Сумщини: регіональний аспект».

За цілеспрямовану діяльність педагогічний колектив закладу нагороджено Почесною грамотою Кабінету Міністрів України

ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСТЬ

На Тернопільщині у непростий післявоєнний час за прикладом київських колег 1 вересня 1948 року була організована обласна станція юних натуралістів. Оскільки під час Другої світової війни Тернопіль був зруйнований, то заклад відкрили у м. Заліщики. Ініціатором, організатором і першим директором став директор загальноосвітньої середньої школи районного центру Григорій Іванович Костинник. Було створено краєзнавчий, ботаніко-рослинний гуртки та в гурток юних бджолярів.

У 1954 році обласну станцію юних натуралістів було переведено до Тернополя, директором її призначили Платона Григоровича Висоцького. З перших днів існування педагогі закладу почали роботу із вчителями – проводились семінари та конференції з питань організації гурткової, дослідницької та природоохоронної діяльності.

В 1965 році обласна станція юнатів за досягнуті успіхи в навчально-виховній і дослідницькій роботі з біології та сільського господарства була нагороджена найвищою урядовою нагородою – Грамотою Президії Верховної Ради України. У 2016р. та 2018р. заклад позашкільної освіти нагороджений Дипломом Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді переможців в категоріях Рейтингу якості позашкільної освіти «Золота когорта позашкільників» заклади позашкільної освіти, а у 2022 р. – Дипломом «Флагман позашкільної освіти України» із врученням Вимпелу Всеукраїнської Асоціації педагогів-позашкільників «Фактор» наступні заклади позашкільної освіти.

За організацію та активну участь у загальноміських заходах (як от «Мистецький фестиваль «Додому на Різдво», фестиваль «Великодні мотиви», Великодній пленер «Розмалюємо писанку» та ін.) заклад неодноразово

отримував Подяки міського голови м. Тернополя, Управління культури Тернопільської міської ради,

У 1993 році обласну станцію юних натуралістів перейменовано в обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді, а з 2014 – у Тернопільський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді.

Сьогодні у 70 творчих учнівських об'єднаннях 24 профілів навчається 1025 вихованців.

Основні напрями роботи:

- Біологічний
- Аграрний
- Екологічний
- Квітникарство та озеленення
- Зоологічний
- Валеологічний
- Художньо-естетичний

Освітній процес в закладі здійснюють 19 педагогів. З них: 1 – Заслужений працівник освіти України, 1 педагог нагороджений Нагрудним знаком «Софія Русова», 5 – Відмінників освіти. Педагоги закладу нагороджені Почесними грамотами, Грамотами та Подяками Міністерства освіти і науки України, Грамотами Департаменту освіти і науки Тернопільської ОДА, Грамотами Тернопільської обласної ради, відзнаками Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді.

Творчі об'єднання відвідують школярі – учні 2-11 класів закладів загальної середньої освіти Тернопільської ТГ та 11 територіальних громад області, а також Тернопільської спеціальної ЗОШ I-III ст. Тернопільської обласної ради.

Тернопільський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді, як обласний заклад здійснює координаційну роботу в закладах освіти області з питань екологічної освіти і виховання, агробіологічного дослідництва, виховання здорового способу життя; методичну діяльність – організація тематичних семінарів, практикумів, круглих столів та ін., створення тематичних методичних матеріалів для педагогів; підвищення кваліфікації педагогічних працівників області (тренінги); проведення всеукраїнських і обласних масових заходів та ін.

З 2017 року заклад спільно з Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді Міністерства освіти і науки України проводить тренінги для педагогів закладів освіти області: «З Україною в серці» та «Клімат змінюється! Час діяти!».

З 2007 р. Тернопільський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді впроваджує в роботу метод проєктів. На даний час в закладі працюють наступні довготривалі проєкти:

- Біопаливні культури, їх біологія та особливості вирощування;
- Впровадження органічного землеробства в шкільне агробіологічне дослідництво;
- Впровадження органічного землеробства в шкільне агробіологічне дослідництво;
- Екологічна освіта та виховання для дітей з особливими освітніми потребами;
- Клімат змінюється! Час діяти!

Розвиток соціального партнерства закладу освіти – передумова виходу закладу на якісно новий рівень культурних, соціальних, політичних взаємин із громадськими організаціями та органами державної влади і місцевого самоврядування, а також суттєвий чинник підвищення ефективності освітніх послуг у навчальному закладі. Сьогодні ТОЦЕНТУМ активно співпрацює із:

- із закладами освіти;
- із Тернопільським обласним комунальним інститутом післядипломної педагогічної освіти;
- з органами місцевого самоврядування;

- з благодійним фондом «Карітас»;
- з об'єктами природно-заповідного фонду;
- з ЗМІ;

Активно впроваджуємо в роботу міжнародне партнерство.

З 2023 р. розпочалась спільна робота з об'єднаним агрохолдингом Контінентал Фармерз Груп. В рамках співпраці вихованці закладу із насіння, наданого компанією, вирощують овочі для борщових наборів, трави для чаїв «Слава Україні!», проводять дослідницькі роботи з органічного землеробства, використовуючи біопрепарати, які забезпечила агрокомпанія.

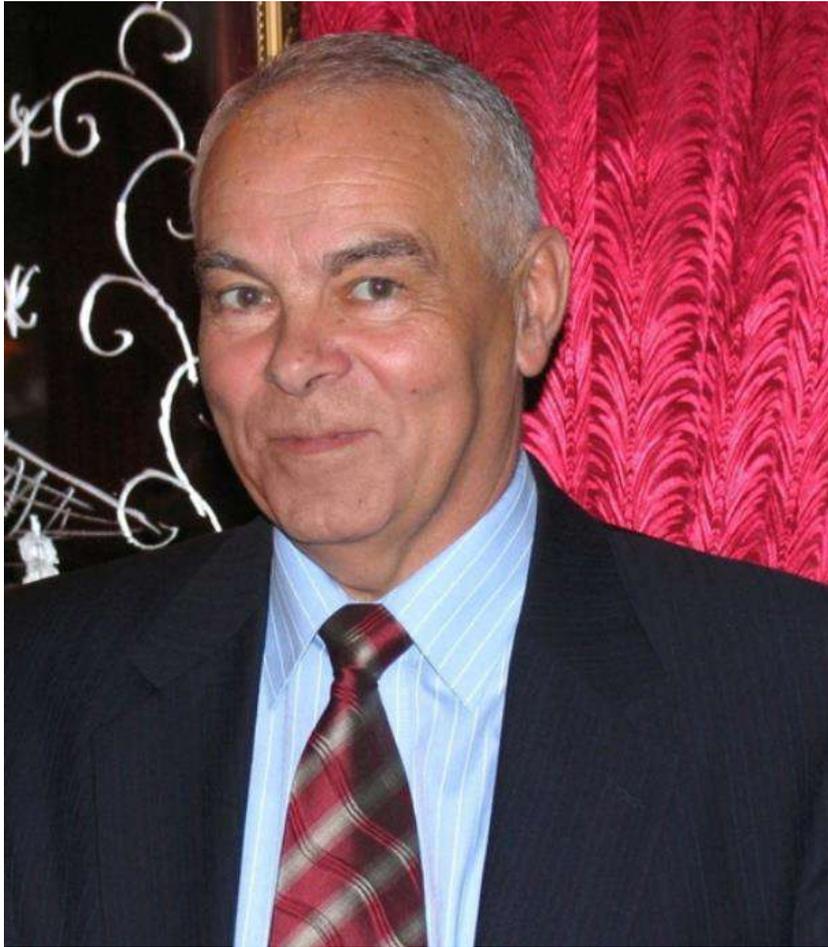

З 2022 р. Центр активно здійснює волонтерську діяльність, підтримує тимчасово переміщених осіб. З 2023 р. співпрацює із ГО «ВПО України – Тернопільщина». Педагоги закладу проводять екскурсії, тематичні МК, виховні заходи.

З 2014 р. в Тернопільському обласному центрі еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді працює Літня екологічна школа, заняття в якій відвідують учні закладів освіти м. Тернополя та навколишніх громад.

Тернопільський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді.

Директор Іван Іванович Герц.

Сайт закладу <http://ecocentr.edukit.te.ua>,

Електронна скринька ecocentr_ter@ukr.net,

Сторінка закладу у мережі Фейсбук <https://www.facebook.com/ecocentr.ter>

В області працює ще один заклад позашкільної освіти – Скала-Подільський дитячий парк (директор Стефина Валентина Григорівна), в 14 творчих учнівських об'єднаннях якого навчається 159 вихованців. Електронна скринька skalapark@i.ua .

ХАРКІВСЬКА ОБЛАСТЬ

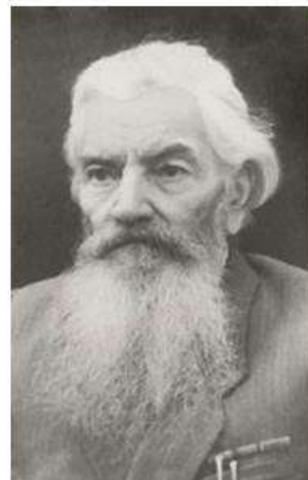

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ЮННАТІВСЬКОГО РУХУ НА ХАРКІВЩИНІ

Комунальний заклад

«Харківський обласний Палац дитячої та юнацької творчості»

90 років розвитку, пошуку й самовідданої праці являє собою історія юннатівського руху на Харківщині, нерозривно пов'язана з еколого-натуралістичним відділом Комунального закладу «Харківський обласний Палац дитячої та юнацької творчості» (далі за текстом – Палац). Вона почалася 1934 року з утворення відділу сільського господарства та природознавства Центру технічної і сільськогосподарської станції, а вже 1935-го – відділ увійшов до структури новоствореного закладу – Харківського Палацу для дітей та юнацтва. Першим керівником відділу (1934 – 1941) став професор Віктор Аверін, серед педагогів – видатні вчені-натуралісти:

Віктор Аверін

Борис Якушенко

орнітолог Олександр Компанієць, зоолог Олександр Лисецький, генетик академік Валерій Шахбазов. У 50–70-х роках тут працювали Борис Якушенко, який 1971 року очолив відділ, Ісак Писарський та інші подвижники природничої справи.

Створювались живі куточки, експедиції юннатів охоплювали Карпатські, Кримські, Кавказькі гори, озеро Байкал, діти подорожували до Казахстану, Литви, Туркменії. Юннатами вперше у світовій практиці здійснено розведення бабаків у неволі. У 1976-му відкрито перший в Україні ентомологічний заказник для запилювачів сільськогосподарських культур у системі позашкільної освіти. Юні ентомологи навчилися розводити кульбабового коконопряда та велику нічну павиноочку – метелика, занесеного до Європейського списку рідкісних видів. Відділ став науково-дослідницьким простором, де юннати навчалися екології, біології, генетики, ботаніки.

Колектив Палацу у 1987 році

Валерій Гаражин

1988–2009 роки – період розвитку відділу прикладної біології під керівництвом Валерія Гаражина. Запрацювала школа юних фермерів, де навчалися та працювали 500 юннатів, спостерігаючи за понад 300 голів тварин. Створено зоологічні колекції, зокрема декоративних гризунів та птахів, акваріумних рибок, проведено сотні досліджень. У 1989 році з'явилися перші юннатівські лекторські групи з «уроками добра». У 2000 році Харківську обласну станцію юних натуралістів приєднано до Палацу, а відділ став методичним та координаційним центром еколого-натуралістичної освіти Харківської області, юннатівського руху Харківщини.

Сьогодні еколого-натуралістичний відділ – сучасна екоосвітня система, що розвивається завдяки професійному керівництву директора Палацу Тетяни Підберезкіної та злагодженій праці колективу. У 33 гуртках еколого-натуралістичну профільну освіту здобувають понад 300 вихованців. Тут працює

31 фахівець. З 11 педагогів відділу 4 нагороджені нагрудним знаком МОНУ «Відмінник освіти України», 3 – мають педагогічне звання «керівник гуртка-методист». 5 педагогічних працівників є випускниками відділу. Серед педагогів – автори навчальних програм і методичних розробок, переможці всеукраїнських та обласних професійних конкурсів.

Вихованці відділу – переможці всеукраїнських і обласних конкурсів. Протягом 2023-2025 років 124 вихованці взяли участь у 27 таких заходах – конкурсах, виставках, фестивалях, з них 73 дитини стали переможцями.

Координаційна робота еколого-натуралістичного відділу є важливою складовою його діяльності. Тільки у 2024 році педагоги відділу організували та провели понад 30 обласних етапів всеукраїнських масових заходів, обласних конкурсів, виставок, членджів. У волонтерських та благодійних акціях еколого-натуралістичного напрямку взяли участь 4500 учасників з громад Харківщини .

У час повномасштабного вторгнення, з вересня 2022 року за ініціативи директора педагога відділу та практичні психологи Палацу у співпраці з громадськими організаціями реалізують проєкт «Освітньо-реабілітаційний хаб «ЕКОСВІТ». У межах ініціативи першої леді України Олени Зеленської і Всеукраїнської програми ментального здоров'я основним напрямом роботи є психологічна реабілітація сімей із дітьми, які постраждали через агресію російської федерації. Виїзні бригади мобільного центру (педагоги, психологи разом з собакою-каністерапевтом і поні) відвідують дитячі лікарні, прихистки

внутрішньо переміщених осіб та громади Харківщини, забезпечуючи доступ до безоплатної позашкільної освіти. З 2022 року проведено понад 750 заходів для майже 40 тисяч дітей, зокрема, для дітей і молоді з інвалідністю організовано 268 заходів (понад 3100 учасників).

Попри обстріли, руйнування теплиць та оранжереї, пошкодження покрівлі навчального корпусу, загибелі хвойних дерев у 2022 році, працівники відділу продовжують відновлення, збереження та зміцнення матеріально-технічної бази. Збережено унікальну колекцію з понад 800 видів рослин, зоолого-тваринницьку базу (19 видів, 43 породи тварин), дендропарк, стайні, левади для коней, навчальні кабінети, навчально-дослідну земельну ділянку, екологічну стежку, ентомологічний заказник.

Заходи для дітей з особливими освітніми потребами

Виїзні заходи освітньо-реабілітаційного хабу «ЕКОСВІТ»

Наразі триває робота з оголошення об'єктом природно-заповідного фонду України комплексної пам'ятки природи місцевого значення «Соснова балка», що знаходиться на території відділу. До 90-річчя еколого-натуралістичного відділу Палацу відбулася обласна конференція, що об'єднала освітян, науковців, випускників у спільному баченні майбутнього еколого-натуралістичної освіти Харківщини.

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ХАРКІВСЬКИЙ
ОБЛАСНИЙ ПАЛАЦ ДИТЯЧОЇ ТВОРЧОСТІ»**

Директор – Підберезкіна Тетяна Євгенівна

Адреса: вул. Сумська, 37, м. Харків, 61022;
email: first_palace@ukr.net , тел. (057) 700-38-47

сайт: <https://firstpalace.kh.ua/>

Instagram: https://www.instagram.com/first_palace.kh/

Facebook: <https://www.facebook.com/firstpalace1935.kh.ua/>

Instagram «ЕКОСВІТ»:
https://www.instagram.com/ecoswit_hub?igsh=cTFod2F4cXJyaHdv

Facebook «ЕКОСВІТ»: <https://www.facebook.com/share/1EQ33xSk62/>

МЕРЕЖА ПРОФІЛЬНИХ ЗПО ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНОГО НАПРЯМУ ХАРКІВЩИНИ

*Перша будівля
Балаклійської СЮН*

Балаклійська станція юних натуралістів Балаклійської міської ради Харківської області – це унікальний навчально-дослідний центр, який з 1982 року займається екологічним та природничим вихованням дітей і молоді. Спочатку станція розміщувалась лише в одній кімнаті, де утримувались пара хвилястих папуг, канарка та кілька видів кімнатних рослин. Проте вже через рік вона почала розширюватися. До єдиної штатної одиниці – директора СЮН Пурді Л. А. – долучилася

керівник гуртка Засадченко Н. М. Згодом закладу було передано у користування невелику хатину з присадибною ділянкою. Це дало змогу не лише збільшити кількість досліджень, а й створити більш комфортні умови для тварин та акваріумних мешканців.

Сьогодні Балаклійська СЮН – це сучасний освітньо-дослідницький комплекс загальною площею 261 м², що включає двоповерхову будівлю, навчально-дослідні ділянки, 40 літніх та 20 зимових вольєрів, теплицю, парники, п'ять водойм для водоплавних птахів, квітники та дендропарк. У мікрозоопарку утримувалось 40 видів екзотичних тварин і птахів, а його урочисте відкриття відбулося у 1991 році.

На початку своєї діяльності у 1982–1983 навчальному році станція мала 10 гуртків, які вели педагоги-сумісники. Для порівняння, у 2021–2022 навчальному році на базі СЮН працювали 52 гуртки, у яких навчалися 1223 вихованці.

З 1998 року, згідно з рішенням Харківської обласної ради, Балаклійській СЮН було надано статус об'єкта природно-заповідного фонду місцевого значення під назвою «Юннатівська».

*Сучасна будівля Балаклійської
СЮН*

Особливістю станції є наявність двох унікальних музеїв. Природничо-краєзнавчий музей, заснований у 1998 році, налічує понад 200 експонатів та має розділи: «Птахи рідного краю», «Тваринний світ Слобожанщини», «Тварини водойм і узбережжя», «Жителі підводного світу». Музей хліба, створений у

2005 році, містить 48 експонатів, об'єднаних у тематичні розділи: «Виникнення і розвиток землеробства», «Від зернини до хлібини», «Вчені – хліборобам», «Хліб в обрядах», «Голодомор в Україні». У 2008 році обидва музеї отримали почесне звання «зразковий музей», що підтверджує їхню значущість у вихованні молодого покоління.

У 1997 році вихованці станції долучилися до Українсько-американського експерименту «Вчителі й школярі досліджують рослини в космосі», який реалізовувався на базі Балаклійської СЮН за підтримки NASA. Близько 600 юних натуралістів вирощували гібрид турнепсу та пекінської капусти (брасіка рапа), спостерігали за його вегетацією, вели протоколи й передавали зібрані дані до NASA. Активною учасницею експерименту була вихованка СЮН Тетяна Фоменко, яка згодом стала професійним біологом. Учасники експерименту мали унікальну можливість відвідати Київ і зустрітися з Леонідом Каденюком.

Природничий музей (зліва) та Музей хліба

На базі СЮН діяла школа юного лісника, де діти висаджували рослини, доглядали за лісовими культурами, заготовляли насіння для відновлення лісових екосистем, виготовляли та розвішували годівнички, шпаківні, огорожували мурашники. За шкільним лісництвом було закріплено 52 гектари нових насаджень, проводили догляд за лісовими культурами на площі 120 га. Юні лісівники брали участь у Всеукраїнських конкурсах, як от «Національне дерево України», конкурсах Малої академії наук України.

За час існування Балаклійської СЮН її вихованці постійно беруть участь у різних конкурсах: «Край, в якому я живу», «Пізнай себе, свій рід, свій нарід»,

«День зустрічі птахів», «Юний дослідник», конкурсах МАНУ та здобувають призові місця.

Олена Олександрівна Волкодав є переможцем I етапу Всеукраїнського конкурсу майстерності педагогічних працівників ПНЗ «Джерело творчості» у номінації «Керівник гуртка-2016», «Керівник гуртка-2022».

Балаклійська станція юних натуралістів – це місце, де наука, природа і творчість поєднуються у вихованні нового покоління екологічно свідомих громадян. Тут юні дослідники відкривають для себе захопливий світ флори й фауни, отримують безцінні знання та навички, необхідні для збереження довкілля. СЮН продовжує свою місію, формуючи у дітей відповідальне ставлення до природи та прагнення до знань.

Сьогодні Балаклійська СЮН, попри війну, продовжує надавати якісну позашкільну освіту для понад 350 вихованців за еколого-натуралістичним, туристсько-краєзнавчим, дослідницько-експериментальним, оздоровчим, соціально-реабілітаційним напрямками.

Балаклійська станція юних натуралістів Балаклійської міської ради Харківської області

Директор – **Волкодав Олена Олександрівна**

Адреса: вул. Шевченка, буд. 27, м. Балаклія, Ізюмський район, Харківська область, 64207

Email: bal.sun23@ukr.net

Сайт: <http://balakliya-sun.edu.kh.ua/>

Комунальний заклад «Лозівська станція юних натуралістів»

Юннати 60-х

Лозівської міської ради Харківської області» засновано в жовтні 1966 року як Лозівську міську станцію юних натуралістів, а в листопаді відкрито для перших юннатів. З тих пір заклад виконує своє головне призначення – вчить вихованців «читати велику книгу природи», розуміти її закони, любити,

співчувати, допомагати; бути не просто споглядальниками, а захисниками природи.

У 60-70 роки учні відвідували гуртки «Юні рослинники», «Юні квітникарі», «Агрохіміки», «Ботаніки», «Юні любителі природи». В парку «Дружба» м. Лозова вихованцями станції започатковано навчально-дослідну ділянку площею 0,6 га, на якій вирощували квіти.

Виробничі бригади

З 1973 по 1989 рік на станції працювало від 40 до 55 гуртків, 22 керівника гуртків. Гуртки працювали в школах міста і району. У цей період в школах

Юннати 70-х

діяли загони «голубих» та «зелених» патрулів, роботу яких координувала станція. У закладі проходили районні зльоти, виставки досягнень юннатів на навчально-дослідних ділянках. Педагоги станції надавали методичну допомогу школам району, учнівським виробничим бригадам. В період 70-80

років Лозівська міська станція юннатів була учасником виставки досягнень народного господарства (ВДНГ), отримала низку нагород та дипломів, а директор тих років Загребельна Л.О. була нагороджена бронзовою медаллю ВДНГ.

Сьогодні КЗ «ЛСЮН» Лозівської МР – одна з ланок неперервної біологічної освіти у місті Лозова. У 19 гуртках, які відвідує 300 – 400 учнів, кожен може знайти собі заняття до душі. Працюють гуртки «Квітництво», «Основи орнітології», «Основи акваріумістики», «Лікарські

Юннати 90-х

рослини», «Природа рідного краю», «Декоративно-ужиткового мистецтва «Криниця народної творчості»», «Флористика». Серед пріоритетних, ефективних напрямів екологічної роботи – організація і проведення з учнями-вихованцями природоохоронних акцій: «Листя в землю», «Ялинка», «Синиця», «Першоцвіт», «Годівничка», «Посади своє дерево»; участь у благодійних акціях Всеукраїнського БФ «Щаслива лапа», в екологічних проєктах «Посади дерево за себе та за свого друга, який поліг за Україну!», «Подаруй життя планеті» в рамках проєкту Президента України «Зелена країна».

Вихованці станції юннатів – активні учасники і переможці обласних, Всеукраїнських, конкурсів, виставок, фестивалів з різних напрямків виховання, серед яких пріоритет надається екологічному та національно-патріотичному.

Війна внесла свої корективи в діяльність закладу. Сьогодні станція юннатів виконує функції зоо- та фітохостелу, соціальну функцію, забезпечуючи психологічну підтримку та організовуючи в дистанційному форматі змістовне дозвілля для дітей із числа внутрішньо переміщених осіб.

У 2024 році вихованці взяли участь у 14 всеукраїнських конкурсах, виставках, фестивалях і у 10 з них здобули перемоги. Керівник гуртка Інна Ганжа взяла участь у відкритому конкурсі мініатюр серед педагогічних працівників закладів позашкільної освіти за темою «Український народний стрій – закована ознака ментальності», посіла I місце в обласному етапі та II місце у Всеукраїнському етапі конкурсу. Опис досвіду роботи колективу закладу в період воєнного стану увійшов до збірника Національного еколого-

натуралістичного центру «Незламне позашкілля» (2023 р). У березні 2024 року нагороджено дипломом Міжнародної асоціації позашкільної освіти за перемогу в Міжнародному проєкті «Позашкілля – українським дітям за кордоном».

Сьогодні колектив станції юннатів, до складу якого входять 6 педагогів, налаштований і надалі впевнено рухатися вперед. Долаючи певні труднощі, керуючись новими тенденціями в освітній сфері, педагоги спрямовують роботу на поповнення матеріально-технічного забезпечення, розвиток екологічного волонтерства, впровадження інноваційних технологій, психологічну

реабілітацію учасників освітнього процесу.

**Комунальний заклад «Лозівська станція юних натуралістів»
Лозівської міської ради Харківської області**

Директор – Баранова Світлана Миколаївна

Адреса: Мікрорайон 1, буд. 1, м. Лозова, Харківська область, 64604.

Email: lozsn@ukr.net

Сайт: <https://lozsun.e-schools.info>

Facebook: <https://www.facebook.com/groups/255611725786369>

Instagram: @loz_sun

ХЕРСОНСЬКА ОБЛАСТЬ

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ЦЕНТР ЕКОЛОГО- НАТУРАЛІСТИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ» ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Перші паростки юннатівського руху на Херсонщині з'являються у далекому повоєнному 1945 році, коли 8 червня виконавчий комітет Херсонської обласної Ради народних депутатів прийняв рішення про організацію в м. Херсоні обласної дитячої технічної та сільськогосподарської станції при обласному відділі народної освіти для надання методичної допомоги шкільним гурткам, клубам, палацам піонерів, хатам колгоспних дітей.

При сільськогосподарській станції було створено дві лабораторії: ботаніко-рослинницька і початкових класів, де працювало по два гуртки в складі 25 учнів.

15 грудня 1954 року організовано роботу Херсонської обласної станції юних натуралістів.

Впродвж 1960-80 років в області розпочинають свою роботу 6 районних та 2 міських станцій юних натуралістів: Каховська міськСЮН (1954 р.), Скадовська райСЮН (1967 р.), Нижньосірогозька райСЮН (1969 р.), Голопристанська райСЮН (1976 р.), Білозерська райСЮН (1984 р.), Новотроїцька райСЮН (1986 р.), Новокаховська міськСЮН (1986 р.), Генічеська райСЮН (1992 р.).

У 1951 році в області пройшов перший зліт юних натуралістів, в якому брали участь 300 юннатів.

В червні 1956 року проведено обласний огляд роботи навчально-дослідних земельних ділянок і куточків живої природи.

На цей час у школах та позашкільних навчальних закладах області діє 292 гуртки (в них 3744 школярі).

У 70-х роках юннатівських рух на Херсонщині вийшов на нові якісні орбіти: розпочали свою діяльність 546 юнсекцій, 2783 «загони зелених патрулів», 78 «сигнальних постів», 17 «загонів по ерозії ґрунтів».

Приділяється велика увага трудовому вихованню та орієнтації на сільськогосподарські професії.

Популярними є гуртки: юні квітникарі, фізіологи, рослинники, тваринники, гуртки трактористів-комбайнерів, агрохіміків, садівників, рільників, овочівників, голубоводів, генетиків-селекціонерів, біохіміків, агрохіміків, зоологів, бджолярів.

Станціями натуралістів надається методична допомога школам з організації навчально-дослідницьких ділянок, навчально-виробничих бригад, навчально-дослідної роботи.

В багатьох школах області з'являються теплиці і крільчатники, ведеться робота по заготівлі та реалізації рослинної лікарської сировини.

Учнівські виробничі бригади працювали у кожній середній школі Білозерського, Голопристанського, Нижньосірогозького районів.

Робота організовується у «ланках», «бригадах», на «шкільному», «сімейному підприємстві», укладаються договори з радгоспами.

В області розпочинають свою роботу «Голубі патрулі» (Новокаховська міськСЮН, Голопристанська, Білозерська, Скадовська райСЮН).

В історію позашкільної еколого-натуралістичної освіти Херсонської обласної станції натуралістів, а в подальшому, комунального закладу «Центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» Херсонської обласної ради (далі Центр) назавжди ввійдуть імена педагогів-новаторів, педагогів-засновників інноваційних методів роботи з дітьми та молоддю, це: Клавдія Никифорівна Редкун, (директор 1966-1981 рр.), Анатолій Петрович Беднина, (директор 1981-1995 рр.), Олена Павлівна Ухова, (директор 1995 - 2003 рр.), Марія Петрівна Борисенко, керівник гуртків Херсонської обласної станції юних натуралістів (1988-2006 рр.), Палічева Галина Віталіївна, директор Херсонського обласного Центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді (2003 - 2015 рр.).

У 2025 році Центр відзначає своє 80-річчя.

Тенденції розвитку закладу, за час його 80-річної діяльності, полягають у постійному вдосконаленні форм і методів основних напрямків роботи: освітньої діяльності (розширенні мережі профільних об'єднань учнів, якості навчально-виховного процесу, його інноваціях),

координаційно-методичної, організаційно-масової роботи, зміцненні матеріальної бази.

Так, з 2004 року започаткована робота обласної координаційно-методичної ради з екологічної освіти та виховання учнівської молоді, яка визначає стратегію розвитку екологічної освіти в області.

У 2006-2009 роках впроваджено Міжнародний екологічний проєкт «Екологічна освіта дітей та юнацтва для сталого розвитку степового Причорномор'я», профінансований Британським фондом «Довкілля для Європи» (в екологічну освіту області інвестовано 86000 грн.); у 2014-2018 рр. проведено дослідницько-експериментальну роботу Всеукраїнського рівня «Екологізація дослідницької діяльності учнівської молоді у взаємодії позашкільного навчального закладу із

об'єктами природно-заповідного фонду».

Започатковано різноманітні форми природоохоронної роботи обласного рівня на базі заповідних територій Херсонщини. У співпраці з вченими Біосферного заповідника «Асканія-Нова» ім. Ф.Е. Фальц-Фейна, Чорноморського біосферного заповідника, Національного природного парку «Олешківські піски» проводяться: обласний літній польовий експедиційний практикум, обласний

екологічний табір, екскурсії та експедиції.

У період повномасштабного російського вторгнення, окупації м. Херсона та після окупаційний час заклад перебував на простої, але продовжував зберігати його матеріально-технічну базу.

На початок 2022 року в області діяли: Генічеська міська станція юних натуралістів (директор Скрипка С.В.), Новотроїцька районна станція юних натуралістів (директор Боярська М.В.), Станція юних натуралістів Каховської міської ради (директор Філоненко І.П.).

Наразі, дані заклади перебувають на окупованій частині області, їх робота призупинена.

На сьогодні, комунальний заклад «Центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» Херсонської обласної ради (т.в.о. директора

Коротка Т.О.) – єдиний в області профільний позашкільний заклад, який надає дітям додаткову освіту з природничих дисциплін та продовжує координувати діяльність, методичне і організаційне забезпечення загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів області з екологічної освіти та виховання.

Дистанційно організовуються і мають великий відгук масові Всеукраїнські та обласні природоохоронні акції та конкурси.

До війни, в середньому, заклад організовував роботу 35 гуртків за 17 профілями (охоплював близько 400 вихованців), що сприяло різнобічному задоволенню потреб учнів в екологічній освіті.

Наразі, у 2025 році, дистанційно працює 2 гуртки (охоплено 30 дітей).

У 2025-2026 навчальному році планується розширення мережі гуртків в області, доведення до довоєнної кількості.

Центр має загальну площу земельної ділянки – 0,345 га.

Площа навчально-дослідної земельної ділянки (надалі НДЗД) – 0,3 га (сільськогосподарський відділ - 0,05 га: польова сівозміна - 0,025 га, овочева сівозміна – 0,025 га; квітково-декоративний відділ – 0,025 га, відділ початкових класів – 0,015 га, колекційний відділ – 0,015 га, відділ плодово-ягідних культур – 0,195 га). Площа теплиці - 0,0072 га.

Ведеться догляд за 35 видами рослин закритого ґрунту (280 вазонів).

Живий куточок Центру, за час війни, значно зменшився. У 2025 році налічується 6 видів тварин (11 особин): папуги, морські свинки, красновухі кубинські черепахи, кролі, кіт та собака.

Технічні засоби: 5 комп'ютерів, 11 мікроскопів, 4 принтери. Бібліотека Центру нараховує близько 2000 примірників.

Площа всіх приміщень закладу – 288,9 кв.м, площа для занять – 238,6 кв.м.

Будівля одноповерхова, 1931 року забудови. Є кабінети зоології, екології, фітодизайну, сільськогосподарської праці, конференційний зал, бібліотека.

Наразі, стан будівлі головного корпусу закладу у задовільному стані.

Проте, у результаті військових дій пошкоджено автобус, покриття теплиці, вікна в музеї хліба, гаражі.

Контактна інформація комунального закладу «Центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» Херсонської обласної ради: сайт www.junnat.kherson.ua, електронна скринька hocentum@ukr.net, сторінка в Facebook <https://www.facebook.com/groups/1062080813895230>

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСТЬ

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР КРАЄЗНАВСТВА, ТУРИЗМУ ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

ІСТОРИЧНА ДОВІДКА

У 1949 році обласний відділ народної освіти відкрив при Кам'янець-Подільській дитячій станції юних техніків, яка розташовувалася в м. Проскурові (директор З.Є.Поляков) сільськогосподарський відділ.

З 16 грудня 1950 року завідуючою сільськогосподарським відділом станції було призначено вчительку біології Проскурівської СШ № 6 Марію Яківну Холевінську.

1 серпня 1952 року в м. Проскурові розпочала свою діяльність Кам'янець-Подільська (з 1954 року – Хмельницька) обласна станція юних натуралістів, завідуючим якою у жовтні 1952 року був призначений Криштуль М.Я.

У вересні 1953 року директором закладу було призначено Манюка Д.М., якого у липні 1954 року змінив Шопша С.С.

У липні 1962 року директором закладу об'єднано призначив Внуковського А.М.

У розвитку еколого-натуралістичної роботи в ті роки важливу роль відіграла методист станції Холевінська М.Я., яка з ентузіазмом і знанням справи організовувала екологічну роботу в школах, спільно з київськими колегами кваліфіковано допомагала педагогам краю налагоджувати ефективну гурткову роботу.

В січні 1965 року директором Хмельницької обласної станції юннатів було призначено Холевінську М.Я.

В травні 1970 року директором Хмельницької обласної СЮН об'єднано призначило М.О.Мазурка. Як агроном-садовод, Михайло Олександрович був добре обізнаний з дослідництвом у сільському господарстві, що й згодилося йому на цій посаді.

14 жовтня 1976 року обласна станція юннатів отримала колишнє приміщення Хмельницької восьмирічної школи № 12 з її ділянкою землі 2,06 га. Центральний корпус школи збудовано напередодні першої світової війни місцевим паном Сергієм Ніловичем Нахімовим та його зятем – знаменитим

проскурівським лікарем-офтальмологом Сергієм Миколайовичем Полозовим, де юннатівський заклад і розміщується до нинішнього часу.

19 серпня 1992 року обласну станцію юннатів було реорганізовано в Хмельницький обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді, керівником якого призначили Василя Васильовича Климчука, котрий незмінно очолював заклад 30 років. З того часу Хмельницький обласний еколого-натуралістичний центр

учнівської молоді (ХОЕНЦУМ) здійснював координаційно-методичне, організаційно-масове та інформаційне забезпечення юннатівської роботи в закладах загальної середньої освіти і діяльності 4-х профільних закладів позашкільної освіти Хмельниччини (три з яких реорганізовано).

На базі Хмельницького ОЕНЦУМ і окремих шкіл міста в 1992-1993 навчальному році працювало 92 гуртки юних натуралістів, якими було охоплено 1300 дітей, а також діяло ще 55 гуртків, які охоплювали 857 дітей, створені хмельницькими натуралістами за кошти кращих загальноосвітніх шкіл області.

На території закладу було створено учнівську навчально-дослідну земельну ділянку, яка відповідала Положенню про НДЗД. Підведено від

міського водоканалу власний водопровід і встановлено 2 водорозбірні колонки. В 2002 році введено в дію стаціонарну теплицю і поряд з нею викопано криницю глибиною 18,5 м з якісною джерельною водою для поливу рослин у теплиці та побутових потреб.

Навчальна екологічна стежка, прокладена територією закладу, має протяжність 0,5 км.

Серйозна увага приділялась збереженню і розвитку матеріально-технічної бази. Для потреб освітнього процесу і науково-методичної роботи в закладі було обладнано конференц-зал, кабінети біології, екології й охорони природи, квітництва, акваріумістики, садівництва, бджільництва, молодшого шкільного віку, валеології, профорієнтації. Крім того тут обладнано музей хліба, музей кімнатних рослин, кабінет методичної роботи.

З 2008 року ХОЕНЦУМ щорічно організовував діяльність 60 дитячих еколого-натуралістичних об'єднань.

Хмельницький обласний ЕНЦУМ координував навчально-методичну, науково-педагогічну, організаційно-масову і навчально-виховну діяльність профільних еколого-натуралістичних закладів та дитячих творчих об'єднань Хмельниччини, враховуючи національні, соціально-економічні, культурно-освітні потреби суспільства. Педагоги-натуралісти закладу організовували у закладах освіти області процес екологічної освіти і виховання та формування екологічної культури підрастаючого покоління, спрямований на отримання школярами і юними дослідниками природи нових знань та навичок з біології, екології, дослідництва, сільського і лісового господарства.

Еколого-натуралістична діяльність Хмельницького ОЕНЦУМ, районних відділів і міських управлінь освіти, ОТГ та їх підвідомчих закладів освіти на місцях здійснюється відповідно до завдань Плану комплексних заходів з екологічної освіти і виховання та формування екологічної культури дітей, учнівської і студентської молоді закладів освіти Хмельницької області на 2021-2025 роки.

Юннати Хмельниччини та їх педагоги тривалий час активно і плідно співпрацювали з науковцями Хмельницької державної сільськогосподарської дослідної станції Інституту кормів та сільського господарства Поділля Національної академії аграрних наук України (с. Самчики Старокостянтинівського району), Державних підприємств-дослідних господарств «Шарівка» і «Проскурівка» (с. Шарівка та с. Проскурівка Ярмолинецького району), «Зоря» (с. Пирогівці Хмельницького району),

«Пасічне» (с. Пасічна Старосинявського району), сьогодні співпрацюють із науковцями Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка і Подільського державного аграрно-технічного університету, НПП «Подільські Товтри» і «Мале Полісся», Хмельницького національного університету і Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, фахівцями Хмельницького обласного управління лісового та мисливського господарства, Департаменту розвитку промисловості та агропромислового комплексу Хмельницької ОДА, Департаменту природних ресурсів та екології Хмельницької ОДА, науковцями й методистами Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти та іншими науковими закладами, державними установами і громадськими природоохоронними організаціями.

Плідно співпрацюючи з науковцями Національної академії педагогічних наук та науково-педагогічним колективом Національного ЕНЦУМ, педагогично-натуралісти Хмельницького ОЕНЦУМ успішно реалізували чотири спільні науково-освітні проекти: «Позашкільна освіта – науково-методичне забезпечення екологічної освіти та морально-духовного виховання дітей, учнівської і студентської молоді», «Формування творчої і соціально активної особистості засобами телекомунікаційних проектів у позашкільному навчальному закладі», «Сучасні здоров'язбережні технології навчання і виховання школярів як шлях до якісної освіти», «Формування національно-патріотичних почуттів дітей, учнівської і студентської молоді юннатівськими формами роботи в контексті українського патріотизму та євроінтеграції України».

Науково-педагогічна діяльність експериментального майданчика і здобутки його творчої групи науковців та педагогів-ентузіастів систематично презентувалися закладом на національних і міжнародних освітянських виставках і конкурсах, за що ХОЕНЦУМ було відзначено сімома медалями, рядом почесних грамот та дипломів Міністерства освіти і науки та Національної академії педагогічних наук України.

За підсумками реалізованих майданчиком науково-освітніх проектів на базі закладу відбулися дві Міжнародних і дві Всеукраїнських науково-практичних конференції, проведені чотири виставки-презентації Хмельницького ОЕНЦУМ в Національній АПН України та дев'ять виставок-презентацій в Національному ЕНЦУМ, а заклади освіти області безкоштовно отримали від нього 35 змістовних науково-популярних видань і навчальних посібників навчально-методичного, довідкового та природничо-краєзнавчого змісту загальним тиражем в обсязі 45000 примірників, які побачили світ завдяки творчій науково-педагогічній співпраці хмельницьких педагогів-натуралістів та журналістів, місцевих і столичних науковців.

Десять років поспіль Хмельницький ОЕНЦУМ був активним учасником Міжнародних та Національних освітянських виставок Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України в м. Києві, де презентував систему екологічної освіти і виховання підростаючого покоління в регіоні та її здобутки. Так, в 2010, 2011, 2012 та 2013 роках Хмельницький ОЕНЦУМ був учасником чотирьох Національних виставок-презентацій «Інноватика в освіті України» та дев'ятьох Міжнародних виставок

«Сучасні заклади освіти» в 2011 – 2021 роках, за підсумками кожної з яких заклад і його працівників було нагороджено дипломами, почесними грамотами та срібними медалями в 2011, 2014, 2017 і 2018 роках та золотими медалями в 2015, 2016, 2019, 2020 і 2021 роках

від організаторів виставок за істотні здобутки в інноваційній діяльності, екологічній освіті й природоохоронній роботі юннатів і їх педагогів.

В 2011 році Хмельницький обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді ввійшов в когорту навчальних закладів держави, які Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України нагородило почесною відзнакою «Кришталева сова», іменним Дипломом і окремою сторінкою внесло до книги «Флагмани освіти і науки України».

Протягом 2013 року здобутки юннатів та педагогів закладу були високо оцінені і відзначені рядом нагород, серед них – Диплом і Почесна грамота Національної академії педагогічних наук України за вагомий внесок у розвиток національної освіти, Почесна грамота Хмельницької обласної державної адміністрації, Грамота Хмельницької обласної ради, Диплом і спеціальна відзнака «ЗАКЛАД-НОВАТОР» Національного ЕНЦУМ Міністерства освіти і науки України, ряд почесних грамот Департаменту освіти і науки, молоді та спорту, Департаменту екології і природних ресурсів ОДА та Грамота, Диплом і обласна премія Хмельницького ОППО.

Юннати Хмельниччини є активними учасниками міжнародних, всеукраїнських та обласних еколого-натуралістичних конкурсів, акцій, зборів і зльотів.

На сайті закладу започатковано рубрику «педагоги-новатори», в якій постійно висвітлюються здобутки праці кращих педагогів області. Хмельницький ОЕНЦУМ відзначений спеціальним Сертифікатом і включений МОН України у національну мережу шкіл сприяння здоров'ю.

Кілька років поспіль на щорічних національних та міжнародних виставках «Сучасна освіта в Україні», «Сучасні навчальні заклади», «Інноватика в сучасній освіті», під час громадської акції «Флагмани освіти і науки України» заклад презентував результати своєї проектної діяльності й від їх організаторів отримував за новаторську працю педагогічного і юннатівського колективу ряд почесних відзнак, грамот, дипломів, сертифікатів, свідоцтв, 4 срібних та 4 золоті медалі міжнародних освітянських виставок, удостоєний почесних відзнак «Заклад-новатор», «Флагман освіти і науки України», «Переможець відкритого рейтингу «Золота когорта позашкільників», «Ніка», «Педагогічний Оскар», «Флагман позашкільної освіти України», «Лідер сучасної позашкільної освіти» та почесного звання «Лідер сучасної освіти».

Показником зростання фахового рівня педагогів-натуралістів Хмельницького ОЕНЦУМ стали їх результати участі у всеукраїнських конкурсах педагогічної творчості: призові місця у фінальних етапах Всеукраїнського конкурсу майстерності педагогічних працівників

позашкільних навчальних закладів «Джерело творчості» у номінаціях «Директор позашкільного навчального закладу», «Заступник директора позашкільного навчального закладу», «Методист позашкільного навчального закладу», конкурсу методичних моделей виховного процесу в освітніх закладах «Виховати особистість», Всеукраїнських конкурсах методичних розробок еколого-натуралістичного напрямку та рукописів навчальної літератури для позашкільних навчальних закладів системи освіти, Всеукраїнському Форумі молодих педагогів позашкільних навчальних закладів – 3 спеціальні почесні відзнаки «Педагогічний Оскар», дипломи і сертифікати до них.

В 2017-2018 роках педколектив Хмельницького ОЕНЦУМ за завданням НАПН України та Національного ЕНЦУМ працював над науково-методичною темою «Формування ціннісних орієнтирів учнівської молоді у контексті впровадження в навчально-виховний процес сучасних інноваційних педагогічних технологій». У 2019-2020 навчальному році педагоги-натуралісти працювали над науково-методичною темою «Міжнародне науково-педагогічне співробітництво як важливий фактор конкурентоспроможності закладу позашкільної освіти», в 2020 – 2023 роках «Створення у гуртках рівного доступу до якісної освіти через впровадження новітніх технологій дистанційних форм навчання і формування у юнатів ціннісних орієнтирів», а в 2024-2025 навчальному році «Науково-методичне забезпечення інноваційного розвитку позашкільної освіти в умовах реалізації концепції «Нова українська школа».

**Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy
і Хмельницький національний університет у контексті
науково-педагогічної співпраці з Хмельницьким ОЕНЦУМ**

Міжнародна педагогічна співпраця ХОЕНЦУМ з технологічно-природничим університетом м. Бидгощ Республіки Польща і Хмельницьким національним університетом супроводжується спільним проведенням науково-практичних конференцій, фестивалів, виставок, презентацій, обміном делегацій, навчальною і науково-методичною літературою, інформаційними буклетами, проспектами, брошурами.

Однак, у 2021 році рішенням сесії Хмельницької обласної ради VIII скликання від 15.09.2021 року № 61-6/2021 «Про припинення Хмельницького обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді шляхом приєднання» Хмельницький обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді припинив свою діяльність.

У березня 2022 року працівники закладу були переведені в Хмельницький обласний центр туризму та краєзнавства учнівської молоді. У 2023 році заклад перейменований у Хмельницький обласний центр краєзнавства, туризму та екологічного виховання учнівської молоді. У зв'язку з ліквідацією ХОЕНЦУМ суттєво зменшилася кількість навчальних кабінетів. Наразі проводиться облаштування внутрішнього санвузла. Для потреб гурткової роботи в закладі з 9 навчальних кабінетів залишилися обладнаними лише кабінети агробіології, валеології, молодшого шкільного віку та конференц-зал. У складі Хмельницького ОЦКТЕВУМ працює агробіологічний відділ та відділ екології і охорони природи, в яких працює 49 еколого-натуралістичних гуртків. З 2023 року очолює заклад Рибачок Анатолій Миколайович.

**Контактна інформація профільних закладів позашкільної освіти
Хмельницької області:**

**Хмельницький обласний центр краєзнавства, туризму та екологічного
виховання учнівської молоді (профілів 20, гуртків: 49)**

Директор – Рибачок Анатолій Миколайович.

Сайти: <https://hoencum.km.ua/> (Юннати Хмельниччини)
otstkum.km.ua (Загальний)

Електронна скриньки: khotstkum@gmail.com (Загальна центру)

hoencum@gmail.com (Юннати Хмельниччини)

Кам'янець-Подільське позашкільне навчально-виховне об'єднання

Директор - Глаш Наталія Миколаївна,

Електронна пошта – kpmnvk2015@ukr.net

Веб-сайт – <https://kp-pnvo.pp.ua>

В еколого-натуралістичному відділ налічується 28 гуртків трьох профілів.

Комунальний заклад «Дитячо-юнацький центр туризму та екологічної роботи»

Директор: Лук'янчук Олександр Вікторович

Емейл: ctk-sl@ukr.net

Еколого-натуралістичних гуртків: 10, профілів: 6

Шепетівський міський центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді (профілів: 25, гуртків: 35)

Директор – Манійчук Тетяна Леонідівна.

Сайт <https://zhentum.wixsite.com/my-site>

Електронна скринька zhentum@gmail.com

***Комунальна установа Дунаєвецької міської ради «Центр позашкільної освіти» Кам'янець – Подільського району Хмельницької області
(гуртків – 19, профілі – 3)***

Директор – Чекман Марта Василівна

Електронна адреса - spo.dunaivtsi@gmail.com, dunsyun@gmail.com

ЧЕРКАСЬКА ОБЛАСТЬ

КЗ «ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»

Директор – Давиденко Людмила Василівна

Комунальний заклад «Черкаський обласний центр роботи з обдарованими дітьми Черкаської обласної ради» є найбільшим позашкільним навчальним закладом освіти України згідно переліку найбільших закладів позашкільної освіти **Наказ МОН № 1157 від 14.08.2017 року**. Засновником Центру є обласна рада. Центр підпорядкований управлінню освіти і науки облдержадміністрації. Комунальний заклад «Черкаський обласний центр роботи з обдарованими дітьми Черкаської обласної ради» (колишня станція юних натуралістів) був заснований в січні 1954 року і до 1970 року знаходився в одноповерховому невеликому приміщенні за адресою: вул. Комсомольська (нині Смілянська) 100/1. З 1970 року обласна станція юних натуралістів переїхала в новозбудоване приміщення по вул. Смілянська, 132, де і знаходиться нині.

У 2002 році обласна станція юних натуралістів перейменована в Черкаський обласний Центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді (надалі – Центр), з 2006 року – в Черкаський обласний центр еколого-

натуралістичної творчості, мала академія наук учнівської молоді, з 2013 року – комунальний заклад «Черкаський обласний центр роботи з обдарованими дітьми Черкаської обласної ради».

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД "ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ" є позашкільним навчальним закладом освіти, який здійснює навчання і виховання у позаурочний та позанавчальний час.

Статут закладу затверджений розпорядженням голови Черкаської обласної ради від 30.04.2020 № 164-р.

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ» - це заклад позашкільної освіти, який здійснює навчання та виховання дітей і

молоді віком від 6 до 18 років, а також учнівської молоді, як слухачів Малої академії наук (далі – МАН), віком від 12 до 21 року. Головними завданнями центру є реалізація державної політики у сфері позашкільної освіти; виявлення, розвиток і підтримка обдарованої молоді, наукової та дослідницько-експериментальної діяльності дітей та

молоді; забезпечення розвитку творчих здібностей, обдарувань та здобуття вихованцями, учнями і слухачами практичних навичок, оволодіння

знаннями у сфері вітчизняної і світової культури та мистецтва; сприяння оволодінню вихованцями, учнями і слухачами знаннями про навколишнє середовище, формування екологічної культури особистості, набуття знань і досвіду розв'язання екологічних проблем, залучення до практичної природоохоронної

роботи та інших біологічних напрямів; створення умов для гармонійного

розвитку особистості, задоволення потреб учнівської молоді в позашкільній освіті, організації її оздоровлення, дозвілля і відпочинку; задоволення потреб учнівської молоді у професійному самовизначенні відповідно до інтересів і здібностей; формування у вихованців (учнів, слухачів) національної свідомості, активної громадянської позиції, мотивації здорового способу життя; організація науково-дослідницької діяльності учнів-слухачів МАН; проведення заходів, спрямованих на обмін досвідом роботи педагогічних працівників закладів позашкільної освіти області.

Кількість ставок – 43,89, з них: педагогічних – 26,39; робітничих – 12,5; спеціалістів – 5.

З метою по-справжньому пізнати свій народ, його історію, мову, культуру в комунальному закладі «Черкаський обласний центр роботи з обдарованими дітьми Черкаської обласної ради» був створений музей Хліба, який оформлено в стилі української світлиці, з 2020 року має звання

«Зразковий музей Хліба».

З 2019 року у закладі функціонує Еко музей «5R».

Педагогічний колектив є активним учасником і переможцем обласних проектних програм «Україна в стилі ЕКО».

Постійно в закладі проводяться семінари, тренінги, майстер-класи для дітей, керівників гуртків, педагогів області та слухачів курсів підвищення кваліфікації.

Кожного року видаються методичні посібники, рекомендації та розробки методистами закладу, згідно напряму діяльності та плану роботи. Багато методичних розробок відзначені сертифікатами КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників» за перемогу на обласній виставці «Освіта Черкащини», «Джерело творчості».

Центр роботи з обдарованими дітьми має:

- Концепцію розвитку
- Освітню програму
- Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти
- Положення про академічну доброчесність
- Положення про порядок розгляду фактів булінгу
- Положення про Черкаське територіальне відділення Малої академії наук
- План роботи закладу (річний)
- Навчальний план
- Розклад занять та розклад роботи працівників
- Навчально-тематичні плани керівників гуртків (щорічні)
- Соціальний паспорт
- Акт прийому готовності закладу до нового навчального року
- Накази Центру з особового складу
- Накази Центру з основної діяльності
- Накази Центру про надання щорічних оплачуваних відпусток та відпусток у зв'язку з навчанням
- Накази Центру про надання відпусток за власний рахунок, по догляду за дитиною.

У кінці кожного навчального року обов'язково видається наказ про підсумки навчального року, що є самоаналізом всієї діяльності закладу за рік.

Заклад є охайний і затишний. Зовнішній вид будівлі Центру відповідає вимогам архітектури, естетичним стандартам навчального закладу. Навчальний корпус, що побудований у 1975 році – архітектурно оформлена сучасна будова загальною площею 2119,8 кв.м. Будівля цегляна, двоповерхова.

Перший поверх складається з: навчальних кабінетів, актової зали на 180 посадочних місць, Зразкового Музею хліба, музею 5R, кабінету директора, кабінетів заступника директора та бухгалтерії, кабінетів МАН, майстерні та складських приміщень, танцювальної зали, експозиційної зали, зимового саду. Є обладнаний куточок державної символіки.

Другий поверх складається з: навчальних аудиторій, «живого куточку», методичного кабінету, кабінету декоративно-прикладної творчості, кабінету екології, паркетної зали для хореографії. У рекреації діюча виставка декоративно-прикладної творчості, еколого-натуралістичного напрямку та виставка досягнень учнів і педагогів.

Окремо від адміністративно-навчального корпусу є дві теплиці з навчальним класом, загальною площею 321,9 кв.м., які використовуються для навчально-виховного процесу, проводяться заняття гуртків квітників та квітників-аранжувальників, практичні роботи, черенкування, пікіровка рослин, пересадка квітів тощо.

Будиночок бджоляра (перепрофільовано під голубівню) загальною площею 21,2 кв.м., де представлені різні породи голубів та інших птахів.

Згідно рішення сесії Черкаської міської ради від 23 травня 2019р. № 2-4439 КЗ «Черкаський обласний центр роботи з обдарованими дітьми Черкаської обласної ради» надана в постійне користування **земельна ділянка площею 3,8923 га**. На земельній ділянці розташовані:

- адміністративно-господарчі будівлі загальною площею 3014 кв.м.
- плодовий сад загальною площею 0,7 га;
- альпійські гірки та клумби;
- паркова зона з екологічними стежками.

У закладі встановлена пожежна сигналізація, внутрішнє і зовнішнє відеоспостереження, «тривожна кнопка», які постійно обслуговуються. Для забезпечення безперебійної роботи закладу є бензиновий генератор (8 кВт).

актової зали і навчальних кабінетів.

На території закладу створені клумби, альпійські гірки, штучні водойми, зони і локації для відпочинку. Паркова та садова зони постійно доглядається, для цього придбані газонокосарки, підключений крапельний полив.

Це наш «Трояндовий Рай» і «Країна Мрій»!!!

Наші контакти:

Адреса: м. Черкаси, вул. Смілянська, 132, тел. 0472-63-45-71

Електронна скринька: obdarovaniditu@ukr.net

Сайт: <https://ck-ua.biz>

Фейсбук: <https://www.facebook.com/profile.php?id=100063786109528#>

Інстаграм: <https://www.instagram.com/obdarovani/>

ЧЕРНІВЕЦЬКА ОБЛАСТЬ

З ІСТОРІЇ ЮННАТІВСЬКОГО РУХУ БУКОВИНИ

Юннатівський рух на Буковині бере початок з післявоєнного 1945 року. Тоді при Палаці піонерів міста Чернівці працював натуралістичний відділ.

Обласна дитяча станція юних натуралістів як окрема бюджетна організація створена згідно рішення виконкому Чернівецької обласної ради

депутатів трудящих № 1041/37 від 27.11.1950. Того року при станції вже працювало 14 гуртків, серед яких були: городники і рослинники, юні зоологи, садівники, шовководи, бджолярі тощо. Станція мала добру матеріальну базу для роботи гуртків ботаніко-рослинницького

відділу. У 1958 році площа навчально-дослідної ділянки складала 15,75 га, на яких розміщувалися сад, ягідник, природна сіножать, ставок, орна земля. Для роботи гуртків зоолого-тваринницького відділу було організовано кролеферму та тваринницьку ферму, де утримувались 3 вівці тонкорунної породи Асканійський рамбульє. Всі 19 гуртків, які працювали на станції, мали сільськогосподарське спрямування.

У 1960-1970 рр. співробітники станції приділяли значну увагу активізації профорієнтаційної роботи серед школярів області, впровадженню в практику результатів діяльності учнівських виробничих бригад.

У 1980-1990 рр. все більше уваги в області приділяється природоохоронному напрямку роботи та екологічному вихованню. Цьому сприяють створені близько 60-ти екологічних навчальних стежин, які стали справжніми природними лабораторіями для поглибленого вивчення навколишнього світу і екологічних проблем, організованого відпочинку. Одна з перших екологічних стежин створена на обласній станції юннатів.

У жовтні 1986 року обласній станції юннатів було передано нове приміщення і земельну ділянку площею 0,36 га. Передислокація станції вирішила декілька проблем: збільшилась площа під навчальні кабінети, а також було вирішене питання з утриманням НДЗД, яка раніше знаходилась на далекій відстані від станції. Було проведено озеленення території, створено міні-ботсад,

кролеферму, птахоферму, промислово-декоративний пташник.

У 1992 р. станція юних натуралістів перейменована в обласний еколого-натуралістичний центр дітей та юнацтва, а з 2007 р. – це комунальний заклад «Чернівецький обласний центр еколого-

натуралістичної творчості учнівської молоді».

Через юннатівську школу за 80 років пройшли десятки тисяч вихованців. Для багатьох вона стала доленосною, але і тим, хто не пов'язав своє життя з біологією, сільським чи лісовим господарством, допомогла на все життя зберегти любов до природи рідного краю, бережне й дбайливе ставлення до праці.

КЗ «ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ»

Комунальний заклад «Чернівецький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» нагороджений Почесною грамотою Кабінету міністрів України, неодноразовий переможець та лауреат відкритого рейтингу позашкільної освіти «Золота когорта позашкільників», Флагман позашкільної освіти України, Лідер позашкільної освіти України, відзначений «Знаком якості 2019» Департаменту освіти і науки Чернівецької ОДА. Підпорядкований Департаменту освіти і науки Чернівецької ОДА (ОВА).

В.о. директора закладу – **Липованчук Наталія Степанівна.**

На балансі КЗ ЧОЦЕНТУМ – двоповерховий навчальний корпус (525,50 м²) з 15-ма кабінетами, в т.ч.: три кабінети квітництва, кабінети біології, рослинництва, кабінет гурткової роботи «Скарбниця природи», кабінет для занять ТО раннього розвитку дитини «Пізнайко», актову залу на 60 місць; будиночок гурткової роботи «Екологічна майстерня» (29,3 м²); приміщення зоолого-тваринницької бази (105,9 м²) з 6-ма кабінетами, де утримуються тварини куточка живої природи та проводяться практичні заняття профільних гуртків. В закладі є протирадіаційне укриття на 70 місць.

Навчальні кабінети оформлені відповідно до функціональної структури та спрямування діяльності на інформаційно-методичну, координаційну, організаційно-масову роботу в області, проведення профільної навчально-виховної роботи з вихованцями різних вікових категорій. Кабінети озеленені, створено «Зимовий сад», який є місцем для практичних робіт юннатів. Колекція кімнатних рослин нараховує понад 100 різновидів.

Базою юннатівської та дослідницької роботи для здобувачів освіти є навчально-дослідна земельна ділянка, площею 0,9494 га та земельна ділянка загальною площею 0,3631, на якій розміщені будівлі центру, дендрарій (понад 90 видів рослин), квітково-декоративний відділ, ягідник, відділ овочевої сівозміни, рокарій, сенсорна доріжка, навчально-дослідний тваринницький комплекс, який включає куточок живої природи, контактний зоомайданчик пам'яті Василя Аксенина, міні-птахоферму; учбова пасіка, 2 зелених класи. Ці локації також є базою проведення оглядових і тематичних екскурсій, занять, зустрічей-акцій, освітньо-відпочинкового табору, зокрема для дітей внутрішніх переселенців. Є акт землекористування. Для сільськогосподарських робіт використовується мотоблок і газонокосарка. Для забезпечення занять виїзної

очно-заочної біологічної школи та поточної господарської діяльності – мікроавтобус «Соболь». В закладі наявні 18 одиниць комп'ютерної техніки, 2 мультимедійні проектори, 2 LED-телевізора, телевізор, фотоапарат. У 2022 році, в межах програми «Цифрові інструменти Google для освіти», заклад отримав 10 хромбуків для використання в освітньому процесі.

В закладі працює екологічна STEM-лабораторія, укомплектована сучасним обладнанням. Обладнання для STEM-лабораторії профінансовано обласним фондом охорони природи.

Серед пріоритетних напрямів роботи закладу – забезпечення доступу до освіти для всіх учнів, зокрема внутрішньо переміщених осіб; психологічна підтримка учасників освітнього процесу, створення атмосфери підтримки та взаєморозуміння в колективі, використання дистанційних технологій навчання, розробка адаптованих навчальних програм, забезпечення вихованців необхідними навчальними матеріалами, взаємодія з батьками (їх залучення до участі в житті закладу), співпраця з громадськими організаціями та волонтерами.

Координаційна роль

Чернівецький ОЦЕНТУМ координує діяльність 14 комплексних закладів позашкільної освіти. Координаційно-методична робота здійснюється за напрямками: організаційно-методичним, інформаційним, аналітичною діяльністю та науково-методичним забезпеченням та спрямована на постійне формування й оновлення банку інформаційно-методичної, нормативно-правової, науково-методичної, психолого-педагогічної інформації; організацію семінарів, нарад, засідань методичного об'єднання і педагогічних рад, інших форм педагогічно-методичної роботи.

Особлива увага в закладі приділяється діяльності Консалтингової служби, до якої залучені практичний психолог, методисти, завідувачі відділів, адміністрація закладу. Консультації, методична допомога педагогам області, щодо проведення позашкільної та позакласної навчально-виховної роботи в умовах воєнного часу, надаються за запитами та через мережу інформаційно-комунікаційного обслуговування: сайт, як багатоцільовий ресурс (<http://www.chocentum.com.ua/>), сторінки закладу у соціальних мережах (Фейсбук, Інстаграм, Ютуб).

Чернівецький ОЦЕНТУМ тісно співпрацює із закладами загальної середньої та вищої освіти, науково-просвітницькими установами області на основі двосторонніх угод про співпрацю, зокрема: 31 угода із ЗЗСО м. Чернівці (15) та області (16); 3 угоди з Навчально-науковим інститутом біології, хімії та біоресурсів Чернівецького національного

університету імені Юрія Федьковича та окремими кафедрами; угода з Ботанічним садом ЧНУ імені Юрія Федьковича; угода з Чернівецьким обласним краєзнавчим музеєм.

На сьогоднішній день в об'єднаннях центру навчаються близько 800 вихованців. Заняття гуртків та інших творчих об'єднань проводяться на базі КЗ ЧОЦЕНТУМ та, відповідно до укладених угод про співпрацю, закладів освіти міста Чернівці, серед яких: заклади загальної середньої освіти, КЗ «Чернівецький обласний навчально-реабілітаційного центр «Родина», комунальний загальноосвітній навчальний заклад «Чернівецький обласний навчально-реабілітаційний центр № 1», кафедра екології та біомоніторингу ННІ біології, хімії та біоресурсів ЧНУ імені Юрія Федьковича), Ботанічний саду ЧНУ ім. Юрія Федьковича.

Чернівецький ОЦЕНТУМ тісно співпрацює із закладами освіти територіальних громад (ТГ) області, зокрема, через мережу секцій виїзної очно-заочної біологічної школи (ОЗБШ) та гуртків центру, що функціонують на базі закладів загальної середньої освіти ТГ. Творчі об'єднання центру (27 груп) функціонують на базі 13-ти закладів загальної середньої освіти 8-ми ТГ: Герцаївської, Заставнівської, Кадубовецької, Новоселицької, Острицької,

Сторожинецької, Чернівецької, Юрковецької. Серед них – 16 груп ОЗБШ: по 4 групи секцій «Зоологія», «Ботаніка», «Екологія» та «Овочівництво». В ЗЗСО Сторожинецької, Юрковецької, Заставнівської, Кадубовецької та Новоселицької ТГ працюють також гуртки «Лозоплетіння» (2 групи), «Юні лісівники», «В гармонії з природою» (5 груп), «Екологічне краєзнавство», «Присадибне господарство» та еколекторій «Природа – наш дім». У

Горошовецькому ЗЗСО працює учнівське лісництво під кураторством Чернівецького ОЦЕНТУМ. В секції «Індивідуальна робота еколого-біологічного напрямку з обдарованими дітьми» ОЗБШ навчаються здобувачі загальної середньої та професійної освіти Сокирянської та Заставнівської ТГ.

Сім закладів освіти області є базовими щодо координації роботи еколого-натуралістичного напрямку; на базі двох з них функціонують еколого-просвітницькі центри.

Контактна інформація

Адреса закладу: 58010, м. Чернівці, вул. Ореста Криворучка, 57

Телефон (0372) 52-18-01

Електронна пошта: kzchocentum@ukr.net

Веб-сайт: <http://www.chocentum.com.ua>

Група в мережі Фейсбук: - <https://www.facebook.com/groups/1123017844416997>

Сторінка в Instagram: https://www.instagram.com/ecocenter_cv/

Youtube: <https://www.youtube.com/channel/UCGoksPhhsvHIywtvMuIX6YQ>

Tik Tok: https://www.tiktok.com/@chocentum?_t=8rJ7PHCDIrY&_r=1

ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСТЬ

ЧЕРНІГІВЩИНА - КОЛИСКА ЮННАТІВ В УКРАЇНІ

Свою історію юннатівський рух на Чернігівщині розпочинає з 1918 року, коли при Ковтунівській школі Прилуцького району дітьми бідняків була створена група любителів природи. За прикладом Ковтунівської школи, в 1923 році в семи школах Прилуцького і Срібнянського районів розпочинають працювати гуртки юннатів, а в 1925 році вони працюють майже в усіх школах Срібнянського району.

Велику роль в організації гуртків юннатів зіграла в той час Носівська дослідна сільськогосподарська станція (директор станції Кульжинський С.П.), яка у 1920 році стала ініціатором створення гуртків у школах району.

Корисну і цікаву роботу проводили гуртківці Мринської семирічної школи Носівського району. У 1923 році під керівництвом садовода Педагогічного технікуму Петрова та агронома Рунге юннати школи проводили дослід з вивчення нових сортів плодових дерев і ягідників, вивчали техніку прищеплення і вирощування саджанців. Вони організували розмноження смородини живцями, заклали плодородсадник яблунь на площі 0,50 га і виростили 10 000 штук саджанців плодових дерев. При школі організували парникове господарство, де вирощували розсаду овочевих культур. Учні школи в Мринському лісництві посадили 80 га лісу – сосни.

Гуртки любителів природи Срібнянського і Носівського районів стали прикладом для створення їх у 1927 році в школах Коропського, Варвинського, Дмитрівського і Ріпкинського районів, а у 1929 році розпочинають роботу гуртки юннатів в Козелецькому, Бахмацькому, Городнянському і Менському районах.

У 1930 році в області працювало 127 гуртків юннатів. Гуртківці працювали над вирощуванням високих урожаїв сільськогосподарських культур, проводили акліматизацію і сортовивчення рослин, надавали допомогу колгоспам.

В Ліснохутірській семирічній школі Носівського району в гуртку юннатів перебувало 40 учнів. Вони проводили роботу по впровадженню в колгоспне господарство досягнень сільськогосподарської науки, займалися дослідницькою роботою на ділянках, в новоствореному колгоспі допомагали організувати парникове господарство в

10 рамах. Агроділянка при школі (так називали тоді навчально-дослідну земельну ділянку) ділилася на відділи: відділ систематики рослин; відділ рослин, які не культивуються в районі; відділ трав; відділ сівозмін місцевого колгоспу; відділ квітів. В школі був оформлений біологічний кабінет.

У 1934 році уніфікована назва гуртків. Всі вони стали називатися гуртками юних натуралістів.

У 1934 році для надання методичної допомоги і керівництва натуралістичною роботою в школах області організована Чернігівська обласна дитяча агробіостанція, директором якої був Таточко Сергій Тимофійович.

Осередком натуралістичної і природоохоронної роботи в області у 50-ті роки була Обласна станція юних натуралістів, яку очолював понад 20 років директор Олешко Степан Костянтинович.

50-ті роки в історії юннатівського руху на Чернігівщині відзначені створенням перших учнівських виробничих бригад в Монастирищенській, Чемерській, Малодівицькій, Крутівській середніх школах. Згодом вони поширилися серед шкільних колективів області.

У 70-их роках створюється нова форма юннатівського руху в області – піонерські супутники учнівських виробничих бригад, які надавали посильну допомогу місцевим колгоспам і радгоспам.

З 1976 по 2004 рік роботою станції керувала колишня юннатка, Крамаренко Лідія Василівна, яка зробила великий внесок у скарбницю юннатівського руху. У 90-ті роки в роботі з юннатами оновлюється зміст, з'являються нові форми. В ОБЛСЮН створено екологічний клуб «Берізка», агітбригада «Десняночка», відеотека «Екологія – ХХІ століття», фітовітальня «Медунка».

З 2004 року очолює колектив обласної станції відмінник освіти України, нагороджена нагрудним знаком «Софія Русова» МОН України та лауреат щорічної обласної Премії ім. Софії Русової – Трегубова Людмила Анатоліївна.

У ХХІ столітті позашкільна еколого-натуралістична освіта отримує все більше значимості серед учнівської молоді Чернігівщини. Зростає кількість творчих об'єднань еколого-натуралістичного напрямку, розширюється співпраця

з науково-дослідними установами. На рахунку вихованців перемоги в обласних, Всеукраїнських, Міжнародних змаганнях, конкурсах, акціях. Педагоги станції неодноразово були переможцями Всеукраїнського конкурсу майстерності педагогічних працівників позашкільних навчальних закладів «Джерело творчості», а колектив станції - відкритого рейтингу якості позашкільної освіти «Золота когорта позашкільників».

Сьогодні комунальний заклад «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» активно створює інноваційне освітнє середовище, розробляє нові форми організації освітнього процесу, а також надає методичну підтримку щодо організації масової еколого-натуралістичної роботи в закладах освіти області.

Матеріально-технічна база закладу відповідає освітнім вимогам. Станція має навчальний корпус (площею 281 кв.м), в якому розміщені навчальні кабінети: біології, квітництва, лісівництва, кімната-музей хліба, куточок живої природи, методичний кабінет, глядацька зала. Має навчально-дослідну земельну ділянку (площею 1,503 га), 3 теплиці з навчальним кабінетом з флористики та фітодизайну, зоолого-тваринницьку базу, 2 трактори, 1 легковий автомобіль, 3 гаражі, складські та підсобні приміщення, 24 комп'ютери.

Особливі виклики постали перед закладами позашкільної освіти в умовах російсько-української війни. Освітній процес набув нового значення. Він став не лише засобом передачі знань, але й важливим елементом емоційної та ментальної підтримки дітей. Заняття в гуртках допомагають здобувачам освіти зменшити психологічне навантаження, відволіктися від непростих реалій сьогодення та знайти позитив у щоденному житті.

Педагоги комунального закладу «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» змогли перелаштувати свою роботу, пристосувавши освітній процес до нових викликів. Було впроваджено різноманітні форми навчання: майстерки, воркшопи, екопікніки, інтерактивні вікторини, екоквести, а також онлайн та офлайн екскурсії, подорожі. Особлива увага приділяється навчанню дітей безпечній поведінці як в інтернет просторі, так і в реальному житті. Регулярно проводяться бесіди про мінну небезпеку та дії у разі виявлення небезпечних предметів, формуючи в дітей свідоме ставлення до власної безпеки.

Одним із ключових напрямів розвитку є впровадження STEAM-освіти, яка дозволяє інтегрувати природничі науки, технології, інженерію, мистецтво та математику в навчальний процес. Що в свою чергу сприяє формуванню у здобувачів освіти наукового мислення та практичних навичок.

Важливим напрямом роботи закладу є екологічне волонтерство. Вихованці гуртків разом з своїми керівниками проводять різноманітні екологічні акції, такі як озеленення територій та прибирання природних зон.

Особливу роль відіграє навчально-дослідна ділянка, яка є майданчиком для проведення експериментів, спостереження та вирощування рослин в природних умовах.

Також важливим є популяризація екологічної та природоохоронної діяльності. Заклад розширює свою присутність в соціальних мережах, створюючи цікавий та корисний медіаконтент.

Комунальний заклад «Чернігівська обласна станція юних натуралістів»

продовжує розвиватися, адаптуючись до сучасних викликів та змін в освіті. Педагоги закладу працюють над розробкою та впровадженням нових навчальних програм, є активними слухачами різноманітних міжнародних вебінарів та тренінгів, щодо впровадження міжнародного досвіду в екологічну освіту України.

Тож комунальний заклад «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» залишається важливим центром екологічної освіти та виховання, що поєднує традиції з інноваціями. Нашою метою є виховання нового покоління екологічно свідомих громадян – патріотів своєї Батьківщини.

Контактна інформація: вул.Франка 2а, м.Чернігів, 14021,тел.(0462)644-740, e-mail:oblsuncn@ukr.net

